

ศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”
ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

สารนิพนธ์
ของ
ปาริชาติ ศรประสิทธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2550

ศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”
ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

สารนิพนธ์
ของ
ปาริชาติ ศรประสิทธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”
ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

บทคัดย่อ
ของ
ปาริชาติ ศรประสิทธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2550

ปาริชาติ ศรประสิทธิ์. (2550). *ศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด*

“เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์พรธาดา สุวัธนวนิช.

สารนิพนธ์นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด
“เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดไว้ 5 ประเด็น ได้แก่
แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับ
สตรี และแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาในการดำเนินชีวิต ส่วนกลวิธีการเสนอแนวคิด มีทั้งสิ้น 6 วิธี
ได้แก่ กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยการใช้
สัญลักษณ์ กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์ กลวิธีการ
เสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบบุคคลิขฐาน กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยสร้างเรื่องเหนือจริง
และกลวิธีการเสนอแนวคิดจากการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย ซึ่งทั้ง 6 กลวิธีนี้เป็นลักษณะเฉพาะ
ที่โดดเด่นของรวมเรื่องสั้นชุดนี้

Themes and Techniques in “Puean norn” , the Short Stories
by M.R.Kukrit Pramoj

AN ABSTRACT
BY
PARICHART SORNPRASIT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University
May 2007

Parichart Sornprasit. (2007). *Themes and Techniques in “Puean norn”, the Short Stories by M.R.Kukrit Pramoj* Master’s Project. M.Ed. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Master’s Project Advisor: Aj. Pornthada Suwatanawanit.

This master’s project aimed to study themes and techniques of theme presentation in the collection of short stories “Puean norn” written by M.R. Kukrit Pramoj. The short stories in this collection were analyzed and descriptively presented.

Findings of the study revealed that M.R. Kukrit Pramoj proposed five types of themes. They are themes about politics, economy, women, beliefs, and philosophy in the way of living. Six techniques of theme presentation were found: techniques of theme presented through story telling, techniques of theme presented through symbolic representations, techniques of theme presented through legendary or historical-based stories, techniques of theme presented through story telling with personification, techniques of theme presented through supernatural-based stories, and techniques of theme presented through open-ended ending stories. All of these techniques are unique and outstanding in this collection of short stories.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาจากอาจารย์พรธาดา สุวัธนวนิช ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล รองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข อาจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ และอาจารย์รุ่งฤดี ดวงดาว ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ฉบับนี้ และชี้แนะข้อบกพร่องในสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง และนำความรู้นั้นมาเป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณเฉลียว และคุณเฉลิมชาติ ศรีประสิทธิ์ บิดาและพี่ชายที่ให้ทุนทรัพย์ทั้งยังเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้ามานะพากเพียรจนทำสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่โรงเรียนวานิชวิทยการ และลูกศิษย์ผู้เป็นกำลังใจ และช่วยเหลือด้านการพิมพ์ ตลอดจนขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่เป็นแรงผลักดันและเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

คุณความดีของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณให้แก่คุณแม่อภิรักษ์ ศรีประสิทธิ์ ผู้ล่วงลับที่ผู้วิจัยระลึกถึงตลอดจนงานเสร็จสิ้นลงในครั้งนี้

ปาริชาติ ศรีประสิทธิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีเสนอแนวคิด.....	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีเสนอแนวคิด.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีเสนอแนวคิด.....	14
3 แนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”	15
แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง.....	16
นักการเมือง.....	16
การปกครอง.....	19
การใช้อำนาจของผู้ปกครอง.....	20
การใช้อำนาจของประชาชน.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ.....	24
ความเชื่อเรื่องกรรม.....	25
ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ) ความเชื่อในเรื่องสมมติ.....	28
แนวคิดเกี่ยวกับสตรี.....	29
ความปรารถนาและความต้องการของสตรี.....	29
ผู้หญิงไม่ต้องการเป็นวีรสตรี.....	30
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิต.....	32
คุณค่าและความหมายของชีวิต.....	32
ข้อแนะนำในการใช้ชีวิต.....	33
4 กลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”.....	37
กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน.....	37
การสร้างเรื่องโดยดัดแปลงจากนิทาน.....	37
การสร้างเรื่องแบบนิทานซ้อนนิทานหรือนิทานซ้อนเรื่องเล่า.....	39
กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยการใช้สัญลักษณ์.....	41
สัญลักษณ์ในการตั้งชื่อเรื่อง.....	41
สัญลักษณ์ในเนื้อเรื่อง.....	42
กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์.....	46
กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐาน.....	48
กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยสร้างเรื่องเหนือจริง.....	49
ฉากเหนือจริง.....	49
เหตุการณ์เหนือจริง.....	50
ตัวละครเหนือจริง.....	55
กลวิธีการเสนอแนวคิดจากการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย.....	57
จบแบบพลิกความคาดหมาย.....	57
การตั้งคำถามให้ขบคิดในตอนจบ.....	58
การให้ข้อคิดท้ายเรื่องตอนจบ.....	60
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	65
สรุปผลการศึกษา.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	73
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	93

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ออกมาตามทัศนะและประสบการณ์ของผู้เขียน วรรณกรรมส่วนใหญ่จะสะท้อนภาพสังคม เรื่องราวความเป็นอยู่ของมนุษย์แต่ละยุคสมัยในหลากหลายแง่มุม จึงนับว่าวรรณกรรมมีความสำคัญต่อสังคมอย่างยิ่งเพราะนอกจากวรรณกรรมจะแสดงถึงภูมิปัญญาของมนุษย์แล้ว วรรณกรรมยังถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ในสังคมแต่ละยุคสมัยด้วย

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีความหลากหลายในด้านเนื้อหา สาระ ทัศนะ แนวคิด และคตินิยมต่างๆ ที่ผู้เขียนสอดแทรกควบคู่มากับความเพลิดเพลินในการอ่าน ทั้งยังช่วยพัฒนาและยกระดับจิตใจของมนุษย์ เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดี (Fiction) ที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านจำนวนมาก เพราะเนื้อหามีขนาดสั้น นำเสนอความคิดได้ตรงจุด ใช้เวลาในการอ่านน้อย และเรื่องราวๆ ต่างๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอ ยังเปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์ ดังที่ จารี กาลดิษฐ์ ทิพรัตน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะทำให้ผู้อ่านเสียเวลาในการอ่านน้อยได้รับรสบันเทิงมากภายในเวลาอันสั้น และถือเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่เสนอปัญหาตลอดจนแนวคิดได้หลากหลาย รวดเร็วและเด่นชัด”

(จารี กาลดิษฐ์ ทิพรัตน์. 2532 : 9)

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนักเขียนที่ได้รับการยอมรับจากผู้อ่านทั่วไปว่าสามารถเขียนเรื่องยากๆ ให้คนอ่านเข้าใจง่าย ถ้อยคำกระชับได้ใจความ สำนวนลีลาการเขียนอ่านสนุกชวนติดตาม และที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีหลายบทบาทในสังคมไทยที่เห็นได้ชัดคือ เป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ และนักการเมือง นอกจากนั้นท่านยังมีความรู้ทางปรัชญาและเศรษฐศาสตร์ ความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้จึงทำให้ท่านนำเสนอแนวคิดในเรื่องสั้นไว้อย่างน่าสนใจ เช่น เรื่องบ้านแซนขาด เสนอแนวคิดเสียดสีผู้แทนราษฎรที่แสวงหาผลประโยชน์จากการปกครองแบบประชาธิปไตย ในเรื่องต้นตระกูลไทย เสนอแนวคิดว่าผู้หญิงไม่ได้ต้องการเป็นวีรสตรี ฯลฯ

ในเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ฉบับสมบูรณ์ ได้รวบรวมเรื่องสั้นรวม 23 เรื่อง ที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แต่งไว้ แต่ละเรื่องจะมีสาระและแนวคิดที่น่าสนใจแตกต่างกัน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการรวบรวมเรื่องสั้นชุดนี้ไว้ว่า (2545 : คำนำ)

เรื่องสั้นต่างๆ ที่นำมารวบรวมพิมพ์เป็นเล่มขึ้นนี้ บางเรื่องผมก็เขียนด้วยนิสกุศล อย่างเรื่อง กบคายสิทธิ์ บ้าง หรือ เกาะร้างทางรัก บ้าง เป็นเรื่องเขียนล้อเลียนกันเล่นแบบคนปากอู้อยู่ไม่สุข บางเรื่อง ก็เขียนขึ้นเพราะมีอะไรมาสะดุดใจเข้า ดังเรื่อง นรกที่สวรรค์สิม เพราะเรื่องนี้ผมไปคิดออกเมื่อไปพลิกพระคัมภีร์ใบเบิลที่เพื่อนเขาเอามาให้ดู ไปเจออะไรที่สอวาทที่ใส่ไว้ที่หัวเรื่องเห็นมันตลกใจสักหน่อย เพราะศาสนาอื่น เขาจะหาความสุขกันได้ง่ายๆ จากผัสสะอายตนะต่างๆ เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผมก็เลยเขียนเรื่องของศาสนาอื่นขึ้นด้วยใจของคนที่ไม่รู้สุขทุกข์แบบพุทธศาสนา ส่วนชื่อเรื่องนั้นไม่ได้ตั้งขึ้นเอง....ถ้าใครจะถามว่า ในกระบวนเรื่องสั้นทั้งหมดที่ผมเอามาใส่ไว้ในเล่มนี้ผมรักเรื่องไหนมากที่สุด ผมก็เห็นจะต้องยอมรับว่าผมรักเรื่อง มอม มากที่สุด เพราะผมเป็นคนรักหามาแต่อ่อนแต่อก อยู่กับหามาจนรู้ภาษาหมาพอที่จะเข้าใจว่าหมานั้นมองโลกด้วยทรรศนะอย่างไร ขณะที่เขียนเรื่อง มอม ผมก็ทำใจเป็นหมา และกล้าพูดอย่างไม่อายว่า ขณะที่เขียนเรื่องนั้นผมเสียน้ำตาไม่รู้จักเท่าไร เพราะขณะที่เขียนนั้นผมก็มีความรู้สึกอย่างที่ไม่มาดีๆ จะมีความรู้สึกได้ และได้เขียนไปด้วยความรู้สึกของหมาแท้ๆ

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนักเขียนที่มองสรรพสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างพิจารณาและเข้าใจ อีกทั้งยังมีความสามารถทางการใช้ภาษาดีเลิศ มีศิลปะในการนำเสนอเรื่องโดยให้แง่คิดทำให้เรื่องสั้นของท่านสนุกสนานน่าติดตามและมีคุณค่าข้ามยุคข้ามสมัยมาจนถึงปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาแนวคิดและกลวิธีเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุดนี้ จะทำให้เห็นถึงความโดดเด่นของเรื่องสั้นชุดนี้ซึ่งไม่มีผู้ใดสนใจศึกษาตลอดทั้งเล่มมาก่อนได้ชัดเจนขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”
2. เพื่อศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ทั้งในด้านวรรณศิลป์และด้านสังคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากหนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ฉบับพิมพ์ครั้งที่เก้า พ.ศ. 2545 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า ซึ่งรวมเรื่องสั้นไว้ทั้งสิ้น 23 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. กบกายสิทธิ์
2. ฆาตกรรมก้นครัว
3. แผ่นดินมหัศจรรย์
4. นิทานแสนกวน – เกะร้างทางรัก
5. คิลปินเอก
6. นรกที่สวรรค์ลิ้ม
7. เรื่องผี – ผี
8. บ้านนอกเข้ากรุง
9. มอม
10. น้ำตานักการเมือง
11. เรื่องราชสีห์กับหนู
12. อีสปสามมิติ
13. มาณวิการรำลึกชาติ
14. นี่ไงขุนนาง
15. เรื่องสั้น สมัยหิน
16. จนกว่าเพลิงจะมอด
17. ดันตระกุลไทย
18. บ้านแขนขาด
19. ไม่เชื่อ ไม่จริง
20. หมาดำราวจ
21. คนรู้
22. ชาติหน้ามีจริง ๆ นะเออ
23. ลองของ

อนึ่งเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” นี้ ได้เคยตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สยามรัฐมาก่อน ในครั้งนั้นใช้ชื่อว่า รวมเรื่องสั้นคึกฤทธิ์ ปราโมช เมื่อ พ.ศ. 2520 และสำนักพิมพ์ดอกหญ้าได้นำมาตีพิมพ์อีกครั้ง โดยใช้ชื่อว่า เรื่องสั้นคึกฤทธิ์ฉบับสมบูรณ์ชุด “เพื่อนนอน” ซึ่งเป็นการพิมพ์ครั้งที่เก้า

ในปี พ.ศ.2545 เรื่องสั้นที่หนังสือ 2 เล่มนี้นำมาตีพิมพ์ต่างกันเพียง 2 เรื่อง คือในฉบับตีพิมพ์ปัจจุบัน ได้นำ เรื่องจนกว่าเพลิงจะมอด และ เรื่องล่องของ มาตีพิมพ์แทน เรื่องฟางเส้นสุดท้าย และ เรื่องหยดหนึ่งของทะเล รวมจำนวนเรื่องสั้นในฉบับตีพิมพ์ปัจจุบัน พ.ศ. 2545 ที่ได้นำมาศึกษาครั้งนี้ทั้งสิ้น 23 เรื่อง

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนบันเทิงคดี(เรื่องสั้น) ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในเรื่องสั้น
3. ศึกษาเรื่องสั้นชุด "เพื่อนนอน" ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในด้าน
 - 3.1 ด้านแนวคิด
 - 3.2 ด้านกลวิธีการนำเสนอแนวคิด
4. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิดและกลวิธีในการนำเสนอแนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นชุด "เพื่อนนอน" ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในเรื่องสั้น
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีเสนอแนวคิดในเรื่องสั้น
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีเสนอแนวคิด
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีเสนอแนวคิด

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ในนิตยสารโลกหนังสือ (2520 : 141) กล่าวถึงงานเขียนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไว้ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันว่างานเขียนของท่านนั้นเป็นบันทึกทางสังคม ว่า

งานเขียนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มักได้รับการอ่านอย่างเอาใจใส่ในฐานะบันทึกทางสังคม ควบคู่ไปกับรสชาติทางวรรณกรรมด้วยเสมอ เนื่องจากผู้เขียนเป็นทั้งนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักการเมือง ซึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองและความเป็นไปของสังคม ออกสู่สาธารณชนอยู่แล้วเนืองๆ โดยเฉพาะงานเขียนคอลัมน์ ในหน้า 5 หนังสือพิมพ์สยามรัฐซึ่งเขียนติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี เปลี่ยนชื่อไปก็หลายหน ตามประสาศิลปินผู้มีอารมณ์อันสุนทรีย์งานเขียนดังกล่าวของคึกฤทธิ์ เป็นงานที่ผู้อ่านติดตามอ่านด้วยความสนุกต่อการตีความนัยนานา ที่ผู้เขียนสรรหา มาพลิกละเล่น จนหลายต่อหลายคน ถือเป็นเข็มวัดทางการเมือง ที่จะช่วยชี้ให้ตนเข้าใจเหตุการณ์บ้านเมืองได้มากยิ่งขึ้น

จากคำกล่าวของโลกหนังสือ และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เอง เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า นักเขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองและความเป็นไปของสังคม โดยสร้างสรรค์ผ่านวรรณกรรม อย่างไรก็ตามวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช่ว่าจะเกิดจากความกดดันทางการเมืองเสมอไป เช่น เรื่องคนรักหมา สมบัติ ภูภาคณณ์ ผู้รวบรวมหนังสือ เรื่อง คนรักหมา ได้กล่าวว่า

"ในบรรดาคนที่รักหมาด้วยกัน คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คือคนที่รักหมา อย่างยิ่งคนหนึ่ง ซึ่งดูเหมือนจะเป็นคนเดียวที่มีความรักหมาเท่าๆ กับที่มีความสามารถในการถ่ายทอด ความรักนั้นออกมาเป็นตัวหนังสือ ให้คนอ่านกันได้อย่างจับจิตจับใจ"

(สมบัติ ภูภาคณณ์. 2520 : คำนำ)

ด้วยความสามารถในการถ่ายทอดความรักที่มีต่อหมาออกมาเป็นตัวหนังสือ ดังกล่าวนี เรื่อง *มอม* จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจผู้อ่านและยังได้นำไปบรรจุไว้ในแบบเรียนวิชาภาษาไทย อีกด้วย นอกจากนี้ ประชา ดุลยธรรม (2519 : 338) กล่าวชื่นชมเรื่อง *มอม* ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไว้ว่า

มอม เป็นชื่อหมาแสนรู้ตัวหนึ่งในฐานะตัวเอกของเรื่องสั้น เรื่องที่คุณคึกฤทธิ์ บอกว่าเป็น เรื่องสั้นที่รักมากที่สุด ขณะเขียนถึงกับร้องไห้ร้องไห้ก็มี แต่นั่นไม่ดีเด่นเท่ากับคุณชายสารภาพว่า เขียนอย่างทำใจเป็นหมา ลองท่อมเทขนาดนี้สะท้อนชีวิตหมาไม่ได้เห็นจะไม่ใช่ฝีมือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์

ประชา ดุลยธรรม (2519 : 339) ยังได้กล่าวถึงเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่ง คือ *อิสปสามมิติ* ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไว้ว่า

อิสปสามมิติเป็นการเล่านิทานของคุณคึกฤทธิ์ โดยนำเรื่องอิงอ่างกับวัวในนิทานของอิสป ตัวจริงมาพลิกพิ้วในทางตรงกันข้าม อิงอ่างตามนิทานฉบับดั้งเดิมตายไปเพราะคุยว่าสามารถแบ่งได้ใหญ่เท่ากับวัว จึงแบ่งให้ลูกดูจนตายไป และทั้งที่แม่ตายลูกอิงอ่างก็ยังเห็นว่า วัวตัวใหญ่กว่าอยู่นั่นเอง สำหรับความเป็นสามมิติของคุณคึกฤทธิ์ ฟอกบแบ่งได้สำเร็จคือ ลูกกบเห็นว่าพ่อของตัวเองใหญ่กว่าวัวจริงๆ เพราะขณะที่วัวกอดย่องไปทุกขณะจนเหลือจุดเล็กในสายตาของผู้ดู ฟอกบซึ่งอยู่ในระยะใกล้ลูก มากกว่าจึงเป็นสารที่มีขนาดใหญ่ในสายตาของลูก คุณชายเขียนตอนท้ายสอนให้รู้ว่า ถ้ารู้จักแบ่งให้ลูก จังหวะก็ใหญ่ได้ดังนิทานเรื่องนี้ ซึ่งระยะที่กบแบ่งตัวและวัวเดินห่างออกไปนั้น เป็นไปตามทฤษฎีของ ฮอร์สไตน์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างกาลเวลากับวัตถุ

จากคอลัมน์ ใครใคร่อ่าน – อ่าน ในโลกหนังสือ กล่าวถึงเรื่องสั้นของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยเปรียบเทียบกับนวนิยายที่ท่านเขียนว่า

คนที่อ่านสี่แผ่นดิน คงจะเห็นว่าภาษาที่ใช้มีบรรยายกาศอย่างหนึ่งคือ ค่อนข้างเรียบเกินไปตามบุคลิกของพลอยตัวเอก เรื่อง หลายชีวิต ก็มีบรรยายกาศหนักๆ ไปอีกแบบ เรื่อง ไฟแดง เล่าก็ค่อนข้างจะเสียดสี ในขณะที่เรื่องสั้นซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ จะมีลักษณะอีกแบบหนึ่ง คือ กระชับกะทัดรัด และทันอกทันใจในการสะกิดอารมณ์คันของคนข้างเสียดสี เห็นบนแนมได้อย่างหอมปากหอมคอ เว้นแต่เรื่องที่บรรยายกาศแตกต่างออกไป เช่น *มอม* และ *นรกที่สวรรค์* (*นรกที่สวรรค์* เป็นเรื่องของชายหนุ่มที่สูญเสียความรู้สึกอันดีงามไปสิ้น เมื่อพระเยซูประทานพรให้ตาดี และมองเห็นโลกแห่งความจริงอันน่าชัง)

เรื่อง *มอม* อันมีชื่อเสียง ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ดีที่สุดเรื่องหนึ่งในเล่ม คำที่ผู้บรรยายหยิ่งลึก เข้าไปในจิตใจของหมาพันธุ์ทางตัวหนึ่งได้อย่างละเอียดลึกซึ้งเห็นจริงเห็นจัง แม้ในตอนใกล้จบจะมีเหตุบังเอิญอย่างจงใจ อันเป็นประเพณีของนักเขียนเรื่อง ประเภทเรียกอารมณ์ผู้อ่าน ที่อัปจนหนทางมักจะใช้หากิน โดยให้มอมไปเจอนายเก่าของมัน ซึ่งอดอยากยากแค้น จนถึงกับคิดเข้าไปจัดแะขโมยของในบ้านนายใหม่

เรื่องนี้ในขุนนาง ที่ไปติดอยู่บนเกาะจะเอาตัวไม่รอดแท้ๆ ก็ยังรักษาองค์ประกอบแห่งความเป็นขุนนางไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย ผู้เขียนให้มีตัวละครเพียงสี่ตัวคือ ขันพิเศษ ขันเอก และชายหาปลาสองคน แต่ทั้งสี่ก็สามารถแทนสังคมไทย อันเป็นสังคมที่ข้าราชการเป็นใหญ่ในแผ่นดินได้เป็นอย่างดี คือ เกณฑ์ราษฎรผู้ไม่รู้โอ้อวดโอ้อวดให้บำรุงความสุขของตนอยู่ร่ำไป ข้างฝ่ายลูกน้องขันเอกเล่าก็มีลักษณะสอพลออันเป็นธรรมชาติของข้าราชการชั้นผู้น้อยทั้งหลาย หรือเรื่อง *บ้านแขนขาด* ผู้เขียนให้คนในหมู่บ้านพร้อมใจกันตัดแขนขาเด็กเกิดใหม่ทุกคน ด้วยความเจ็บใจผู้แทนที่มาหาเสียงหลอกหลวง แล้วกลับไปยกมือในสภา เพื่อผลประโยชน์ของตนเองแต่ผู้เดียว เรื่อง *หมาตำรวจ* ก็เสียดสีผู้มีอำนาจรับผิดชอบต่อโชคชะตาของประชาชนตาต้าๆ ตั้งแต่นายทุนระดับท้องถิ่นไปจนถึงนายกรัฐมนตรี ที่ถูกหมาตำรวจชี้ตัวว่าเป็นต้นเหตุแห่งการตายของชายยากจนผู้หนึ่ง ซึ่งผู้เขียนจบเรื่องได้อย่างสวยงามด้วยการชี้ให้เห็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของคนเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ไม่เคยคิดว่าตนทำอะไรผิดมาทุกยุคทุกสมัย...และคงไม่เว้น แม้ในสมัยของคนชื่อคึกฤทธิ์ เองด้วยกระมัง (โลกหนังสือ. 2520 : 142)

สำนักพิมพ์สยามรัฐ (2520 : คำนำ) ผู้รวบรวมเรื่องสั้นคึกฤทธิ์ ปราโมช ฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. 2520 ได้กล่าวถึง งานเขียนเรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไว้ว่า

ในทางทฤษฎี ใครจะเห็นว่าเรื่องสั้นเขียนยากกว่าเรื่องยาว มากน้อยแค่ไหนเพียงใดก็สุดแล้วแต่เหตุผลของใคร แต่ในทางปฏิบัติ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนหนังสือไว้แล้ว ทั้งเรื่องยาวและเรื่องสั้น- และไม่ว่าจะเขียนไว้ด้วยความยากหรือความง่าย สิ่งหนึ่งที่คนอ่านเมื่ออ่าน แล้วจะต้องรู้สึกก็คือ เรื่องของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เหล่านั้น ไม่ว่าจะสั้นหรือยาว ก็ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะของ

ผู้เขียนอยู่เหมือนเดิม คือ คม – ชัน – และให้ข้อคิดหยอกนิดเข้าหน่อยเหมือนเช่นที่เป็นอยู่ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา

...เรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง อาจจะถูกรสนิยมกับคนหนึ่ง และอีกเรื่องหนึ่งอาจจะถูกรสนิยมกับอีกคนหนึ่ง นั่นก็เป็นผลแห่งความพึงพอใจในการอ่านของแต่ละคนไป ทางสำนักพิมพ์ไม่อาจจัดลำดับหรือให้ความนิยมกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะได้ นอกจากยืนยันได้แต่เพียง อย่างเดียวว่า ถ้าผู้อ่านเป็นผู้นิยมในงานเขียนของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แล้ว คุณจะภูมิใจและไม่ต้องพบกับความผิดหวังเลยที่ได้เป็นเจ้าของหนังสือเล่มนี้

ส่วนในการจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 นั้น ผู้จัดพิมพ์ได้เขียนคำนำไว้ว่า

หนังสือรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นผลงานของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ทางด้านการเมือง หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเสมือนเรื่องสั้นที่สะท้อนการเมืองในยุคที่ประชาธิปไตยกำลังเบ่งบาน ในขณะที่ทุกแห่งมีแต่การเลือกตั้งและหาเสียง เรื่องสั้นเหล่านี้ชี้ชัดให้เห็นถึงความคิดของคนระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน ส.ส. และแม้กระทั่งคนที่คิดว่าตนเองเป็นขุนนาง เรื่องสั้นแต่ละเรื่องในเล่มสนุกไม่แพ้กันจนยากที่จะเปรียบได้

จากคามนิยมยกย่องที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่าเรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีคุณค่าทางวรรณศิลป์และมีคุณค่าทางสังคมเป็นที่ประจักษ์

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

สมพร มั่นตะสูตร (2522 : 33) วิเคราะห์เรื่องสี่แผ่นดินและหลายชีวิต โดยเฉพาะเรื่องหลายชีวิตนั้นมีลักษณะเป็นเรื่องสั้นหลายๆ เรื่องที่รวมโครงเรื่องเดียวกัน จากการศึกษาพบว่า เนื้อเรื่องของหลายชีวิตเป็นการดำเนินชีวิตของตัวละครที่มีหลายระดับหลายอาชีพ นับตั้งแต่ แพทย์ ข้าราชการ ชาวนา เรื่อยลงมาจนถึงโสเภณี ส่วนแก่นเรื่องเป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความดิ้นรนดิ้นถึงปรัชญาพุทธศาสนาเรื่องกฎแห่งกรรม ตัวละครนั้นผู้เขียนสามารถสร้างความมีชีวิตชีวาและสมจริงได้อย่างละเอียด ชัดเจน โดยเฉพาะตัวเอกของแต่ละตอน จะมีส่วนทำให้โครงเรื่องและแก่นเรื่องเด่นชัดขึ้น ในด้านบทสนทนานั้นไม่เด่นเพราะมีบทสนทนาน้อย บทสนทนาสามารถให้คติข้อคิดปนขบขันแก่ผู้อ่านด้วย ผู้แต่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับฉากในเรื่องมากนัก แต่สามารถใช้การสร้างบรรยากาศได้อย่างเหมาะสมกับอารมณ์และสถานการณ์ของตัวละครในเรื่อง

ด้านการใช้สำนวนภาษานั้น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้สำนวนภาษาที่ตรงไปตรงมา ซึ่งเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่องและบุคลิกภาพของตัวละคร มีการใช้ภาษา

สัญลักษณ์ จำนวนแบบไทยๆ ตลอดจนการใช้จำนวนบรรยายและพรรณนา เพื่อสร้างความรู้สึกละเอียดและอารมณ์

สุภา ศาตรวรรณ (2525 : บทคัดย่อ) วิเคราะห์เรื่องสั้นของคึกฤทธิ์ ปราโมช ในด้านรูปแบบ โครงเรื่อง แก่น ฉาก ตัวละคร บทสนทนา และท่วงทำนองการแต่ง จากการศึกษาพบว่า นิยมแต่งเรื่องสั้นตอนเดียวจบ เรื่องสั้นส่วนใหญ่เปิดฉากด้วยการบรรยาย แล้วอาศัยความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นองค์ประกอบในการดำเนินเรื่อง แก่นเรื่องส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นความเป็นจริงในสังคมมนุษย์โดยเฉพาะสังคมการเมือง โดยแสดงผ่านพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนคำพูดของตัวละคร ตัวละครมีทั้งตัวละครที่เป็นมนุษย์และตัวละครเทียบเท่ามนุษย์ ดังละครบางตัว สร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์สื่อความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ผู้แต่งต้องการส่งมายังผู้อ่าน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช สามารถสร้างฉากและบรรยายภาคได้กลมกลืนกับเรื่อง ฉากบางฉากมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตัวละครด้วย บทสนทนามีความสมจริง กระชับและสั้น แต่สอดแทรกไว้ด้วยแง่ขัน และความคมคายเหมาะสมกับตัวละคร ส่วนท่วงทำนองการแต่งลักษณะเด่นเฉพาะตัวของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คือ การใช้ถ้อยคำ การใช้โวหารเปรียบเทียบ การสร้างอารมณ์ขัน การใช้สัญลักษณ์และทางเสียงเพื่อเสียดสีแกล้งเลียน โดยผู้แต่งใช้ความสามารถในการสร้างอารมณ์ขันสอดแทรกในการบรรยายเพื่อบรรเทาความรุนแรง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539 : 72) กล่าวถึงแนวคิดสรุปได้ว่า แนวคิดของผู้ประพันธ์ คือ ทศนะ หรือความคิดเห็นที่นักประพันธ์มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ ช่วยให้การอ่านมีอรรถรส

สุดารัตน์ เสรีวัฒน์ (2520 : 12) ให้ความหมายของแนวคิดไว้ว่า แนวคิดคือ ความคิดหรือทศนะหรือสภาพสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ผู้แต่งมุ่งเสนอต่อหรือสื่อถึงผู้อ่าน

สุดารัตน์ เสรีวัฒน์ (2520 : 12-14) แบ่งแนวคิดออกเป็น 4 ชนิด สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดแสดงทศนะ คือ แนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอหรือแสดงทศนะความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อค่านิยมในสังคม ต่อคุณธรรม ตลอดจนสิ่งที่ตรงข้ามกับคุณธรรมต่อสภาพความเป็นไปของผู้คน ชีวิตประจำวัน เหตุการณ์บ้านเมือง เหล่านี้เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 แนวคิดแสดงทศนะต่อค่านิยมในสังคม เช่น ในสังคมยกย่องคนมีเกียรติยศอันวัดได้ด้วยตำแหน่งหน้าที่การงาน ฐานะที่มั่งคั่งร่ำรวยยกย่องผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงว่าเป็นบุคคลที่น่านับถือ

1.2 แนวคิดแสดงทศนะต่อคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพหน้าที่

การงาน ต่อชาติบ้านเมือง ความกตัญญูทวดเทวี ความเมตตาปราณี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทัศนคติต่อสิ่งตรงข้ามกับคุณธรรม เช่น ความคดโกงหลอกลวง การทรยศขายชาติ ความอยุติธรรม ความอกตัญญู ความมีจิตใจคับแคบไร้ความกรุณา เป็นต้น

2. แนวคิดแสดงอารมณ์ คือ แนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เช่น ความรู้สึกว่าเหว่ ความเหงา ความน้อยใจในโชคชะตา ความอิจฉาริษยา ความหึงหวง ความรัก ความแค้น ความเกลียดชัง ความกลัว เป็นต้น แนวคิดแบบนี้ถ้าผู้แต่งมุ่งเสนอแต่อารมณ์ความรู้สึกนี้ก็หมายความว่า ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึก ของตัวละครหรืออาจต้องการให้ผู้อ่าน ทั้งรับรู้และมีส่วนร่วมรู้สึก คือ เกิดอารมณ์ความรู้สึก คล้อยตามตัวละครในเรื่องไปด้วย ซึ่งผู้แต่งจะทำได้สำเร็จแค่ไหนขึ้นอยู่กับเทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งของนักประพันธ์แต่ละคน

3. แนวคิดแสดงพฤติกรรม คือ แนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องจะเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง พฤติกรรมของตัวละครที่ผู้แต่งมุ่งให้เป็นแนวคิดอาจเกิดขึ้นจากการคลี่คลายมาจาก

3.1 ทัศนคติค่านิยมหรือคุณธรรมบางประการ เช่น ทัศนคติต่อคุณธรรมในเรื่อง ความกตัญญูรู้คุณ ก่อให้เกิดพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงกตเวที คือตอบแทนบุญคุณหรือทัศนคติต่อคุณธรรม หรือ ความซื่อสัตย์ คลี่คลายมาก่อให้เกิดพฤติกรรมของตัวละครที่ไม่ยอมประพฤติดิฉริยะเบียดเบียนและหน้าที่ เพราะเห็นแก่อำิสสินจ้าง เป็นต้น

3.2 ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ เช่น อารมณ์และความรู้สึกหึงหวงอย่างรุนแรง อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมบางอย่างได้ ความว่าเหว่ ความเหงา อาจเป็นมูลเหตุให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมที่ผู้แต่งประสงค์ให้เป็นแก่นของเรื่องได้อารมณ์ และความรู้สึกอื่นๆ ล้วนแต่คลี่คลายมาเป็นพฤติกรรมในเรื่องได้ทั้งสิ้น แล้วแต่ผู้แต่งจะวางโครงเรื่องไปในแนวใด

4. แนวคิดแสดงภาพและเหตุการณ์ ได้แก่ แนวคิดที่มุ่งแสดงภาพบางอย่างหรือเหตุการณ์บางตอนบางช่วงของชีวิตตัวละคร เช่น สภาพความยากจนของชาวชนบทในหมู่บ้านหนึ่ง หรือในจังหวัดหนึ่ง หรือเหตุการณ์ช่วงหนึ่งที่เกิดขึ้นในครอบครัวหนึ่งที่ยากจน เช่น ช่วงขณะที่ผู้เป็นแม่เจ็บหนัก อดอยากและกำลังจะตาย แนวคิดที่แสดงภาพของผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ สภาพความวุ่นวายของเมืองใหญ่ๆ เป็นต้น

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2537 : 114-115) ให้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์แนวคิดหรือแก่นเรื่องที่สำคัญ ไว้ดังนี้

1. แก่นเรื่องแสดงทัศนคติ อาจเป็นค่านิยมในสังคมที่มีต่อคุณธรรมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในชีวิตประจำวัน

2. แก่นเรื่องแสดงอารมณ์ คือแก่นเรื่องที่ผู้แต่งได้มุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมของมนุษย์ที่พึงประพฤติปฏิบัติตาม

3. แก่นเรื่องแสดงภาพและเหตุการณ์ คือแก่นเรื่องที่มุ่งแสดงภาพบางอย่าง หรือเหตุการณ์บางตอนบางช่วงชีวิตของตัวละคร

กุหลาบ มลลิกะมาส (2528 : 109-110) กล่าวถึง หลักการศึกษาวិเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้น มีเกณฑ์ที่สำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดนั้นมีลักษณะสมจริงต่อสภาพสังคมและของมนุษย์เพียงใด ทำให้ผู้อ่านเข้าใจมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งเพียงใด

2. ผู้แต่งสามารถแสดงลักษณะอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งหรือคลุมเครือ หรือให้ความเข้าใจยังไม่ชัดเจนเพียงพอ

3. แนวคิดนั้นต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมยกระดับจิตใจ หรือตระหนักในอุดมการณ์ของมนุษย์เพียงใดหรือช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในชีวิตและโลกเพียงใด

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

วาสนา อ่อนสินิล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นของศรีดาวเรือง พบว่า เรื่องสั้นของศรีดาวเรืองมีแนวคิดที่กว้างขวางหลากหลาย สามารถจำแนกแนวคิดได้ 4 ประเด็นใหญ่ๆ คือ แนวคิดเกี่ยวกับสังคม แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนในสังคม แนวคิดเกี่ยวกับชีวิต และแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและระบบนิเวศ ในการเสนอแนวคิดต่างๆ ไว้ในเรื่องสั้นนั้น ศรีดาวเรืองสามารถตีแผ่ชีวิต ธรรมชาติ และสังคมได้อย่างสมจริง มีมุมมองที่กว้างไกลที่แปลกใหม่และน่าสนใจ เรื่องสั้นของศรีดาวเรืองได้สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมอันดีงามของสังคม เพื่อมุ่งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้อ่าน ส่งเสริมให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความดีงามที่ควรรักษารวมทั้งการเสนอถึงสภาพสังคมที่มีข้อบกพร่อง อันเป็นการเสนอให้ผู้อ่านได้รู้จักพัฒนาให้พ้นจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาของคนในสังคมด้วย

สุดารัตน์ เสรีวัฒน์ (2520 : 13 – 14) ได้ศึกษาวินิจฉัยการเรื่องสั้นในเมืองไทย ตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ.2475 พบว่าเรื่องสั้นช่วงนั้นเสนอแนวคิดใหญ่ๆ 4 แนว คือ แนวคิดแสดงทัศนะ แนวคิดแสดงอารมณ์ แนวคิดแสดงพฤติกรรม และแนวคิดที่แสดงภาพและเหตุการณ์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดในเรื่องสั้นได้เป็นอย่างดี

วาสนา ไชยรัตน์ (2534 : 311) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นของ สุรัชย์ จันทิมาธร โดยศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้น พบว่า แนวคิดที่ปรากฏนั้น สุรัชย์ จันทิมาธร ได้เสนอทัศนะทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และชีวิตมนุษย์ เป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาและข้อบกพร่องของสังคมที่ควรจะได้รับแก้ไขหรือปรับปรุง ได้แก่ ปัญหาต่างๆ ส่วนแนวความคิดทาง

การเมืองนั้นได้เสนอให้เห็นว่า นักการเมืองมักจะอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนเองเอารัดเอาเปรียบประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจได้เสนอให้เห็นว่าลูกจ้างไม่มีอำนาจในการต่อรองแต่อย่างใดกับนายจ้างเลย ผู้คนในสังคมมักจะแบ่งชนชั้นกันด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตเป็นเรื่องความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์

ประทีป เหมือนนิล (2523 : 220 – 221) ได้วิเคราะห์เรื่องสั้นของ มนัส จรรย์รงค์ พบว่า เรื่องสั้นส่วนใหญ่มีแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะชนบทอย่างกว้างขวางทั้งในด้านระบบครอบครัว ค่านิยมและประเพณีบางประการ ซึ่งแสดงให้เห็นความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ แบบเครือญาติในสังคมเกษตรอย่างชัดเจนมาก นอกจากนี้ยังเห็นทัศนคติความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อในไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ ตลอดจนปัญหาอารยธรรมเมืองหลวงต่อสังคมชนบท

สมภาพ นาคพันธ์ (2534 : 293 – 295) ได้วิเคราะห์เรื่องสั้นของอิงอร พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงมักเสนอไว้ว่า ผู้หญิงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว มีฝีมือในเรื่องงานบ้านงานเรือน ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับผู้ชายเสนอไว้คือความเป็นลูกผู้ชาย มีความเสียสละ ความกตัญญู แนวคิดเกี่ยวกับความรักเป็นแนวคิดที่เด่นที่สุดของอิงอร เรื่องความรักของหนุ่มสาว และเกี่ยวกับความรักของผู้มีพระคุณ แนวคิดเกี่ยวกับสังคมเสนอว่าสังคมกำลังถูกอิทธิพลของชาติตะวันตกเข้าครอบงำ ภูเขาเงิน ยกย่องคนร่ำรวย และคนในสังคมเมืองมักมีแต่ความวุ่นวายแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นต่างกันกับผู้คนในชนบท

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเสนอแนวคิดในเรื่องสั้น

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเสนอแนวคิด

วิญญู กองทอง (2528 : 258) กล่าวถึงกลวิธีเกี่ยวกับการเสนอเรื่องของเรื่องสั้นว่ามีลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

1. การใช้กระแสนี้ก
2. การใช้สัญลักษณ์
3. การใช้กรรมวิธีเบ็ดเตล็ด
 - 3.1 การอ้างชื่อบุคคลจริง
 - 3.2 การใช้บทกวีแทรกในเนื้อหา
 - 3.3 การจัดวางบทสนทนาแบบนิทาน

เบญจมาศ พลอินทร์ (2526 : 87 – 96) กล่าวถึงกลวิธีการเสนอความคิดของกวีว่า กวีมีวิธีเสนอความคิดนั้นๆ ออกมาในรูปของศิลปะหรือวรรณศิลป์ ถ้อยคำของกวีอาจเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ในขณะเดียวกัน ทั้งนี้ความคิดของกวี มีจินตนาการอันกว้างไกลหรือ

เป็นไปในรูปของบุคลาธิษฐานหรือสัญลักษณ์ แม้ถ้อยคำที่กวีใช้ก็เป็นภาษาของกวีเช่นเดียวกัน อาจจะกล่าวอย่างกว้างๆ ถึงกลวิธีเสนอความคิดของกวีได้ดังนี้

1. ความคิดที่แปลกใหม่ หมายถึง เป็นความคิดที่มีแนวคิดโดดเด่น หรือ พิสดาร หรือแปลกมหัศจรรย์ หรือน่าพิศวงต่างๆ นานา แก่ผู้อ่านผู้ฟังชวนให้ติดตามเรื่องราวที่ แปลกนั้น

2. การสร้างบุคลาธิษฐาน หมายถึง การสวมวิญญาณให้กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต จิตใจหรืออาการรับรู้ หรือความรู้สึกนึกคิดอย่างมนุษย์

3. การใช้สุภาษิตเปรียบเทียบ กลวิธีการเสนอความคิดโดยการใช้สุภาษิต เปรียบเทียบนี้ มิได้เป็นการสั่งสอนโดยตรง แต่เป็นการตักเตือนทางอ้อมแก่ผู้อ่านให้ไตร่ตรองดูว่า สิ่งใดดีหรือไม่อย่างไร

4. กลวิธีการใช้อุปมาอุปไมย หมายถึง การกล่าวเปรียบเทียบ

5. การใช้สัญลักษณ์ มีความหมายว่า เป็นเครื่องหมายซึ่งแสดงคุณค่าด้วยการนำสิ่งที่บุคคลทั่วไปรู้จักและเข้าใจอันเป็นรูปธรรมมาแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม บางครั้งเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนหรือมีตัวตนก็ได้ แต่ก็อาจเข้าใจได้โดยประสบการณ์

6. การสร้างภาพพจน์ หมายถึง การใช้ถ้อยคำพรรณนาหรือบรรยายภาพ หรือบรรยายความ กวีสร้างภาพในจินตนาการของตน หรือจากสิ่งที่พบเห็น หรือจากประสบการณ์ เดิม ถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นประโยค หรือข้อความหรือบทร้อยกรองนั้น ให้ผู้อ่านเกิดภาพในจิตตรงกับ ความคิดของกวีที่วางไว้

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการ เสนอแนวคิดไว้ว่า

ในการพิจารณาทัศนะของนักประพันธ์ เราอาจพิจารณาจากคำพูดของตัวละคร จากวิธีที่ นักประพันธ์บรรยาย แสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาตรงๆ หรืออาจแฝงไว้ในเหตุการณ์ต่างๆ เราอาจพิจารณาด้วยว่านักประพันธ์ใช้กลวิธีอะไร เช่น ให้ตัวละครสองตัวสนทนาโต้แย้งกัน แล้วทำให้ เหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้น ให้ความคิดเห็นของตัวละครที่มีความนึกคิดตรงกับตนเป็นฝ่ายถูก หรืออาจทำ ให้ตัวเอกของเรื่องมีทัศนะตรงกับทัศนะของตน หรือทำให้ตัวที่ไม่สำคัญกล่าวถึงทัศนะของตนปรากฏ ให้แจ่มแจ้ง บางคนก็แอบแฝงไว้ต้องเพ่งพิศกันมากจึงจะจับได้ว่าผู้ประพันธ์มีความคิดเห็นอย่างใดแน่ หรืออาจต้องอ่านหนังสือที่นักประพันธ์คนหนึ่งคนใดแต่งหลายเรื่องแล้วจึงจะจับได้ก็มี

(แว่นวรรณกรรม. 2539 : 72 – 73)

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเสนอแนวคิด

ภณิดา จิตนุกูล (2547 : 289) ได้วิเคราะห์เรื่องสั้นของศิลา โคมฉาย ในด้านกลวิธีการเสนอแนวคิดพบว่า ศิลา โคมฉาย ใช้กลวิธีการเสนอแนวคิด 4 วิธี คือ วิธีการเสนอแนวคิดผ่านตัวละคร มีการนำเสนอแนวคิดผ่านกระแสนึกของตัวละคร ผ่านการบรรยายลักษณะของตัวละคร และผ่านบทสนทนาของตัวละคร วิธีการเสนอแนวคิดผ่านฉาก เสนอแนวคิดผ่านฉากที่เป็นสถานที่ และวิธีการเสนอแนวคิดผ่านสัญลักษณ์

ปรารภนา บัวเชย (2537 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล ในเรื่องแนวคิด กลวิธีเสนอแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษา ผลการศึกษาวรรณกรรมในด้านกลวิธีการเสนอแนวคิด สรุปได้ว่า ประภัสสร เสวิกุล มีกลวิธีการเสนอแนวคิดโดยใช้บทสนทนาผ่านตัวละคร กลวิธีจิตประหวัด กลวิธีการเล่าเรื่อง จะเห็นได้ว่าประภัสสร เสวิกุล มีความสามารถในการใช้กลวิธีการเสนอแนวคิดที่เหมาะสมทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ น่าติดตามและนิยมใช้กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยการใช้บทสนทนามากกว่าวิธีอื่น

เสาวคนธ์ อุปพงศ์ (2537 : 265 – 266) วิเคราะห์กลวิธีการเขียนนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล ผลการศึกษารูปแบบได้ว่า ประภัสสร เสวิกุล มีกลวิธีการเสนอแนวคิดอย่างหลากหลาย ได้แก่ กลวิธีการเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการเสนอแนวคิดผ่านการกระทำของตัวละครซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและตัวละครอื่นๆ กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยตรงจากผู้เขียน กลวิธีการเสนอแนวคิดผ่านผู้เล่าเรื่อง และกลวิธีเสนอแนวคิดผ่านสัญลักษณ์

สุภาณี ขุนรักษ์ (2542 : 102 – 105) วิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยายของพนม นันทพฤษณ์ ผลการศึกษารูปแบบได้ว่า พนม นันทพฤษณ์ มีกลวิธีการเสนอแนวคิด ดังนี้คือ กลวิธีการเสนอแนวคิดผ่านชื่อเรื่องโดยตรง กลวิธีเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนา กลวิธีการเสนอแนวคิดผ่านการเล่าเรื่อง และกลวิธีการเสนอแนวคิดผ่านฉาก

ลัดดา ราตรีพฤษณ์ (2541 : 100 – 101) วิเคราะห์แนวคิด กลวิธีการเสนอแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของปิยะพร ศักดิ์เกษม ผลการศึกษารูปแบบได้ว่า ปิยะพร ศักดิ์เกษม มีกลวิธีการเสนอแนวคิดโดยการใช้แก่นเรื่อง ซึ่งเสนอในแง่มุมต่างๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ของขวัญ เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอข้างต้นนี้ แนวคิดที่นักเขียนสะท้อนไว้ในวรรณกรรม มีความสำคัญและสัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงทางสังคมนั้นๆ ส่วนกลวิธีการนำเสนอของผู้เขียน ผู้วิจัยจะเลือกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เพื่อศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ฉบับสมบูรณ์ ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

บทที่ 3

แนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”

แนวคิดหรือแก่นเรื่องเป็นความคิดสำคัญของเรื่องที่นักเขียนนำเสนอไว้ในวรรณกรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งแนวคิดเป็นสาระที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสารมายังผู้อ่าน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2528 : 105) กล่าวถึงความหมายของแนวคิดไว้ว่า “ความนึกคิดที่ผู้แต่งต้องการจะเสนอต่อผู้อ่าน คือ แนวความคิด หรือปรัชญาของเรื่อง ผู้แต่งย่อมมองดูโลกและชีวิตมนุษย์แตกต่างกัน แนวคิดหรือปรัชญาต่าง ๆ ผู้แต่งจึงมีหลายแนวและต่างพยายามถ่ายทอดความคิด หรือปรัชญาต่าง ๆ นั้นในวรรณกรรมที่ตนแต่งขึ้นและสื่อความคิดมายังผู้อ่าน”

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดจะต้องพิจารณาถึงการนำเสนอแนวคิดของผู้แต่งที่ต้องการสื่อมายังผู้อ่านโดยผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่อง

เรื่องสั้นในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” เป็นเรื่องสั้นที่มีความหลากหลาย บางเรื่องเน้นแนวคิด บางเรื่องเน้นโครงเรื่อง บางเรื่องเน้นตัวละคร บางเรื่องเน้นฉากและบรรยากาศ แม้เรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จะมีจุดเน้นต่างกันแต่แนวคิดในเรื่องสั้นทุกเรื่องของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช สะท้อนให้เห็นความรู้สึกของท่านที่มีต่อชีวิตมนุษย์ ธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยแบ่งกลุ่มแนวคิดและวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง
 - 1.1 นักการเมือง
 - 1.2 การปกครอง
 - 1.2.1 การใช้อำนาจของผู้ปกครอง
 - 1.2.2 การใช้อำนาจของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ
 - 3.1 ความเชื่อเรื่องกรรม
 - 3.2 ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ
 - 3.3 ความเชื่อในเรื่องสมมติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับสตรี
 - 4.1 ความปรารถนาและความต้องการของผู้หญิง
 - 4.2 ผู้หญิงไม่ต้องการเป็นวีรสตรี
5. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิต

5.1 คุณค่าและความหมายของชีวิต

5.2 ข้อเสนอแนะในการใช้ชีวิต

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

การเมือง คือ เรื่องที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน การบริหารประเทศ นโยบายการบริหารประเทศ กิจการของคณะรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นเรื่องการปกครองประเทศ (ธิดา วัฒนกุล. 2519 : 12)

การเมืองจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการบริหารประเทศของคณะรัฐบาล และบรรดาผู้มีอำนาจ มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เขียนเรื่องสั้นในช่วงปี พ.ศ. 2505 ซึ่งช่วงนั้นสภาพของสังคมไทยมีความแปรปรวนทางการเมือง มีกระแสก่อการรัฐประหารบ่อยครั้ง และมีการโง่งมการเลือกตั้ง ในฐานะของผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวงการเมืองเป็นระยะเวลานาน ทั้งยังเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมืองพรรคใหญ่พรรคหนึ่ง เรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงนำเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้อย่างน่าสนใจ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” พบว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองไว้ 2 ประเด็น คือ แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครอง โดยมีรายละเอียดดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.1 นักการเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” พบว่ามี 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องน้ำตานักการเมือง เรื่องบ้านนอกเข้ากรุง เรื่องบ้านชนชาด และเรื่องอีสบสามมิติ

เรื่อง **น้ำตานักการเมือง** เปิดเรื่องด้วยการนำเสนอบรรยากาศของการอภิปรายหาเสียงในบริเวณท้องสนามหลวง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองในขณะหาเสียงว่า ยอมทำทุกอย่าง เพื่อให้ได้เป็นผู้แทนราษฎร จากเสียงของ “ผม” ซึ่งอยู่ในฐานะผู้เล่าเรื่อง ดังนี้

...คนที่เคยอยู่ในตำแหน่งสูง เคยขึ้นแต่รถยนต์ก็ออกเดินตามถนนหาเสียง คนที่ไม่เคยขึ้นรถยนต์ก็กลับมีรถยนต์เพื่อออกหาเสียงให้แก่เจ้าของรถ ผู้ใหญ่ต้อง กระพุ่มมือไหว้เด็กๆ คอยยกมือรับไหว้ผู้ใหญ่ ธนบัตรปลิวว่อนเหมือนใบไม้ นักการเมืองกำลังสนุก ประชาชนตื่นเต้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งยอมเป็นทุกอย่างแม้แต่สุนัข ข้อสำคัญขอให้ได้รับเลือกเป็นผู้แทน ผัวแตกกับเมีย พี่ทะเลาะกับน้องเพราะเรื่องการเมือง กาแพขายดิบขายดี เพราะการเมืองเป็นกับเกล้า้ม ที่ไหนก็พูดกัน เรื่องเลือกตั้ง...

(น้ำตานักการเมือง :100)

นอกจากนั้นยังแสดงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองว่าขณะหาเสียง นักการเมืองเป็นญาติมิตรของทุกคนยกเว้นรัฐบาล ดังคำบรรยายของ “ผม” ผู้เล่าเรื่องที่ว่า

วันนั้นที่ท้องสนามหลวงมีการปราศรัยเป็นการใหญ่ ประชาชนหลังไหลไปฟังนับหมื่น นักการเมืองขึ้นปราศรัยทีละคนพี่น้องทั้งหลาย - พี่น้องทั้งหลาย - ใครจะมาเป็นน้องมาก เท่ากับนักการเมืองเห็นจะไม่มีนอกจากหนูธิบจักร รัฐบาลไม่ดี - ผิดทุกอย่าง ทำอะไรผิดหมด จะดีไปอย่างไรได้ เพราะรัฐบาลไม่ใช่พวกพ้องของข้าพเจ้า ถ้ารักบ้าน - รักเมือง - รักตัวเอง ต้องเลือกข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้ารักบ้าน - รักเมือง - รักพี่น้องทั้งหลายที่ยืนอยู่ที่นี่ เสียงตบมือกราวใหญ่ได้ยินไปถึงท่าเตียน - ข้าพเจ้าเป็นศัตรูกับทุกคน นอกจากพี่น้องทั้งหลาย

(น้ำตานักการเมือง :101)

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังชี้ให้เห็นว่า นักการเมืองยอมทำได้ทุกอย่างแม้กระทั่งตายเพื่อแลกกับชื่อเสียง ดังที่ผู้เล่าเรื่องไปพบนักการเมือง ผู้หนึ่งกำลังนั่งร้องไห้อยู่ริมทางจากเหตุการณ์ที่มีนักการเมืองตาย เพราะถูกขว้างระเบิดใส่ขณะพูด ปราศรัยหาเสียง นักการเมืองผู้นั้นได้บอกถึงสาเหตุที่ทำให้เขาร้องไห้เสียใจว่า

“ทำไมถึงหาความยุติธรรมในโลกนี้ไม่ได้เลย ทำไมคนเราถึงได้ใจจืดใจดำถึงเพียงนี้ ลูกระเบิดมือนั้น แพงนักหนาเสียหรือ ทำไมเมื่อเขาถูกขว้างระเบิดได้ จึงไม่มีใครมีเมตตาจิตเอาลูกระเบิดขว้างผมบ้าง”

(น้ำตานักการเมือง : 102)

ตอนท้ายของเรื่องนี้ได้ย้ำให้เห็นว่า น้ำตาของนักการเมืองดูช่างไม่มีเหตุผล จากน้ำเสียงของผู้เล่าเรื่องในตอนท้าย ซึ่งกล่าวเทียบเม็ดฝนบนฟ้าที่ยังรู้วาทกมาจากไหน

“ข้าพเจ้าย่องกลับบ้าน อากาศที่แจ่มใสเมื่อก็กลายเป็นพยับฝน - ฝนเริ่มลงเม็ดประปราย เม็ดฝนที่ติดอยู่ตามใบมะขามรอบท้องสนามหลวงแลดูเป็นประกาย เหมือนน้ำตานักการเมือง แต่เม็ดฝนยังดีกว่าสำหรับข้าพเจ้าเพราะอย่างน้อยก็รู้วาทกมาจากไหน”

(น้ำตานักการเมือง : 103)

เรื่อง **น้ำตานักการเมือง** จึงตอกย้ำแนวคิดให้ชัดเจนลงไปว่า นักการเมืองต้องการผลประโยชน์และชื่อเสียงของตนมากกว่าทำเพื่อประชาชน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสียดสีพฤติกรรมของนักการเมืองเช่นนี้น่ารังเกียจ โดยที่นักการเมืองก็ยังไม่รู้ตัวแต่อย่างใด

เรื่อง **บ้านนอกเข้ากรุง** ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมือง โดยสร้างเรื่องให้ตัวละครชาวบ้านนอกที่ติดตามผู้แทนราษฎร มาเที่ยวกรุงเทพมหานครเป็นผู้เล่าเรื่อง เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงแนวคิดว่่านักการเมืองหลอกลวงประชาชนที่ด้อยการศึกษาโดยให้ประชาชนเข้าใจว่าตนเป็นที่นับถือของคนทั้งกรุงเทพมหานคร ดังตัวอย่างความว่า

“พอลงจากรถ ผู้แทนก็พากันเข้าไปยืนริมถนนหันหน้าออก ตรงหน้าข้างถนนไป ก็มีตึกหลังใหญ่ มีปืนใหญ่วางอยู่หลายกระบอก มีทหารเฝ้ายามเสียด้วย แล้วผู้แทนท่านก็ว่า เอ้า! ล้อค่อยดูไปที่ไหนใครผ่านอี๊วะละก็ ยกมือไว้ทุกคน แล้วมันก็จริงอย่างท่านว่าละเอ็งเอ๊ย ผู้แทนของเราท่านใหญ่แท้ ๆ ซ้ายยืนอยู่กะท่านที่ข้างถนนนั่นพักใหญ่ ๆ รถเมล์แล่นผ่านมาหลายคัน พอผ่านมาเขาก็ไหว้กันทั้งรถ ใครใส่หมวกก็ถอดหมวกออกไหว้ แต่คนขับรถยังปล่อยพวงมาลัยไหว้เลย ทีนี้คนนั่งรถเก่งผ่านมาก็ไหว้อีก คนนั่งสามล้อก็ไหว้อีกนะแหละ ยืนอยู่ครู่เดียวคนผ่านมาเขายกมือไว้ตั้งหลายร้อย ผู้แทนของเราท่านก็โบกมือรับทุกรายไป บางคนไหว้แล้วยังหันกลับมามองจนเหลียวหลังก็มี ข้าอดรันทนไม่ไหวต้องบอกท่านว่า พอแล้วขอรับ คุณใหญ่จริง ๆ ผมเชื่อแล้ว.....ข้าเห็นวัดที่เราไปยืนอยู่ข้างหน้ามันใหญ่โตนัก ข้าก็คนอยากรู้อยากเห็น จึงถามท่านว่า คุณขอรับ วัดเมื่อกี้ วัดอะไร ผู้แทนท่านหันมามองหน้าข้าอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็ตอบอ้อมแอ้มเกือบไม่ได้ยินว่า “วัดพระแก้ว ไรละ”

(บ้านนอกเข้ากรุง : 79)

จากตัวอย่างข้างต้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอแนวคิดที่เสียดสีผู้แทนราษฎรว่า เป็นพวกที่ไปปด และสามารถหลอกลวงประชาชนด้วยวิธีที่ตื้น ๆ แม้จะมีความละเอียดอยู่บ้างแต่ก็ละเอียดเพราะเกรงว่าชาวบ้านจะรู้ทัน

เรื่อง **บ้านแซนขาด** ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนอเรื่องราวของหมอบุญส่งที่หลงป่าไปพบกับหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่คนในหมู่บ้านหวาดระแวงเกรงว่าคนแปลกหน้าจะเป็นนักการเมืองที่มาหาเสียง พฤติกรรมของชาวหมู่บ้านแซนขาดเป็นการยืนยันแนวคิดของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสียดสีพฤติกรรมของนักการเมืองที่โกหก หลอกลวงประชาชนเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ ดังคำบรรยายที่ว่า

“ผมเลือกผู้แทนเข้าไปหลายสมัยแล้ว ตอนเขามาหาเสียงก็พูดดีสัญญาว่าจะทำโน่นทำนี่ให้สุขสบายทั่วกันพอได้เป็นผู้แทนแล้ว ก็ไปขายตัวยกมือให้เขาเอาสตางค์จนร่ำรวยกันทุกคนไป พวกผมจะอดอยากเดือดร้อน ล้มตายอย่างไร เขาก็ไม่มาเหลียวแลทำกับพวกผมอย่างนี้ทารุณโหดเหี้ยมหนเดียวก็พอทำเนา แต่เลือกคนไหนก็ยกมือทุกคนไปพวกผมชาวบ้านนี้มันก็เลยเจ็บใจ นัดประชุมตกลงตั้งประเพณีขึ้นว่า ถ้าใครในบ้านนี้ออกลูกก็ต้องตัดแขนขาฆ่ามันทิ้งเสียตั้งแต่แรกเกิด เหลือแขนซ้ายไว้ให้มันทำมาหากินแขนเดียวก็พอ โตขึ้นมันจะได้ไม่ไปขายตัวยกมือให้ใคร ให้พ่อแม่มันต้องเจ็บใจ...”

(บ้านแซนขาด : 182)

นอกจากการเสนอแนวคิดที่ว่านักการเมืองชอบหลอกลวงประชาชน ในเชิงเสียดสีอย่างเจ็บแสบด้วยการสร้างเรื่องเท็จจริง คือให้หมอบุญส่งผู้เล่าเรื่องได้บังเอิญไปรู้เห็นพฤติกรรมของคนในหมู่บ้านแซนขาดเมื่อไปช่วยทำคลอดนางเสี่ยมว่า เด็กแรกเกิดจะถูกตัดแขนขาทุกคน สอดคล้องกับข้อสงสัยของหมอบุญส่งว่าทำไมเด็กๆ ในหมู่บ้านนั้นไม่มีแขนขาคนเลย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังสื่อแนวคิดผ่านตัวละครเรื่อง *อีสานสามมิติ* ตัวละครพ่อกบพยายามแบ่งตัวให้เท่ากับวัว เพื่อให้ลูกกบยังคงความนับถือในความยิ่งใหญ่ของตน ด้วยอุบายของพ่อกบที่ให้ลูกกบเทียบขนาดของตนกับวัวที่อยู่ไกลออกไป ทำให้ลูกกบเชื่อและสวดดีว่าพ่อเก่งมาก จนทำให้พ่อกบได้ไปเป็นนายกรัฐมนตรีนอกหมู่บ้าน เรื่องนี้ล้อเลียนโดยเสนอแนวคิดในเชิงประชดนักการเมืองที่โอ้อวดตนโดยไม่มีความสามารถว่า หากทำให้ถูกกาลเทศะ ถูกเวลา และสถานที่ บางครั้งก็ยิ่งประโยชน์ให้เข้าตัวเองได้ ดังที่ผู้เขียนได้ให้ข้อคิดปิดท้ายเรื่องไว้ ความว่า

“คติ : นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า การแบ่งนั้น ถ้าแบ่งให้ถูกจังหวะ ก็เป็นผลดีแก่ตัวได้มาก อีสานอีสาน แกะว่าอะไร ก็ช่างแกะประไร”

(อีสานสามมิติ : 115)

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอในเรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง *น้ำตานักการเมือง* เรื่อง *บ้านนอกเข้ากรุง* เรื่อง *บ้านแซนขาด* และเรื่อง *อีสานสามมิติ* นั้น ชี้ให้เห็นว่า นักการเมืองมุ่งหวังแต่จะหาผลประโยชน์ และชื่อเสียงให้ตนเอง โดยการโกหกหลอกลวงประชาชน และนักการเมืองมักจะอวดแบ่งเพื่อยังประโยชน์ให้เข้าตัว

1.2 การปกครอง

การปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมากเพราะมนุษย์ จำเป็นต้องมีกฎระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปกครอง ซึ่งให้เห็นถึงระบบของราชการไทย และสถานภาพของข้าราชการกับราษฎรไว้รวม 4 เรื่องคือ เรื่องนี้เิงขุนนาง เรื่องหมาตำรวจ เรื่องเกาะร้างทางรัก และเรื่องไม่เชื่อ ไม่จริง ดังนี้

1.2.1 การใช้อำนาจของผู้ปกครอง

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดที่ว่า ข้าราชการมักแสดงอำนาจ และยกตัวเหนือกว่าราษฎร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง **นี้เิงขุนนาง** เสนอเรื่องของข้าราชการชั้นพิเศษออกตรวจราชการพร้อมกับผู้ติดตาม ด้วยเครื่องบิน แต่เครื่องบินเกิดอุบัติเหตุตกลงบนเกาะแห่งหนึ่งถูกไฟไหม้เสียหายทั้งลำ คณะผู้ติดตามตายหมด เหลือรอดชีวิตอยู่เพียง 2 คน คือข้าราชการชั้นเอกและข้าราชการชั้นพิเศษ เมื่อข้าราชการชั้นเอกได้ออกสำรวจเกาะตามคำสั่งของข้าราชการชั้นพิเศษ ก็ได้พบราษฎรที่เป็นชาวประมงเรือแตกมาติดอยู่ที่เกาะอีก 2 คน ข้าราชการชั้นพิเศษมอบหมายให้ข้าราชการชั้นเอกส่งราษฎรสองคนนั้น สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และหาอาหารการกินมาบำรุงบำเรอความสุขของตนเอง เรื่องนี้จึงสะท้อนความคิดว่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หลงในอำนาจและบารมีของตนเอง ขนาดที่หากว่าตนประสงค์จะได้อะไรแล้ว ราษฎรจะต้องเป็นผู้หามาให้ได้ ไม่ว่าเรื่องนั้นจะลำบากยากแค้นแสนเข็ญเพียงใด การเบียดบังรีดนาทาเร้นแรงงานราษฎรเป็นเรื่องธรรมดา และราษฎรก็เกรงอำนาจบารมีของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ดังข้อความว่า

“พวกลื้อนี่ไม่มีปัญญาเอาตัวรอดกันเสียเลย คิดขึ้นมาแล้วอ้าวอยากร้องให้ สงสารบ้านเมืองนี้ถ้าอ้าวไม่มาตกเรือบินที่นี้ พวกลื้อจะทำยังงั้นมิด้องอยู่ที่เกาะนี้ ไปจนตายหรือ ”

ราษฎรทั้งสองผู้ล่องกราบด้วยความกลัว แล้วก็พนมมือตอบด้วยเสียงสั่น ๆ ว่า

“สุดแล้วแต่จะโปรดเถิดขอรับ”

ข้าราชการชั้นพิเศษพูดต่อไปโดยไม่ต้องหยุดคิดว่า

“นี่เคราะห์ลื้อยังดีที่อ้าวมาตรวจราชการแถวนี้มาพบเข้า ม่ายจันลื้อจะต้อง ลำบากแยะ...เออ! อ้าวชักหิวข้าวแล้ว ไปหาอะไรมากินหน่อยไ้ กับข้าวไม่ต้องมาก อะไรสักสามสี่อย่างก็พอ...อ้อ!”

ท่านข้าราชการชั้นพิเศษหันมาพูดกับข้าราชการชั้นเอก

“เธอช่วยไปแนะนำเขาด้วยนะว่าจะควรอย่างไร พวกนี้ไว้ใจไม่ค่อยได้หรอก มักง่าย ต้องคอยดูแลสั่งเสียกันหน่อย เออ! พอกับข้าวเสร็จแล้วก็สั่งให้ปลูกบ้านพักด้วยนะ เอาใกล้ ๆ ลำธาร ใกล้ ๆ ใกล้ ๆ ทำค้อยสบายหน่อย แล้วก็อย่าลืมทำระเบียบใหญ่ ๆ ไว้นั่งเล่น ทำมูลี่ แขนงไว้กันแดดด้วย...”

(นี้เิงขุนนาง : 130)

บทสนทนาในเนื้อเรื่องข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างข้าราชการตามลำดับชั้น และข้าราชการกับราษฎรสามัญ มีข้อสังเกตว่า การที่ข้าราชการชั้นพิเศษและชั้นเอกได้เสพสุขต่าง ๆ บนเกาะ จากแรงงานของราษฎรเพียงสองคนนั้น เพราะข้าราชการมองว่าราษฎรเป็นแรงงานที่ต้องสนองความต้องการของตนเอง และถือเป็นหน้าที่ของข้าราชการทุกคนจะต้องอำนวยความสะดวกให้ไปมาตามความประสงค์ของข้าราชการในระดับสูงกว่าอีกด้วย

เรื่อง **หมาตำรวจ** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้ปกครองว่า ผู้มีอำนาจมักจะเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าเสมอ ทั้งยังไม่ซื่อตรงและขาดความรับผิดชอบต่อราษฎร จากการนำเสนอเรื่องของสุนัขตำรวจที่ได้ดมกลิ่นคนร้ายจนสามารถจับคนร้ายตัวจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบการอดข้าวของชายผู้หนึ่งจนถึงแก่ความตาย นับตั้งแต่สุนัขดมกลิ่นไปหยุดที่นายสวดพ่อค้าขายของชำ คนร้ายรายแรกได้ยอมรับสารภาพว่าเพราะความจนของชายผู้นั้นทำให้เขาเพิกเฉยไม่ยอมให้ซื้อเชื้อข้าวสารไปกินเป็นเหตุให้ชายผู้นั้นตาย จากนั้นสุนัขตำรวจได้ดมกลิ่นไปถึงคนร้ายรายที่สองคือ นายเกิดผู้ริเริ่มเป็นเจ้าของสลากกินรวบ นายเกิดยอมรับสารภาพว่าเป็นต้นเหตุทำให้ชายผู้นั้นตาย เพราะเขาเอาเรือกสวนไธนาไปขายมาแทงสลากกินรวบจนหมดเนื้อหมดตัว จากนั้นนายเกิดสุนัขตำรวจได้ดมกลิ่นไปถึงคนร้ายรายที่สามคือนายอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุบุรี ยอมรับสารภาพว่าเป็นต้นเหตุให้ชายผู้นั้นตาย ความว่า

“ผมเองคือตัวการในการฆาตกรรมรายนี้ ผมเป็นนายอำเภอ..... แต่ผมไม่ได้ทำหน้าที่ของผมเลย ผมละทิ้งราษฎรผู้ซึ่งเป็นภาระและหน้าที่ของผมโดยตรง ไปทำงานอื่นเสียหมด...ผมเพียงแต่ทำตามคำสั่งตาแก่ที่กระทรวง มิได้เหลียวแลราษฎร เพราะนึกเสียว่าตาแก่พวกนั้นต่างหาก ที่แกล้งเล่นตำแหน่งขึ้นเงินเดือนให้ผมได้...ผมมัวทำราชการเสียเงินล้มราษฎร...เขาจึงต้องมานอนตายเพราะอดอาหารครับ”

(หมาตำรวจ : 199 - 200)

คนร้ายรายที่สี่ที่สุนัขตำรวจดมกลิ่นไปถึงคือ ผู้กำกับตำรวจ ซึ่งยอมรับสารภาพว่าตนบกพร่องต่อหน้าที่ในการดูแลความสงบสุขของราษฎร เป็นเหตุให้ชายผู้นั้นตาย ต่อจากนั้นสุนัขตำรวจได้ดมกลิ่นไปถึงตัวคนร้ายรายที่ห้าคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งยอมรับสารภาพว่าเป็นต้นเหตุทำให้ชายผู้นั้นต้องอดข้าวตายอีกเช่นกัน ความว่า

“ผมเองเป็นคนร้าย....ผมเป็นผู้รับผิดชอบในทรัพย์สิน และความเป็นอยู่ของราษฎรทั้งจังหวัด แต่ผมกลับไม่ถือว่า ความรับผิดชอบนั้นเป็นของสำคัญ เอาตัวเองซึ่งเป็นถึงผู้ว่าราชการจังหวัดไปรับผิดชอบต่อการเมืองขึ้นปะติดัวสองสามคน....และสิ่งที่ผมตั้งใจทำ ก็คือ ทำนุบำรุงสมาคมหญิง

ที่เมียมมเป็นนายภฯ เพราะสมาคมนั้นเป็นสะพานที่จะให้เมียมมเข้าถึงเมียนักการเมืองที่มีอำนาจ เพื่อหาดีให้ตัวผมต่อไป....”

(หมาดำรวจ : 201 - 202)

สุดท้ายสุนัขตำรวจได้ดมกลิ่นเพื่อจับคนร้ายรายต่อไป โดยมุ่งหน้าไปยังทำเนียบ จนทำให้นายสิบตำรวจผู้ฝึกสุนัขตัวนั้นถึงกับร้องไห้ ดังข้อความว่า

“แต่...แต่หมาตำรวจนั้น กำลังดมกลิ่นไปจนถึงตัวผู้ร้ายแล้ว ปรากฏว่าผิดตัวมันก็จะหมดความ เชื่อถือตัวของมันเอง...ผมกลัวมันจะเข้าไปในทำเนียบครับ !”...

“ก็นั่นละซี อ้าวถึงได้ถามว่า ล็อกแล้วท่านจะลาออกกรี!”

“เปล่าครับ” นายสิบตำรวจตอบ “ถึงอย่างไรท่านก็ไม่ลาออกและไม่ยอมสารภาพผิด แล้วหมา ของผมมันก็จะเสียหมาไปเลย ผมเสียดายหมาครับ”

(หมาดำรวจ : 202 – 203)

จากตัวอย่างข้างต้น คำสารภาพของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด สะท้อนให้เห็นว่าข้าราชการซึ่งมีอำนาจในการปกครองดูแลทุกข์บำรุงสุขของประชาชนนั้น ไม่เชื่อตรง ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ใช้เวลาและตำแหน่งหน้าที่ เพื่อหาผลประโยชน์ให้ตนเอง มากกว่า จะคำนึงถึงความเป็นอยู่และผลประโยชน์ของราษฎร

เกาะร้างทางรัก เป็นเรื่องที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนออาณาจักรหนึ่งซึ่ง สร้างจากคนที่เรือแตกไปติดเกาะอยู่ เรื่องสั้นเรื่องนี้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจของ ผู้ปกครองว่า อำนาจเป็นสิ่งจอมปลอม แต่ทำให้ผู้ปกครองสามารถปกครองบ้านเมืองได้ นั่นเพราะ เมื่อมีผู้คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคม จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบและข้อบังคับในการคิด การกระทำ และการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ดังที่นายเพ็ญ แสงตะวัน ได้เป็นผู้ปกครองเพราะใช้ปืนยิงหลวงคล่องนาวาตาย นายเพ็ญจึงกลายเป็นผู้ที่สามารถ สั่งให้คนอื่น ๆ ทำตามได้เพราะกลัวว่าจะถูกฆ่าเหมือนหลวงคล่องนาวา ทำยที่สุดเมื่อเกาะนั้น เจริญจนเป็นอาณาจักรและแว่นแคว้น ความจริงก็ได้เปิดเผยจากนายเพ็ญซึ่งได้สถาปนาตนเป็น พระราชาแล้วว่า

“ลูกปืนไม่มีดอกลูก” พระราชาตรัสตอบ “เมื่อพ่อมาขึ้นที่เกาะนี้ มีลูกปืนติดมาแค่เดียว พ่อได้ใช้ กระสุนนัดเดียวนั้นยิงหลวงคล่อง กัปตันเรือตายตั้งแต่นั้นมา พ่อก็ปกครองแผ่นดินมาโดยปราศจาก การนองเลือด จนตราบเท่าทุกวันนี้”

“ถ้าอย่างนั้น” พระราชบุตรตรัสชักต่อไป “เครื่องหมายแห่งอำนาจที่พระองค์พระราชทานข้าพเจ้า ก็เป็นเครื่องหมายที่ว่างเปล่า ปราศจากสาระ หรือ ความหมายที่จริงจังอย่างใดใช่หรือไม่?”

(เกาะร้างทางรัก : 41)

1.2.2 การใช้อำนาจของประชาชน

การใช้อำนาจของประชาชน เป็นรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ยอมรับให้ประชาชนมีสิทธิ มีเสียง มีอำนาจ และมีโอกาสในการควบคุมกิจการทางการเมืองของประเทศได้ ดังที่ ชรินทร์ สันประเสริฐ กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตย ไว้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง อำนาจของประชาชน นั่นคือ รูปแบบของระบบการเมืองการปกครองที่ อำนาจทางการเมือง หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน ไม่ใช่ของผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งคนใด หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม (ชรินทร์ สันประเสริฐ. 2540 : 171)

ในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการใช้อำนาจของประชาชนไว้ในเรื่อง **ไม่เชื่อ ไม่จริง** ว่าราษฎรสามารถล้มรัฐบาลได้ ดังเหตุการณ์ที่คุณเวกและขุนเผดิมพบกันโดยบังเอิญในรถไฟที่ประสบเหตุตกราง ทำให้คนทั้งคู่ เสียชีวิตและได้ร่วมเดินทางไปยังชุมทางนรกโดยไม่รู้ตัวว่าตนเองนั้นตายแล้ว เมื่อไปถึงนรกทั้งคู่ และขุนเผดิมได้พบเห็นสิ่งต่างๆ เช่น คนที่ถูกทรมานด้วยการเอาน้ำมันเดือดๆ กรอกปากคนที่ถูก ย่างไฟทั้งเป็น ยมบาลที่เอาเหล็กแหลมทิ่มแทงและทรมานคนด้วยวิธีต่างๆ ทำให้คุณเวกผู้ที่ไม่เชื่อ ในอะไรง่าย ๆ เหลืออดเหลือทนกับสิ่งที่เห็นจึงตะโกนขึ้นว่า “ไม่เชื่อโว้ย ไม่จริงโว้ย” ทันใดนั้น ภาพนรกก็เลือนหายไปเพราะความไม่เชื่อของคุณเวก ทำให้ทุกคนกลับมามีชีวิตบนโลกอีกครั้ง เมื่อขุนเผดิมได้มีโอกาสพบคุณเวกอีก จึงเอ่ยชวนคุณเวกดังบทสนทนาความว่า

“ถึงว่าเธอจะนำ ระบบนรกทั้งอันเรายังล้มเสียได้ด้วยความไม่เชื่อ สามีหะอะไรกับไ้ระบบซี่ปะตัว ที่นักการเมืองสร้างขึ้น หากเราไม่เชื่อมันเสียมันก็ล้มครืนไปเท่านั้นเอง...มา...น้องเวกไปกับพี่ เรายังมีธุระ จะต้องทำ”

คุณเวกรู้ว่าตัวเองเดินตามขุนเผดิมไปตามถนนจนมาถึงหน้าทำเนียบรัฐบาล ขุนเผดิมจึงหยุดเดิน แล้วหันหน้ามายังคุณเวก เขามือชี้ไปที่ตึกใหญ่แล้วถามว่า

“น้องชาย ไ้ระบบนี้น้องเห็นว่ามันจริงไหม?”

“ไม่จริงครับพี่ขุน” คุณเวกตอบ.....

“เมื่อเราไม่เชื่อเราก็ต้องล้มมันเสีย อย่างระบบนรกที่เราล้มมาแล้ว.....”

(ไม่เชื่อ ไม่จริง : 195)

เนื้อความดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าหากราษฎรพร้อมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็สามารถใช้อำนาจอธิปไตยนี้ล้มล้างระบบของรัฐบาลได้

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอในเรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องนี้ใจขุนนาง เรื่องหมาตำรวจ เรื่องเกาะร้างทางรัก เรื่องไม่เชื่อ ไม่จริง โดยแยกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ การใช้อำนาจของผู้ปกครอง และการใช้อำนาจของประชาชนนั้นชี้ให้เห็นว่า ผู้มีอำนาจในการปกครองทั้งหลาย ตั้งแต่ระดับผู้น้อยไปจนถึงชั้นผู้ใหญ่สุด ไม่ดูแลสอดส่องเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน มุ่งแต่จะหาประโยชน์ใส่ตน ส่วนประชาชนนั้นหากรู้จักใช้อำนาจอธิปไตยของตนให้ถูกต้องเหมาะสมก็สามารถล้มล้างระบบอันไม่ชอบธรรมของรัฐบาลได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

เรื่อง **แผ่นดินมหัศจรรย์** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิด จากการเล่านิทานโกหกของบุตรชายทั้งสามคน ซึ่งบุตรคนแรกเล่าเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าของประเทศด้วยเทคโนโลยีล้ำสมัย มีค่านิยมที่ผิดแผกจากสังคมปัจจุบัน ทุกคนปกครองตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ปกครองประเทศ บิดาเห็นว่ามีความเป็นไปได้ ส่วนบุตรคนที่สองเล่าเกี่ยวกับการปกครองที่เผด็จการมีความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นต่างๆ ที่ประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตย บิดาก็เห็นว่ามีความเป็นไปได้ แต่เรื่องเศรษฐกิจที่ไม่เป็นไปตามกฎอุปสงค์ อุปทานนั้น เป็นไปไม่ได้ ดังนั้น การที่ของจะราคาถูกลงจนเกือบไม่มีราคาเลยจึงเป็นไปได้ นิทานโกหกของบุตรชายคนที่สามที่เล่าเรื่องโกหกเกี่ยวกับราคาสินค้าที่ถูกเหมือนได้เปล่าไม่มีวันจะมีได้ในแผ่นดินใด

เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงแนวคิดในเชิงอภิปรายกฎอุปสงค์ อุปทานตามหลักเศรษฐศาสตร์ว่า ความต้องการบริโภคสินค้ากับการผลิตสินค้าจะต้องมีความสอดคล้องกัน แต่ในความเป็นจริงไม่มีทางที่ประชาชนจะมีกำลังพอที่จะซื้อหาและบริโภคสินค้าได้มากกว่าปริมาณการผลิต อย่างไรก็ตามประชาชนจะต้องเผชิญกับปัญหาสินค้าและค่าครองชีพสูงเสมอ นอกจากนั้นยังสะท้อนว่าปัญหาปากท้องเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดที่มนุษย์ต้องเผชิญอยู่ทุกยุคทุกสมัย นิทานโกหกเรื่องแผ่นดินที่ไม่มีปัญหาปากท้องจึงเป็นนิทานโกหกเรื่องที่เย้ยหยันที่สุด

3. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีผลทางจิตใจ เป็นการหาทางแก้ไขเพื่อให้พ้นทุกข์ และปฏิบัติสืบต่อกันมานานแล้ว ดังที่ มณี พยอมยงค์ กล่าวไว้ว่า "ความเชื่อเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เป็นพื้นฐานทำให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ทั้งในด้านดีและไม่ดี ทำให้เกิดคำสอนสำหรับเป็นข้อห้าม และข้อปฏิบัติของคนไทย เป็นพื้นฐานของการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศาสนา ทำให้เกิดความมั่นใจ เกิดพลังทางใจ เกิดการสร้างสรรค์ต่าง ๆ" (มณี พยอมยงค์ : 2516)

ในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อไว้ในเรื่องสั้นรวม 5 เรื่อง คือ เรื่องจนกว่าเพลิงจะมอด เรื่องชาติหน้ามีจริงฯ นะเออ เรื่อง เรื่องผีผี เรื่อง ล่องของ และเรื่องคนรู โดยแบ่งความเชื่อเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อในเรื่องสมมติ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความเชื่อเรื่องกรรม

เรื่อง **จนกว่าเพลิงจะมอด** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ตัณหา ราคะทำให้มนุษย์ต้องติดอยู่ในวงจรกรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังเช่น ตัวละครเอกของเรื่อง คือ รำไพมีพฤติกรรมอันเกิดจากตัณหาราคะที่เธอถวิลหาด้วยความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับศักดิ์ แต่เมื่อศักดิ์ตายจากไป รำไพก็คาดหวังว่าจะได้แต่งงานกับบำรุงเพราะคิดว่าเขาเหมาะสมกับเธอ แต่ก็ต้องผิดหวังอีกครั้งเมื่อคุณบำรุงไปหมั้นหมายกับเด็กสาวชื่อวิภา สุดท้ายรำไพยอมเป็นชู้กับหลวงนฤบาลฯ ทั้งที่รู้ว่าหลวงนฤบาลฯ มีภรรยาอยู่แล้วและภรรยาของหลวงนฤบาลฯ ยังเป็นเพื่อนสนิทกับเธออีกด้วย ผลแห่งการกระทำนั้นจึงตามหลอกหลอนรำไพจนแม้สิ้นลมหายใจไปแล้วแต่ความรู้สึกจะอาบย่นก็ยังตามติดเธอไปตลอด ดังที่ได้บรรยายไว้ว่า

...เธอรูสึกว่ามีใครเดินอยู่ข้างๆ เหลียวไปดูเป็นคุณประยูรเมียหลวงนฤบาลฯ รำไพพูดกับเธอแต่เธอไม่ตอบ รำไพชักสงสัยเต็มที เดินเข้าไปจนชิดแล้วพูดอีกครั้ง แต่คุณประยูรก็ยังไม่ได้ยินอยู่ดี รำไพเสียวปลาบเข้าไปในหัวใจหรือคุณประยูรจะโกรธ ที่จะรู้เรื่องเข้าแล้วกระมัง ความลับที่เธอพยายามปิดบังมาเป็นสิบๆ ปี จะมาแตกเสียคราวนี้ละหรือ รำไพรู้สึกทั้งอายทั้งทุกข์ ถ้าแทรกแผ่นดินหนีไปได้เธอก็จะแทรกไปเดี๋ยวนั้น...

(จนกว่าเพลิงจะมอด : 161)

และอีกตอนหนึ่งคำพูดของหลวงนฤบาลฯ ช่วยย้ำแนวคิดที่ว่า ตัณหาราคะทำให้มนุษย์ต้องติดอยู่ในวงจรกรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

“มันไม่ใช่เรื่องของฉันจะปล่อยเธอหรือไม่ปล่อย” เสียงหลวงนฤบาลฯ ตอบ “ฉันไม่ได้จองเวรจองกรรมกับเธอดอก แม่รำไพ ถ้าฉันช่วยเธอได้ฉันก็อยากจะช่วย แต่ฉันช่วยไม่ได้ เพราะฉันนี่แหละคือกรรมของเธอ เธอบอกว่าเธอรักศักดิ์รักคุณบำรุง เธอลองคิดดูให้ดีๆ เธอรักเขาจริงหรือเปล่า หรือว่าเธอรักกับความรัก ความรักของเธอเป็นตัณหาราคะ แม้แต่เธอเข้าวัด เธอก็ไปเพราะสิ่งเหล่านั้นเธอรักเพราะเธออยากได้ ไม่ใช่เพราะอยากให้ เธอทำกับความรักจนกลายเป็นอย่างนี้ เธอก็จะต้องรับผลของการกระทำของเธอไปไม่มีที่สิ้นสุด”

(จนกว่าเพลิงจะมอด : 164)

นอกจากกรรมที่เกิดจากตัณหาหาคะแล้ว กรรมอันเกิดจากการจองเวร ก็เป็นอีกหนึ่งแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ เรื่อง **ชาติหน้ามีจริง ๆ นะเออ** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดว่าการจองเวรจะนำความทุกข์มาให้ผู้อื่น และทำให้ตนเองประสบหายนะ ดังเช่นการจองเวรของโงการ เขาพูดกับวิสาข่าพี่สาวไว้ก่อนตายว่า เขาจะจองเวรสมบัติผู้เป็นพี่ชายเมื่อตายแล้ว เขาจะไปเกิดเป็นด้วง เป็นแมง เป็นหนู สุดท้าย จะมาเกิดเป็นลูกชายของสมบัติผู้เป็นพี่ชาย เขาจะเกิดเป็นลูกชายที่เลวมาก ๆ เพื่อทำให้สมบัติผู้เป็นพี่ชายเจ็บปวดและผิดหวัง เรื่องราวการจองเวรที่โงการพูดไว้ก่อนตายนั่น ก็เป็นจริงอย่างที่เขาลั่นวาจาไว้ทุกประการ ส่งผลให้วิสาข่าพี่สาวของเขาต้องทุกข์ทรมานใจจนไม่สบาย และไม่ยอมมีลูกเป็นผู้ชายเพราะกลัวว่าคำพูดจองเวรของน้องชายจะกลายเป็นเรื่องจริง แต่แล้วในตอนจบของเรื่อง โงการก็กลับมาเกิดเป็นลูกชายของวิสาข่าจริงๆ

จะเห็นได้ว่า การจองเวรนั้นไม่ส่งผลดีกับใครเลย ทั้งกับผู้จองเวร และผู้ที่ถูกจองเวร ล้วนเป็นทุกข์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่ผู้ที่จองเวรนั้นจะเป็นทุกข์มากกว่าเพราะเฝ้าแต่ตามราวีจองเวรไม่เลิก และตัวเองก็ประสบกับหายนะเสียเอง ดังที่โงการกลับมาเกิดเป็นด้วงเป็นแมง เป็นหนูก็ถูกฆ่าตายทุกครั้งไป

3.2 ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ

สังคมไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติมานาน และสิ่งนั้นอาจให้คุณหรือให้โทษแก่ผู้ที่เชื่อถือก็ได้ ในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติไว้ในเรื่องสั้นรวม 2 เรื่อง คือ เรื่อง **เรื่องผี** และเรื่อง **ลองของ** และใช้สิ่งเหนือธรรมชาตินั้นเป็นเครื่องมือที่จะเสนอแนวคิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เรื่อง **เรื่อง ผี** ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดที่ว่า ความเชื่อทำให้สร้างภาพมายาหลอกคนได้ ผู้เขียนได้สร้างเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้ฉากในวัดโบราณ และสร้างตำนานผีดุสแทรกไว้ในกฎเก่า ๆ จนใคร ๆ ไม่กล้าเข้าใกล้ จนกระทั่งพระเพิ่ม ซึ่งมีอายุ 50 ปีเศษ เป็นผู้เชื่อเรื่องภูตผี ปีศาจ และไม่กลัวผี จนใคร ๆ ต่างเรียกพระเพิ่มว่าหลวงลุง ได้ขออนุญาตไปอยู่บนกุฏิโบราณริมป่าช้า เพื่อหวังจะเอาดีทางวิปัสสนาธุระ ความเชื่อของหลวงลุงในเรื่องภูตผีรุนแรงนัก แม้เมื่อพระภิกษุหนุ่มทั้งหลายคิดลองดี ปลอมเป็นผีไปหลอกหลวงลุงก็เชื่อ ในที่สุดพระเพิ่ม หรือที่ใคร ๆ เรียกว่า หลวงลุง ก็มีฐานะภาพเพราะความเชื่อของตนเอง ดังที่บรรยายไว้ว่า

...หลวงลุงได้ยินเสียงก็ค่อย ๆ เผยอนัยน์ตาขึ้นเหมือนกับตนเพิ่งตื่นนอน
มองมาทางพระเกศแล้วดูเหมือนจะยิ้มน้อย ๆ แต่แล้วตาหลวงลุงก็เบิกโพลงขึ้นทันที

แก้วตาเหมือนกับจะถลนออกมาด้วยความกลัว ยกมือขึ้นคลำคอของตนซึ่งมีเสียงดังครอกๆ อยู่ในนั้น และขณะเดียวกัน ก็มีเสียงร้องออกมาจากในคอว่า “ไม่ใช่ - ไม่ใช่ - อย่า - อย่า - ไป!” หรืออะไรทำนองนั้น พระเกศเห็นหลวงลุงตกใจเอามาก เกรงว่าจะเจ็บไข้ ก็รีบโยนจี้วรจากตัวเอง แล้วร้องขึ้นว่า “อย่าตกใจหลวงลุง ผมเองนะ”

“ไม่ใช่คุณ” หลวงลุงร้องตาคถลน “ไอ้ที่อยู่ข้างหลังคุณต่างหาก” แล้วหลวงลุงก็แผ่นเตะเทียบดับ ออกจากประตูโดดพรวดเดียวไปนอนแผ่อยู่ข้างล่าง มีพระเกศโชนบันไดที่ละสามขั้น สิ้นตามลงมา

เมื่อพระที่รออยู่ข้างล่างเข้าไปประคองหลวงลุงขึ้นนั่ง หลวงลุงตาคถลนออกมานอกบ้าน มือทั้งสองบีบแน่นที่คอหอยตนเอง แกะเท่าไรก็ไม่ออก หลวงลุงน้ำลายฟูมปาก และมรณะภาพเสียแล้ว

(เรื่องผี : 69 – 70)

นอกจากความเชื่อเรื่องภูตผี วิญญาณดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา ก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งที่ยังคงอยู่ในสังคมไทย ในเรื่อง **ล่องของ** เมื่อ เซนญอร์ เดอ กรองด์ เมส์นิล มาขอความร่วมมือกับโคโลเนล ดูว์งต์ ในการจัดเตรียมทหารแมนปิ่นเพื่อยิงทหารไทย ทดสอบวิชาของทหารไทยที่ว่าไม่มีศาสตราวุธใดจะทำอันตรายได้นั้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติว่า ยังมีเรื่องเหนือธรรมชาติที่อธิบายไม่ได้ ดังที่บรรยายไว้ว่า

...ครั้นรุ่งเช้าราชทูตจึงให้อาจารย์แต่งศิษย์ประมาณ ๑๖ คนนั้น ใส่กางเกง เสื้อ หมวกปัศตูแดง ทั้งสิ้นเป็น ๑๗ คนกับทั้งอาจารย์ พาเข้ามาสู่หน้าพระลานกราบถวายบังคมแล้วให้ขึ้นนั่งบนเบญจา แล้วให้กราบทูลว่าขอให้ทหารแมนปิ่นทั้ง ๕๐๐ จงยิงทหาร ๑๗ คน ซึ่งนั่งอยู่บนเบญจานั้น พระเจ้าฝรั่งเศสก็สั่งให้ทหารทั้ง ๕๐๐ ให้ระดมยิงทหารไทยพร้อมกัน ด้วยอำนาจคุณพระรัตนตรัย และคุณเลขยันต์สรรพอาคมคาถา วิชาคุ้มครองป้องกันอันตราย พลฝรั่งทั้งหลายยิงปืนสับทั้งใกล้และไกลเป็นหลายครั้ง เพลิงศัลพาคนก่ไม่ติดดินดำมิได้ลั่นทั้งสิ้น ทหารทั้ง ๑๗ คน ก็รับพระราชทานโภชนาหารมัจฉมังสาสุราบานเป็นปกติ มิได้มีอาการสะดุ้งตกใจ พลทหารฝรั่งทั้งหลายก็เกรงกลัว ย่อท้อรอกอยู่สิ้น อาจารย์ทหารไทยจึงร้องอนุญาตไปว่า ท่านจงยิงอีกเถิดที่นี้เราจะให้เพลิงติดดินดำแล้วจะให้กระสุนออกจากลำกล้องทั้งสิ้น พลทหารพร้อมกันยิงอีกนัดหนึ่ง เพลิงก็ติดดินดำ กระสุนก็ออกจากลำกล้อง ตกลงตรงปากกระบอกบ้าง ห่างออกไปบ้าง ลางกระสุนก็ไปตกตรงที่ใกล้เบญจา แต่จะได้ถูกต้องทหารไทยผู้ใดผู้หนึ่งหาไม่ได้ พระเจ้าฝรั่งเศสได้ทอดพระเนตรเห็นดังนั้น ก็ทรงเชื่อเห็นความจริงของราชทูต ทรงพระโสมนัสตรัสสรรเสริญวิชาทหารไทยว่าประเสริฐหาผู้เสมอมิได้ สั่งให้พระราชทานเงินทองเสื้อผ้าเป็นรางวัลแก่ทหารไทยเป็นอันมาก...

(ล่องของ : 223 – 224)

ในปัจจุบันแม้เทคโนโลยีจะก้าวล้ำนำหน้าไปมากมาย แต่ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติก็ยังคงอยู่ในสังคมไทย แม้ความเชื่อนี้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังมีผู้คนไม่น้อยที่เชื่อและศรัทธาอยู่ และจากน้ำเสียงของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เห็นว่าแม้จะเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้แต่ก็ไม่ควรจะไปลบหลู่

3.3 ความเชื่อในเรื่องสมมติ

เรื่อง *คนรู้* ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดที่นิทานเป็นเรื่องสมมติ แต่บางครั้งมนุษย์ก็หลงเชื่อเรื่องสมมติว่าเป็นเรื่องจริง ดังที่ตาก็อยตัวละครในเรื่องรบเร้าให้ ป้าพรเล่าเรื่องคนรู้ให้ฟัง แต่เรื่องคนรู้ในแบบของป้าพรไม่สมจริงถูกใจตาก็อย ตาก็อยจึงผสมโรงเล่าเรื่องคนรู้ในแบบของตนเองหลอกป้าพร จนป้าพรหลงเชื่อเรื่องคนรู้นิทานเกือบจริงของตาก็อย ดังบทสนทนาว่า

“ก้อยไปเห็นคนรู้มา...” ก้อยตอบหน้าตาเฉย “เห็นที่ไหน” ป้าพรถาม

“เห็นที่เล่าไก่” ตาก็อยตอบ “ก้อยไปเล่นที่เล่าไก่หลังบ้าน เห็นคนรู้เข้าไปในเล่าไก่ไปลักอาหารกิน ก้อยก็ไปคอยดักรออยู่ทางหลังเล่าไก่ พอคนรู้ออกมาจากเล่าไก่ ก้อยก็เอากะป๋องเก่าๆ ครอบตัวไว้ได้ แกร่งเสียงเหมือนหนู”

“ตายจริง ทรมานสัตว์ บาปกรรม!” ป้าพรบ่น

“แกไม่ใช่สัตว์นี่ป้าพร แกเป็นคนรู้ต่างหาก แต่เดี๋ยวนี้แกเชื่อแล้ว”

“เชื่อแล้ว! ก้อยทำอะไร?” ป้าพรถามอย่างสนใจเต็มที่... “ก้อยให้แกทำอะไรบ้าง?” ป้าพรถามโดยไม่รู้ว่า บัดนี้ ตนได้กลายเป็นคนฟังนิทานไปแล้ว

“.....ก้อยใช้ แกได้อีกหลายอย่าง ก้อยคิดจะเลี้ยงแกไว้เรื่อย ๆ”

“เลี้ยงไว้เรื่อย ๆ ตายจริง ก้อย!” ป้าพรเชื่อสนิทเสียแล้ว

(คนรู้ : 209 – 210)

และบทสนทนาปิดท้ายคนรู้นิทานเกือบจริงของตาก็อย ที่ช่วยย้ำแนวคิดของเรื่อง ความว่า

“ตาก็อย!” ป้าพรพูดเสียงลั่น “เล่นอะไรก็ไม่รู้ ทำเอาป้าตอกอกตกใจขวัญหนีดีฝ่อหมด”

“ก้อยหมายความว่าอย่างนั้นแหละป้าพร” ตาก็อยตอบเรื่อย ๆ

“หมายความว่ายังไง ตาก็อย”

“นิทานเกือบจริงป้าพร” ตาก็อยตอบ “นิทานเกือบจริงนั้น ใครฟังแล้วก็ต้องเผลอไป นึกว่าจริง แล้วก็โกรธคนเล่าอย่างป้าพรนั่นแหละ”

(คนรู้ : 212)

เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงเสนอแนวคิดในเชิงเตือนสติว่า มนุษย์เป็นผู้สมมติและเกิดความหลงยึดมั่นกับเรื่องสมมติ จนเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง แม้วิญญูและคุณวิญญูก็ไม่อาจยับยั้งความหลงนี้ได้ดังเช่น ป้าพรเชื้อเรื่องสมมติที่ตาก้อยเล่าจริงๆ

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอในเรื่องสั้นทั้ง 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง *จนกว่าเพลงจะมอด* เรื่อง *ชาติหน้ามีจริง* นะเออ เรื่อง *เรื่องผี* เรื่อง *ล่องของ* และเรื่อง *คนรู* แยกได้เป็น 3 ประเด็นสำคัญคือ ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อในเรื่องสมมติ นั้น ชี้ให้เห็นว่านอกจากวิญญูและประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความคิดและการกระทำของมนุษย์แล้ว ความเชื่อยังมีบทบาทสำคัญต่อความคิดและการกระทำของมนุษย์ด้วยเช่นกัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับสตรี

สตรีในสังคมสมัยใหม่ได้มีบทบาท และหน้าที่ที่หลากหลายมากกว่าทำงานในบ้านหรือทำงานในเชิงเกษตรกรรมเท่านั้น สตรีมีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่างๆ ได้เท่าเทียมกับบุรุษ และสามารถรับผิดชอบดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาบุรุษ ภาพลักษณ์สตรีในปัจจุบันจึงมีความมั่นใจ และกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก มากกว่าสตรีในสมัยก่อน

ในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสตรีไว้ในเรื่องสั้น 3 เรื่อง คือ เรื่อง *กบกายสิทธิ์* เรื่อง *มาณวิการวาลีกชาติ* เรื่อง *ต้นตระกูลไทย* และแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ความปรารถนา และความต้องการของผู้หญิง

เรื่อง *กบกายสิทธิ์* ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ผู้หญิงต้องการมีสามีรูปงาม และมีชาติตระกูล เพราะในปัจจุบันผู้หญิงมีอิสระเสรีในการเลือกคู่ มากกว่าสมัยก่อน ที่พ่อแม่เป็นผู้เลือกคู่ครองให้ หรือที่เรียกกันว่า “การคลุมถุงชน” ผู้หญิงจึงต้องเป็นฝ่ายขวนขวายหาผู้ชายที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งหน้าตา บุคลิก และฐานะวงศ์ตระกูล ดังเช่น นางสาววิไลวรรณ พรรณผลไม้ ตัวละครเอกของเรื่องที่พาผู้ชายรูปหล่อกลับมาบ้านหลังงานแต่งงาน แต่อ้างกับบิดาว่าผู้ชายคนนี้เป็นเจ้าชายกบเหมือนในนิทานอีสป ความว่า

...พอตื่นเช้าขึ้นกบตัวนั้นก็หายไป มีผู้ชายคนหนึ่งหน้าตาหมดจดมานอนอยู่ข้างๆ ตัว

นิทานเรื่องนี้ นางสาววิไลวรรณ พรรณผลไม้ อายุ ๑๘ ปี เล่าให้บิดาของเธอ คือ นายกลิ้ง พรรณผลไม้ อายุ ๕๒ ปี ฟัง หลังจากที่นายกลิ้งนอนไม่หลับเมื่อตอนดึก เนื่องด้วยมีเสียงกุกกัก

ผิวดังเกิดในห้องลูกสาว จึงได้เข้ามาดู เมื่อเวลา ๕.๐๐ น. และพบชายหนุ่มรูปหล่อผมหยักศกคนหนึ่ง อายุประมาณ ๒๒ ปี นอนหลับตาพร้อมอยู่ข้าง ๆ ลูกสาวของแสบนเตียงเดียวกัน

(กบกายสิทธิ์ : 15)

แนวคิดเรื่อง กบกายสิทธิ์ ยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ครองว่า แม้ในสังคมสมัยใหม่ การมีคู่ครองก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้หญิง นอกจากแนวคิดที่ว่าผู้หญิงปรารถนาที่จะมีคู่ครองรูปงามและมีชาติตระกูลแล้ว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่อง *มานวการำลึกชาติ* ไว้ว่า ผู้หญิงมักจะหลอกใช้ผู้ชาย ดังเช่น ตัวละครเอกของเรื่อง คือ มานวิกา เธอฉวยโอกาสหลอกใช้ความรักและความจริงใจของวิกิรนต์ เพื่อสร้างความสุขและประโยชน์ให้กับตนเองหลายต่อหลายครั้ง ในขณะที่เดียวกันก็หาเหตุหลบเลี่ยงเพื่อแสวงหาชายที่ดีกว่าและจะให้ประโยชน์แก่เธอได้มากกว่า ดังจะเห็นได้จากตอนจบของเรื่องที่ว่า

“อ้อ! วิกิรนต์ ฉันลืมบอกเธอไป พรุ่งนี้พาพวกเพื่อนๆ ฉันกลับกรุงเทพฯ ที่เกิดนะ คนดี คนดี”

“แล้วเธอเล่า มานวิกา?” ฉันถามอย่างงงๆ

“ไม่ต้องห่วงฉันหรอก” มานวิกาตอบอย่างอารมณ์เย็น “สมโภชเขานัดฉันว่าจะเฝ้ารถเก๋งคันใหม่ของเขามารับฉันถึงนี่ เมื่อวานเขาติดธุระมาไม่ได้ แต่เขาจะออกจากกรุงเทพฯ พรุ่งนี้เช้ามีด คงถึงพระบาทตอนกลางวัน แล้วฉันจะกลับกับเขาเลย”

“แล้วกันมานวิกา” ฉันร้องขึ้นอย่างหัวเสีย แต่มานวิกาจับมือฉันไว้แล้วพูดว่า

“เธอก็ทำใจน้อยไปได้วิกิรนต์ เธอก็รู้ดีอยู่ว่าฉันเป็นคนไม่แข็งแรงนัก นั่งรถสองแถวเบียดคนมาไกลๆ ฉันเหนื่อยแทบจะเป็นลมทุกที เธอคงอยากให้ฉันนั่งรถเก๋งคนเดียวสบายๆ มีใช่หรือ?”

(มานวการำลึกชาติ : 126)

4.2 ผู้หญิงไม่ต้องการเป็นวีรสตรี

ผู้หญิงที่ได้รับขนานนามให้เป็นวีรสตรีในประวัติศาสตร์ชาติไทย มีอยู่หลายท่าน แต่ละท่านล้วนประกอบวีรกรรมอันน่ายกย่องทั้งในความกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว แต่ในการที่ท่านต้องประกอบวีรกรรมในเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นภาวะคับขัน และจำเป็นต้องกระทำเพื่อแผ่นดิน มิได้กระทำเพื่อหวังผลจะเป็นวีรสตรี หรือให้ได้รับการยกย่องสรรเสริญ

เรื่อง *ต้นตระกูลไทย* ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงไม่ต้องการเป็นวีรสตรี แต่สถานการณ์สร้างวีรสตรีได้ ดังที่ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสมเด็จพระศรีสุริเยทศ ต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ในข้อที่ว่า สมเด็จพระศรีสุริเยทศมิได้ทรงไล่พระบรมฉันทน์เข้ากั้นกลางระหว่างพระราชสวามีกับนายทัพพม่า ด้วยความตั้งพระทัยส่วนพระองค์ เพราะสมเด็จพระ

พระศรีสุริโยทัยทรงบังคับช้างไม่เป็น ดังข้อความที่ความได้พูดกับพระบรมฉันทน์ทนต์ก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์ขึ้นว่า

“คุณพระ! คุณพระ! พวุงนี้สมเด็จพระแม่อยู่เมืองศรีสุริโยทัย ท่านจะเสด็จออกไปดูเขารบกัน เขาสั่งให้ผมผูกคุณพระไปคอยท่าแต่เช้าตรู่ ท่านจะขึ้นทรงคุณพระ ผมจะขึ้นเป็นความทำย คุณพระต้องเดินให้เรียบเทียวนะคุณพระนะ! และคอยสังเกตทางทำยที่ผมอยู่ให้ดีๆ ท่านเป็นผู้หญิงยิ่งเร็ว บังคับคุณพระไม่เป็นหรอก เข้าใจไหมคุณพระ? เกะกะไม่ได้เป็นอันขาด....”

(ต้นตระกูลไทย : 169)

และอีกตอนหนึ่งที่ว่าสมเด็จพระศรีสุริโยทัยมิได้ทรงไสพระบรมฉันทน์ทนต์เข้ากันกลางระหว่างพระราชสวามีกับนายทัพพม่า ด้วยความตั้งพระทัยส่วนพระองค์ แต่เป็นเพราะพระบรมฉันทน์ทนต์ถลันเข้าไปเอง ด้วยเกรงพลายมหาพิชัยนาคจะล้ม ดังที่ความบรรยายว่า

...พอพระเจ้าแผ่นดินท่านชนช้างกัน คุณพระก็ยังเฉยๆ อยู่เพราะคุณพระก็นึก เหมือนผมจริงไหม ว่าไฉ่พลายมหาพิชัยนาคมันคงสู้ช้างพม่าเขาไหว แต่ที่ไหนได้ ช้างพม่าเขาแข็งแรงจริง ของเราไม่เป็นท่าเลย เขาแทงเอาแทงเอา พอผมนึกเฉลียวใจว่าคุณพระจะเอากับเขาด้วย คุณพระก็เผ่นพรวดเข้าไปเสียแล้ว ดิ่งเท่าไรก็ไม่อยู่ ถ้าคุณพระไม่เข้าไปกันไว้ พลายมหาพิชัยนาคก็คงล้ม แต่เมื่อคุณพระถลันเข้าไปอย่างนั้น ช้างพม่าที่ไหนมันจะสู้ไหว โดนคุณพระแทงเข้าทีเดียวมันก็เบนหนีเลย คีกรสงครามก็เลยเสร็จสิ้นกันไปที แต่กว่าผมจะเอาตัวรอดได้ผมก็ต้องไปแก้ตัวกับเขาเสียแยะ ไม่อย่างนั้นป่านนี้ก็คอดขาดไปแล้ว ไม่ได้มาทanyaให้คุณพระหรอก...

(ต้นตระกูลไทย : 171 – 172)

จากการเสนอแนวคิดในแง่มุมมองที่แตกต่างจากพงศาวดารไทย โดยเฉพาะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ การคิดในแง่มุมมองนี้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวแสดงความเข้าใจไว้ในหนังสือ “เพื่อนคุย” ว่า

เรื่อง ต้นตระกูลไทย นั้น ได้มีผู้อ่านบางท่านเขียนมาแสดงความไม่พอใจในหน้าหนังสือพิมพ์ “สยามสมัย” ผมขอประทานอภัยมาในที่นี้ด้วย และขอประทานอภัยต่อผู้อ่านต่อไป ในหนังสือเล่มนี้ หากจะมีคนไม่พอใจเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเรื่องพระสุริโยทัย ในพงศาวดารไทยนั้นยังสับสนอยู่ เช่น คำให้การคนชาวกรุงเก่าว่า เป็นพระราชบิดาของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิปลอมพระองค์ออกไปชนช้างแทนพระราชบิดาผู้ซึ่งประชวรอยู่ เป็นต้น ความประสงค์ของผมนั้นอยากจะชี้ให้เห็นว่าของทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอะไร มองกันได้คนละแง่ทั้งสิ้น

(เพื่อนคุย : 7)

คำกล่าวของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เท่ากับตอกย้ำว่าการที่ประวัติศาสตร์เชิดชูวีรสตรีนั้น เราอาจจะมองการกระทำของวีรสตรีในอีกแง่มุมหนึ่ง ผู้เขียนนำเสนอเรื่องนี้โดยตีความกรณีของสมเด็จพระศรีสุริเยศให้ใหม่ ว่าเกิดจากพระองค์ท่านควบคุมช้างทรงไว้ไม่อยู่

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับสตรีที่ได้นำเสนอไว้ ชี้ให้เห็นว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนอทศนะที่มีต่อสตรีในเชิงยั่วล้อพฤติกรรมของสตรี ที่แสดงออกในเรื่องที่เกี่ยวกับความรัก ความปรารถนา หรือความต้องการ ที่ไม่เป็นไปตามเหตุผลอย่างที่ควรจะเป็นเสมอไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิต

ชีวิตของมนุษย์จะต้องมีจุดหมายที่เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต ดังที่ประกอบ เอี่ยมสะอาด (2535 : 74) ได้อธิบายไว้ว่า “การที่คน ๆ หนึ่งถือว่ามีสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุดที่เขาควรจะแสวงหาให้แก่ชีวิต เขาย่อมถือว่ามีสิ่งนั้นเป็นอุดมคติ หรือจุดหมายของชีวิต และการที่คนเรามีจุดหมายของชีวิตที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้มีแนวทางชีวิตที่แตกต่างกันออกไปด้วย”

การที่เราถือว่ามีสิ่งหนึ่งเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตของเรา ย่อมหมายถึงว่าเราใช้สิ่งนั้นเป็นตัวกำหนดว่า เมื่อเราทำอะไรแล้ว สิ่งนั้นสามารถนำไปสู่เป้าหมายของชีวิตได้

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิตไว้ในเรื่องสั้น 6 เรื่อง คือ เรื่อง *นรกที่สวรรค์* เรื่อง *ศิลปินเอก* เรื่อง *ราชสีห์กับหนู* เรื่อง *ฆาตกรรมกันครัว* เรื่อง *มอม* และเรื่อง *เรื่องสั้นสมัยหิน* ดังจะแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 คุณค่าและความหมายของชีวิต

ชีวิตมนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าอยู่ในตัวเอง ในเรื่อง *นรกที่สวรรค์* ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่า หากขาดความเชื่อถือและความหวัง มนุษย์ก็จะหมดศรัทธาที่จะมีชีวิตอยู่ จากเรื่องที่ซีโมนชายผู้ตาบอดมาแต่กำเนิด เขาเล่าความเป็นมาของตนเองให้โยเซฟฟังว่า เขาเห็นทุกสิ่งผ่านคำบอกเล่าของรูธ มันเป็นโลกที่สวยงาม และเขาคิดคำนึงว่ารูธต้องเป็นผู้หญิงที่สวยงามเพราะเธอเป็นคนดีและมีจิตเมตตา แต่เมื่อซีโมนสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้หลังจากได้รับพรจากพระเยซู เขากลับรู้สึกผิดหวังและเป็นทุกข์ว่าเมื่อครั้งที่ยังมองไม่เห็น เพราะทุกสิ่งไม่ได้สวยงามอย่างที่เขาคิดไว้ สภาพบ้านเมือง ถนนหนทาง ผู้คนรวมทั้งรูธหญิงสาวที่เขารัก เพราะเธอมีใบหน้าที่ยั่วยุ เป็นบาดแผลจากไฟไหม้เมื่อครั้งยังเด็ก ซีโมนจึงออกตามหาพระเยซูเพื่อคืนดวงตาที่ได้รับพรจากท่าน เพื่อที่เขาจะได้ไม่ต้องเห็นสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เป็นทุกข์ แต่แล้วความหวังของซีโมน ก็ต้องพังทลาย เพราะพระเยซูดับชีพลงบนไม้กางเขนเสียแล้ว ซีโมนจึงได้แต่

โคกเศร้าและกล่าวโทษว่าพระเยซูเป็นผู้ก่อความทุกข์ให้แก่เขา เมื่อโยเซฟได้ฟังเรื่องราวของซีโมน จนจบเขาได้แต่รำพึงว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นเจ้าของอิสราเอล พระองค์สามารถประทานพรให้แก่บรรดาลูกของพระองค์ ได้ทุกอย่าง ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนลูกแกะที่อ่อนแอ ข้าพเจ้าขอประทานพรจากพระองค์แต่เพียง อย่างเดียว สิ่งนั้นคือ ศรัทธา-ความเชื่อ”

(นรกที่สวรรค์เล่ม : 62)

5.2 ข้อเสนอแนะในการใช้ชีวิต

มนุษย์แต่ละคนล้วนมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านความคิด ความสามารถ สิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งความแตกต่างนี้ บางครั้งส่งผลให้มนุษย์ต้องหาเป้าหมายเพื่อเป็นเครื่องนำทางชีวิต หรือหาสิ่งที่จะชี้แนะหลักในการดำเนินชีวิต หรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

เรื่อง **ศิลปินเอก** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่าการสร้างภาพจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวเอง ทำให้ผู้หนึ่งคิดว่าตัวเองเป็นอย่างที่คนอื่นเห็นเสียเอง ดังเช่น นายแกว่น ยี่เกเก่า เป็นคนที่ซื่อสัตย์ ไม่เอาเรื่องเอาราวกับใคร หากใครจะเอาเรื่องกับแก แกก็จะวิ่งหนีไป แต่ต่อมาในระยะที่ไปแสดงเป็นดาวร้ายในภาพยนตร์ อุบัติสัจใจของนายแกว่น ก็เปลี่ยนไป นายแกว่นแสดงบทบาทเลวร้ายได้สมจริงจนคนดูทั่วไปเชื่อ แม้กระทั่งตำรวจยังไม่กล้าสบตา ทำให้นายแกว่นคิดไปว่าตนนั้นเป็นเสือ หรือมหาโจรที่น่าเกรงขาม ดังที่บรรยายไว้ว่า

.....หลังจากที่นายแกว่นออกจากโรงภาพยนตร์แสดงเรื่อง “ทุ่งเลือดทุ่งลม” รอบหัวค้ำแล้วขึ้นสามล้อ กลับบ้าน สามล้อก็พาส่งจนถึงที่ แต่พอนายแกว่นควักสตางค์ออกให้ ค้ารถ คนขับรถยกมือไหว้แล้วพูดขึ้นว่า

“ไม่ต้องหອກครັບพี่แกว่นกล้า ผมสมัครใจเป็นลูกน้องสักคน พี่มีอะไรเรียกผมใช้ก็แล้วกัน”

(ศิลปินเอก : 45)

แต่ท้ายที่สุดนายแกว่นก็ต้องยอมจำนนต่อนายเสริมพีชาของภรรยา ผู้ที่เป็นคู่ปรับของนายแกว่นมาตั้งแต่อดีต และเป็นผู้ปราบนายแกว่นได้ทุกเรื่อง นายเสริมสามารถทำให้นายแกว่นกลับมาเป็นตัวของตัวเองอีกครั้ง หลังจากที่เกิดพฤติกรรมของดาวร้ายที่นายแกว่นไปรับบทบาทเสียนาน สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขจะต้องเป็นตัวของตัวเอง

เรื่อง **ราชสีห์กับหนู** ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่าการเรียกร้อง การตอบแทนบุญคุณอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้เป็นภัยแก่ตัวได้ จากเรื่องที่ ตัวละครหนูได้ช่วย ราชสีห์ให้รอดพ้นจากการติดบ่วงของนายพราน ราชสีห์รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณจึงคิดที่จะตอบแทน บุญคุณหนู แม้หนูจะพูดว่าไม่เคยคิดเอาบุญคุณกับใครแต่หนูก็เรียกร้องสิ่งต่างๆ จากราชสีห์อยู่เรื่อย ๆ เช่นเรื่องอาหารแม้ราชสีห์จะหามาให้มากเท่าไรก็ไม่เคยเพียงพอสำหรับหนู ไม่ว่าจะเป็นเนื้อ กระตัง หรือเนื้อช้าง ซึ่งหนูอ้างว่าต้องใช้เลี้ยงพวกพ้องจำนวนหลายร้อยตัว อาหารที่ราชสีห์หามา ให้จึงไม่เพียงพอ สุดท้ายเมื่อหนูขอพาครอบครัวและพวกพ้องของตนมาอาศัยอยู่ในถ้ำของราชสีห์ ราชสีห์จึงตัดสินใจยุติหนี้บุญคุณครั้งนี้ ดังคำบรรยายที่ว่า

...รุ่งขึ้นตอนเช้า ราชสีห์ลาเมียเป็นครั้งสุดท้าย แล้วก็เดินออกจากถ้ำ ไปติดบ่วงที่นายพรานวางไว้ ฝ่ายหนูหาราชสีห์ไม่พบก็วิ่งออกตามไป พอเห็นราชสีห์ติดบ่วงอยู่อีก หนูตัวนั้นก็ตรงเข้าไปจะกัดบ่วง เพื่อช่วยราชสีห์อีกเป็นครั้งที่สอง ราชสีห์ได้ทำก้มเอามือตะปบขี้นูตัวนั้นตายอยู่กับที่ บ่ายลงนายพราน มาเจอราชสีห์ติดบ่วงอยู่กับราชสีห์ตาย...

(ราชสีห์กับหนู : 110)

เรื่อง **ฆาตกรรมก้นครัว** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดไว้ว่า การกินดี อยู่ดีทำให้มนุษย์อายุสั้น แต่มนุษย์ก็ยังปรารถนาความสุขเฉพาะหน้า แม้จะรู้ว่าเป็นอันตราย คุณนายองุ่น อายุ 40 ปี ตัวละครในเรื่อง ต้องกลายเป็นแม่ยายถึงสองครั้งสองหน เพราะสามี ทั้ง 2 คน ต่างก็ตายลงด้วยโรคกระเพาะอาหารและลำไส้พิการ คุณนายองุ่นยอมรับกับหลวงกำจัด ซึ่งเป็นนายตำรวจว่าหล่อนฆ่าสามีทั้งสองคนโดยเจตนา หลังจากฟังคำสารภาพของคุณนายองุ่น ที่ฆาตกรรมสามีด้วยการปรนเปรออาหารอย่างเต็มฝีมือ วันละ 4 เวลา หลวงกำจัดก็ปิดคดี ฆาตกรรมดังบทสนทนาต่อไปนี้

“แม่องุ่น....ฉันอยากพูดตรง ๆ ฉันพันตำรวจโทหลวงกำจัด โจรภัย อายุ 46 ปี ยังเป็นโสด รูปร่างหน้าตาตามที่คนเขวาก็พออยู่ได้ ฉันไม่ใช่คนสุรุ่ยสุร่าย...มีบ้านที่ดินพอสมควร ฉันบอกเธอให้ ทราบเดี๋ยวนี้ว่า ฉันอยากตาย”

(ฆาตกรรมก้นครัว : 26)

เรื่อง **มอม** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอชีวิตของมอม สุนัขพันธุ์ทาง ที่โตมาได้ขุนบ้านไม้สองชั้นหลังหนึ่ง มอมได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี ที่บ้านหลังนี้นอกจากนายผู้เป็น ชีวิตของมอมแล้ว มอมยังมีนายผู้หญิงและหนูลูกของนาย เมื่อนายผู้ชายของมันเป็นถูกเกณฑ์ไปรบ ในช่วงสงคราม นายฝากให้มอมดูแลนายผู้หญิงและหนู ซึ่งมอมก็ทำตามคำสั่งของนายผ่านไป

หลายปีแต่นายก็ยังไม่กลับมา คืนหนึ่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดลงตรงกลางลานบ้านของนายบ้านถูกไฟไหม้ ส่วนนายผู้หญิงและหนูตาย มอมไม่สามารถดูแลนายผู้หญิงและหนูดังที่นายของมันฝากไว้ได้ มอมรู้สึกว่าคุณทั้งโลกเป็นศัตรูของมัน เพราะคนเหล่านี้ทำให้นายต้องจากไป ทำให้บ้านถูกไฟไหม้ และมอมทำอะไรไม่ได้นอกจากคอยให้นายกลับมา

ผ่านไปอีกหลายปี มอมมีเจ้านายคนใหม่ คุณแตัวเด็กผู้หญิงที่เก็บมอมมาเลี้ยงให้ข้าวให้น้ำดูแลมอมอย่างดี และเรียกมอมว่าไอ้ดึก แต่มอมก็ยังคิดถึงนาย นายผู้ที่เป็นชีวิตของมอม จนกระทั่งคืนหนึ่ง มีขโมยจัดเข้าบ้านคุณแตัว มอมตั้งท่าจะจับขโมยให้คุณแตัว แต่ทันใดนั้นเองมอมก็จำได้ว่า ขโมยคนนั้นก็คือนายของมอม นายที่มอมเฝ้าคอยมาตลอด มอมโถมเข้าไปหานายของมันด้วยความดีใจ และนายก็จำมอมได้ ต่างฝ่ายต่างดีใจที่ได้พบกัน และการพบกันครั้งนี้ทำให้นายเลิกล้มความตั้งใจที่จะขโมย นายพูดกับมอมว่า

“...ข้าไม่ได้ขวาครวจากใครเลย พอกลับมาบ้านเขาก็บอกว่าบ้านไฟไหม้หมด ลูกเมียถูกระเบิดตาย งานการที่ข้าเคยทำคนอื่นเขาก็เอาตำแหน่งไปหมดแล้ว ไม่มีใครเขาจะมาคอย ข้าหมดหนทางจริง ๆ มอมเอ๋ย แต่เอ็งอย่านึกว่าข้าเคยลักขโมย ครั้งนี้เป็นครั้งแรก พอดีพบเอ็ง ๆ ทำให้ข้าต้องอายทำไม่ลง”

(มอม : 99)

เรื่องสั้นเรื่องนี้ นอกจากแสดงแนวคิดหลักถึงความผูกพันอย่างแนบแน่นของสุนัขกับเจ้าของแล้ว ยังเสนอแนวคิดรองอีกว่า มนุษย์มีความละเอียดต่อความผิด ความจงรักภักดีของสุนัข สามารถทำให้มนุษย์ยึดมั่นในคุณธรรมได้ ดังคำพูดของนายสะท้อนให้เห็นว่า คนที่จะประกอบอาชีพการงานนั้น มิได้ทำไปโดยกมลสันดานทุกคนแต่อาจทำเพราะความจำเป็นบีบคั้นก็ได้ และความรักความผูกพันที่มอมมีต่อนาย ทำให้เห็นถึงความรักที่ปราศจากเงื่อนไขของสัตว์เดรัจฉานที่มีต่อนายของมัน เพราะความรู้สึกของมอมที่มีต่อนายไม่เคยเปลี่ยนแปลง แม่นายของมอมจะกลายเป็นขโมย หรือฐานะยากจนลง ซึ่งแตกต่างจากความรักของมนุษย์ที่อาจแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์และฐานะของแต่ละคนได้

เรื่อง **เรื่องสั้น สมัยหิน** ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดหลักไว้ว่า การทำดีถูกใจเจ้านาย ทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ดังโดยชะลาช่างสลักหิน เขาสลักรูปนางอัปสรได้งดงามดุจดังมีชีวิต เมื่อพระเจ้าสุริยวงวรมันมาพบรูปสลักเข้าโดยบังเอิญ ก็ปรารภนาจะได้นางแบบรูปสลักนางอัปสรของโดยชะลา จึงตรัสสั่งให้โดยชะลานำตัวนางแบบมาถวายภายใน 7 วัน แต่โดยชะลาไม่มีนางแบบ เขาสลักรูปนางอัปสรจากจินตนาการ และประสบการณ์เรื่องผู้หญิงที่เขาเคยไปเที่ยวมา ในที่สุดโดยชะลาดัดสินใจทำตามคำแนะนำของครอบครัวที่ให้นางตะเภาะ

ซึ่งเป็นหญิงโสเภณีมาถวายพระเจ้าสุริยวงค์ หลังจากนั้น 7 วัน พระเจ้าสุริยวงค์ก็ให้โอยสะลาเข้าเฝ้า แล้วทรงตรัสกับโอยสะลาว่า

“โอยสะลา! ฉันตั้งให้เธอเป็นวรมหาราชศิลปิน มีเงินเดือนเป็นทองคำเดือนละพันชั่ง อยากได้อะไรอีก ก็บอกฉัน ฉันจะปลูกปราสาทให้เธออยู่หลังหนึ่ง ไปไหนที่เสด็จท่องก้นกลดทองเจ็ดชั้น ต่อไปนี้เธอมีหน้าที่สร้างนางอัปสรให้ฉันคนเดียว เข้าใจไหม...”

(เรื่องสั้น สมัยหิน : 147)

จากเรื่อง *เรื่องสั้น สมัยหิน* นอกจากแนวคิดหลักแล้ว ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังเสนอแนวคิดรองไว้ว่า คนดีมีฝีมือ อาจไม่เป็นที่ต้องการ เช่น นายโอยสะลาช่างสลักหิน เขามีฝีมือสลักรูปสัตว์ต่างๆ ได้ดูราวกับมีชีวิต เมื่อนายช่างสลักใหญ่ผู้เป็นนายมาเห็นผลงานของโอยสะลาก็ดุดังงานศิลปะของเขาว่าแหวกแนวไม่เหมือนของผู้ใด แต่แล้วนายช่างสลักใหญ่กลับพาโอยสะลามาสลักหินอยู่ในมุมมืด โดยให้เหตุผลกับโอยสะลาว่า

“เฮ้อ! เติ้งสลักผนังตรงนี้แหละ... เติ้งจะปล่อยฝีมือให้จำบะยังงี้ก็ได้ เพราะมันอยู่ในที่มืดเห็นจะไม่อนาจารกระมัง แล้วฝีมือของเติ้งที่ดีกว่าของคนอื่นก็จะไม่บาดตาเขาด้วย”

(เรื่องสั้น สมัยหิน : 138)

กล่าวโดยสรุปแนวคิดจากเรื่องสั้นทั้ง 5 เรื่อง คือ เรื่อง *ศิลปินเอก* เรื่อง *มอม* เรื่อง *ราชสีห์กับหนู* เรื่อง *ฆาตกรรมก้นครัว* และเรื่อง *เรื่องสั้นสมัยหิน* ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาในการดำเนินชีวิต และแต่ละเรื่องได้ให้แนวคิดในเรื่องการวางตัวในสังคม การปฏิบัติต่อผู้อื่น การใช้ชีวิตทั้งในเรื่องส่วนตัวและการประกอบหน้าที่การงาน

จากการศึกษาแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช พบว่า ผู้เขียนเสนอแนวคิดที่หลากหลาย ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองที่มุ่งเสียดสีพฤติกรรมของนักการเมืองที่ชอบใช้อวดหยอกลวงประชาชน และข้าราชการที่หลงใหลในบารมีอันยิ่งใหญ่ของตน แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจปัญหาค่าครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องกรรมและสิ่งเหนือธรรมชาติที่อธิบายไม่ได้ แนวคิดเกี่ยวกับสตรีและแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิตซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตได้ ในแต่ละแนวคิดผู้เขียนมักจะนำเสนอในเชิงล้อเลียนเสียดสี หรือยั่วล้ออย่างมีอารมณ์ขันเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินจนกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”

บทที่ 4

กลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”

กลวิธีการเสนอแนวคิดเป็นสิ่งสำคัญมากในงานเขียน เป็นวิธีการที่ผู้เขียนใช้สื่อความคิดผ่านวรรณกรรมไปยังผู้อ่าน เพื่อให้วรรณกรรมมีคุณค่าและน่าสนใจ สามารถดึงดูดใจของผู้อ่านได้ ซึ่งผู้เขียนต้องมีศิลปะในการสื่อความไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเสนอแนวคิด

จากการศึกษาเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ใช้กลวิธีการเสนอแนวคิด 6 วิธี ดังต่อไปนี้

1. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน
2. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยการใช้สัญลักษณ์
3. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์
4. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิษฐาน
5. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยสร้างเรื่องเหนือจริง
6. กลวิธีการเสนอแนวคิดจากการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย

1. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน

นิทานคือเรื่องเล่าที่บรรยายเป็นร้อยกรองหรือร้อยแก้วก็ได้ เนื้อหาสาระของเรื่องมักจะให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินโดยอาจแทรกคติธรรม ความเชื่อ หรือทัศนคติบางประการไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม (บุญยงค์ เกศเทศ. 2536 : 93)

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทานที่พบในเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” เป็นการเล่าเรื่องที่อาศัยลักษณะเฉพาะของนิทานได้แก่จินตนาการที่ไร้ขอบเขต เน้นพฤติกรรมของตัวละครมากกว่าการสร้างตัวละครให้มีรายละเอียดของบุคลิกภาพและลักษณะนิสัย นำเสนอเรื่องราวที่ไม่มุ่งเน้นความจริง การให้คติสอนใจในตอนจบ และเป็นเรื่องเล่าที่ไร้มิติของเวลา กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทานที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้เสนอแนวคิดในเรื่องสั้นมี สร้างเรื่องได้เป็น 2 แบบ คือการสร้างเรื่องโดยดัดแปลงจากนิทานเดิม กับการสร้างเรื่องแบบนิทานซ้อนนิทาน หรือนิทานซ้อนเรื่องเล่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสร้างเรื่องโดยดัดแปลงจากนิทาน

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเค้าโครงเรื่องของนิทานที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาดัดแปลงใหม่ จากการศึกษาค้นคว้ามี 2 เรื่อง คือ เรื่องฮัสปสามมิติ และ เรื่องราชสีห์กับหนู

เรื่อง อีสปสามมิติ

พอกบพยายามที่จะเบ่งตัวเองให้ใหญ่เท่าตัวเพื่อให้ลูกกบยังคงความนับถือในความยิ่งใหญ่ของตน แล้วพอกบก็เบ่งตัวเองให้ใหญ่เท่าวัวขณะที่วัวเดินไปอยู่กลางทุ่งไถลลื่น ลูกกบจึงเชื่อว่าพอกบสามารถเบ่งตัวเองได้ใหญ่เท่าวัวจริงๆ กิตติศัพท์อิทธิฤทธิ์ของพอกบเลื่องลือไปถึงกบอีกบ่อหนึ่งซึ่งกำลังเลือกนายกันอยู่ กบบ่อนั้นจึงพากันมาเชิญพอกบไปเป็นนายกรัฐมนตรีตอนท้ายของเรื่องผู้เขียนบอกถึงแนวคิดอย่างชัดเจนว่า

คติ : นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า การเบ่งนั้น ถ้าเบ่งให้ถูกจังหวะ ก็เป็นผลดีแก่ตัวได้มาก
อีสปสามแจะอะไรก็ช่างแกลประไร

(อีสปสามมิติ : 115)

เรื่องสั้นนี้ผู้เขียนดัดแปลงเรื่องโดยอาศัยการล้อเลียนนิทานอีสป ที่เล่าว่าแม่อึ่งอ่างเบ่งตัวเองตามคำขอของลูกซึ่งไม่เคยเห็นวัว และพยายามจะบอกว่าวัวตัวใหญ่เพียงใด โดยขอให้แม่อึ่งอ่างเบ่งให้ดู ในที่สุดแม่อึ่งอ่างก็ต้องแตกตาย แต่เรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเล่าแบบนิทานเรื่องนี้ กบที่เบ่ง “ถูกจังหวะ” กลับได้รับเกียรติยศชื่อเสียง เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงแสดงแนวคิดที่เสียดสีพฤติกรรมของนักการเมืองที่โอ้อวดความสามารถของตนเอง ทั้งๆ ที่อาจจะไม่มีความสามารถเช่นนั้นจริงๆ แต่ทำให้คนเชื่อถือได้

เรื่อง ราชสีห์กับหนู

หนูตัวหนึ่งคิดในใจไว้ว่าจะต้องหาโอกาสช่วยราชสีห์ให้พ้นจากบ่วงเหมือนกับหนูในนิทานอีสปให้ได้ ต่อมาหนูตัวนั้นก็สมปรารถนามันดีใจแทบจะลึงโลด ที่ได้ช่วยราชสีห์จากบ่วงของนายพรานจริงๆ ราชสีห์รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณจึงยอมทำตามคำขอของหนูเพื่อตอบแทน แต่หนูกลับเรียกร้องสิ่งต่างๆ จากราชสีห์มากขึ้นเรื่อยๆ ในที่สุดราชสีห์ตัดสินใจจับหนูบุญคุณครั้งนี้ด้วยการกลับไปติดบ่วงนายพรานอีกครั้ง เมื่อหนูพยายามจะช่วยราชสีห์ออกจากบ่วงเหมือนครั้งแรก ราชสีห์ก็ตะปบขยี้หนูตัวนั้นจนตาย และราชสีห์เองก็ยอมตกเป็นเหยื่อของนายพราน

เรื่องนี้ผู้เขียนดัดแปลงเรื่องให้ต่างจากนิทานเรื่องราชสีห์กับหนูในนิทานอีสป แสดงแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับข้อแนะนำในการใช้ชีวิตว่า การเรียกร้องการตอบแทนบุญคุณอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อาจก่อให้เกิดภัยแก่ตัวได้ ดังที่แสดงแนวคิดอย่างชัดเจนตอนท้ายว่า

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เป็นราชสีห์แล้วอย่าไปเป็นหนี้บุญคุณหนู และสอนให้รู้
แถมพกไว้ด้วยว่า หนังสือที่เห็นอยู่ตามบ้านนักนิยมไพรนั้น บางทีท่านไม่ได้ยิงเอง แต่ซื้อเขามาก็มี

(ราชสีห์กับหนู : 110)

จะเห็นได้ว่ากลวิธีการเสนอแนวคิดด้วยวิธีการเล่าเรื่องโดยดัดแปลงจากนิทานเรื่องเดิมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช สามารถทำให้ผู้อ่านจับแนวคิดได้จากคำสอนท้ายเรื่องที่แตกต่างไปจากคำสอนในนิทานเดิม

1.2 การสร้างเรื่องแบบนิทานซ้อนนิทาน หรือนิทานซ้อนเรื่องเล่า

คือ เรื่องสั้นที่มีนิทานซึ่งตัวละครเป็นผู้เล่าซ้อนอยู่ในนั้น ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหาและการดำเนินเรื่องอยู่ในส่วนนิทานมากกว่า จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามี 4 เรื่อง คือ เรื่องกบกายสิทธิ์ เรื่องคนรู เรื่องมาณวิการำลึกชาติ เรื่องแผ่นดินมหัศจรรย์

เรื่อง กบกายสิทธิ์

นางสาววิไลวรรณขออนุญาตบิดาไปงานแต่งงาน หลังจากแต่งงานเห็นยาระหว่างนั่งพักอยู่ริมสระน้ำสร้อยมุกของเธอได้ตกลงไปในสระน้ำ กบตัวหนึ่งอาสาจะมสร้อยมุกให้ แต่นางสาววิไลวรรณจะต้องสัญญาว่าถ้ากบต้องการสิ่งใดเธอจะต้องให้สิ่งนั้น และกบก็ขอมานอนกับเธอที่บ้าน ด้วยความเป็นคนใจบุญนางสาววิไลวรรณจึงตอบตกลง นางสาววิไลวรรณเล่าเรื่องเจ้าชายกบตัวนี้ให้บิดาฟัง หลังจากบิดาพบว่าผู้ชายมานอนอยู่บนเตียงกับเธอ ดังตัวอย่าง

...พอตื่นเช้าขึ้นกบตัวนั้นก็หายไป มีผู้ชายคนหนึ่งหน้าตาหมดจดมานอนอยู่ข้างๆ ตัว

นิทานเรื่องนี้ นางสาววิไลวรรณ พรรณผลไม้ อายุ ๑๗ ปี เล่าให้บิดาของเธอ คือ นายกลิ้ง พรรณผลไม้ อายุ ๕๒ ปี ฟัง หลังจากที่ยายกลิ้งนอนไม่หลับเมื่อตอนดึก เนื่องด้วยมีเสียงกุกกัก ผิดสังเกตในห้องลูกสาว จึงได้เข้ามาดู เมื่อเวลา ๕.๐๐ น. และพบชายหนุ่มรูปหล่อผมหยักศกคนหนึ่ง อายุประมาณ ๒๒ ปี นอนหลับตาพริ้มอยู่ข้างๆ ลูกสาวของแสบคนเดียวด้วยกัน

(กบกายสิทธิ์: 15)

เรื่องนี้แสดงให้เห็นแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับสตรีว่าผู้หญิงยอมทำทุกอย่างเพื่อมีคู่ที่รูปงามและมีชาติตระกูล

เรื่อง คนรู

ป้าพรเล่านิทานให้ตาก็ยอผู้กำลังพักผ่อนจากไข้หวัดใหญ่ฟัง แต่ตาก็ยอไม่อยากฟังนิทานที่เล่าจากหนังสือ ตาก็ยอจึงขอให้ป้าพรเล่าเรื่อง คนรู เมื่อป้าพรเริ่มเล่าตาก็ยอก็ร่วมเล่าเรื่องคนรูด้วย จนป้าพรหลงเชื่อเรื่องคนรูที่ตาก็ยอเล่า ดังตัวอย่าง

“เห็นที่เล่าไก่” ตาก้อยตอบ “ก้อยไปเล่นที่เล่าไก่หลังบ้าน เห็นคนรูเข้าไปในเล่าไก่ไปลักอาหารกิน ก้อยก็ไปคอยดักรออยู่ทางหลังเล่าไก่ พอคนรูออกมาจากเล่าไก่ ก้อยก็เอากะป๋องเก่าๆ ครอบตัวไว้ได้ แกร้องเสียงเหมือนหนู”

“ตายจริง ทรมานสัตว์ บาปกรรม!” ป้าพรบ่น

“แกไม่ใช่สัตว์นี่ป้าพร แกเป็นคนรูต่างหาก แต่เดี๋ยวนี้แกเชื่องแล้ว”

“เชื่องแล้ว! ก้อยทำอะไร?” ป้าพรถามอย่างสนใจเต็มที... “ก้อยให้แกทำอะไรบ้าง?” ป้าพรถาม

“....ก้อยใช้ แกได้อีกหลายอย่าง ก้อยคิดจะเลี้ยงแกไว้เรื่อยๆ”

“เลี้ยงไว้เรื่อยๆ ตายจริง ก้อย!” ป้าพรเชือสนิทเสียแล้ว

(คนรู : 209 – 210)

เรื่องนี้ผู้เขียนเล่าเรื่องโดยมีเรื่องเล่าของก้อยซ่อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ สื่อแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับความเชื่อฯ บางครั้งมนุษย์ก็หลงเชื่อเรื่องสมมติว่าเป็นเรื่องจริง

เรื่อง **มานวิการำลึกชาติ**

มานวิการู้ว่าวิกรานต์รักเธอ เธอจึงหลอกใช้วิกรานต์เพื่อประโยชน์ของตัวเอง อยู่เสมอ แต่ขณะเดียวกันมานวิการักหลบเลี่ยงวิกรานต์ มานวิกาบอกวิกรานต์ว่าเธอระลึกชาติได้ มานวิกาเล่าเหตุการณ์ในอดีตชาติของตน ที่ได้เกิดในชาติต่าง ๆ นับตั้งแต่ชนเผ่าไทอยู่แถบภูเขาอัลไต เรื่อยมาถึงสมัยสุโขทัย และอยุธยา ในทุกชาติที่เธอเล่า นั้น เธอบอกว่าวิกรานต์ก็เกิดและอยู่ใกล้ ๆ กับเธอทุกชาติ แต่ทั้งสองก็ไม่ได้แต่งงานกันสักชาติเดียว เพราะมีเหตุต้องให้พลัดพรากจากกัน และผู้ที่เป็นคู่ครองของเธอทุกชาตินั้นล้วนมีฐานะเหนือกว่าวิกรานต์ทั้งสิ้น

เรื่องนี้แสดงแนวคิดของผู้เขียนว่าผู้หญิงมักหลอกใช้ผู้ชายเพื่อประโยชน์ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็แสวงหาผู้ชายที่ดีกว่าและให้ประโยชน์แก่เธอได้มากกว่า ดังบทสนทนาของมานวิกากับวิกรานต์ที่ว่า

“อ้อ!วิกรานต์ ฉันลืมบอกเธอไป พงู่นี้พาพวกเพื่อน ๆ ฉันกลับกรุงเทพฯ ที่เกิดนะ คนดี คนดี”

“แล้วเธอเล่า มานวิกา?” ฉันถามอย่าง

“ไม่ต้องห่วงฉันหรอก” มานวิกาตอบอย่างอารมณ์เย็น “สมโภชเขานัดฉันว่าจะเอารถเก๋งคันใหม่ ของเขามารับฉันถึงนี่ เมื่อวานเขาติดธุระมาไม่ได้ แต่เขาจะออกจากกรุงเทพฯ พงู่นี้เช้ามืดคงถึงพระบาทตอกลางวัน แล้วฉันจะกลับกับเขาเลย”

“แล้วกันมานวิกา” ฉันร้องขึ้นอย่างหัวเสีย แต่มานวิกาจับมือฉันไว้แล้วพูดว่า

“เธอก็ทำใจน้อยไปได้วิกรานต์ เธอก็รู้ดีอยู่ว่าฉันเป็นคนไม่แข็งแรงนัก นั่งรถสองแถวเบียดคนมาไกลๆ ฉันเหนื่อยแทบจะเป็นลมทุกที เธอคงอยากให้ฉันนั่งรถเก๋งคนเดียวสบายๆ มีใช้หรือ?”

(มานวิการำลึกชาติ : 126)

เรื่อง แผ่นดินมหัศจรรย์

เศรษฐีชาวต่างประเทศตั้งเงินไขกับบุตรทั้งสามคนเพื่อทดสอบภูมิปัญญาว่า หากบุตรคนใดสามารถเล่นโกหกโกหกได้ดีเยี่ยมที่สุดจะมอบสมบัติทั้งหมดให้ เศรษฐีพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่บุตรคนหนึ่งและบุตรคนที่สองเล่าให้ฟังนั้น ถึงแม้จะเป็นเรื่องโกหกแต่ก็มีหนทางที่จะเป็นไปได้ แต่เรื่องที่บุตรคนที่สามเล่านั้น ไม่มีวันจะเป็นจริงได้อย่างแน่นอนจึงมอบสมบัติทั้งหมดให้กับบุตรคนที่สามซึ่งเล่นโกหกโกหกได้ดีเยี่ยมที่สุด โดยเล่าเกี่ยวกับประเทศหนึ่งที่ราคาของสินค้าถูกเหมือนได้เปล่า

เรื่องนี้ผู้เขียนสื่อให้เห็นถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจว่า ประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาสินค้าราคาแพง และค่าครองชีพสูงเสมอขณะที่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มีการปกครองเผด็จการและการฉ้อฉลราษฎรบังหลวงอย่างโจ่งครึ่ม ตลอดจนการมีอภิสิทธิ์ชนต่างๆ ที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตยก็ยังพอเป็นไปได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่ากลวิธีการเสนอแนวคิดด้วยการเล่าเรื่องแบบนิทานซ้อนนิทาน หรือนิทานซ้อนเรื่องเล่าของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แนวคิดย่อยในนิทานแต่ละเรื่องจะนำไปสู่แนวคิดใหญ่ของเรื่องอีกทีหนึ่ง

2. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยใช้สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่ผู้แต่งต้องการจะกล่าวถึงโดยหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงโดยตรง จึงกำหนดสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นเป็นสัญลักษณ์แทนอีกสิ่งหนึ่ง

จากการศึกษารวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” พบว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้กลวิธีเสนอแนวคิดผ่านสัญลักษณ์ ซึ่งเสนอไว้ในเรื่องสั้นบางเรื่อง เพราะเรื่องสั้นของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นั้น เขียนขึ้นมาในระยะเวลาที่ผู้แต่ง “มีความกดดันทางการเมืองอย่างแรง เพราะเป็นสมัยที่มีการเผด็จการทางรัฐสภาเป็นสมัยที่รัฐบาลไม่ฟังใครนอกจากฐานะ ตำแหน่งของตนเองและพรรคพวก” (เพื่อนคุย: หน้าคำนำ) ดังนั้นการใช้สัญลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ต้องการให้ผู้อ่านตีความเอาเองแทนที่จะนำเสนอแนวคิดโดยตรงไปตรงมา การใช้สัญลักษณ์เพื่อแสดงแนวคิดของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นั้นมีทั้งการใช้สัญลักษณ์ในการตั้งชื่อเรื่อง และการใช้สัญลักษณ์ในเนื้อเรื่อง ดังต่อไปนี้

2.1 สัญลักษณ์ในการตั้งชื่อเรื่อง

จากการศึกษาพบว่า มีสัญลักษณ์ในการตั้งชื่อเรื่อง 2 เรื่อง คือ เรื่อง *นรกที่สวรรค์คือ* และ *เรื่องจนกว่าเพลงจะมอด*

เรื่อง **นรกที่สวรรค์**

เรื่องนี้ตั้งชื่อแบบสัญลักษณ์โดยใช้คำว่า “นรก” เป็นสัญลักษณ์แทนความทุกข์ของมนุษย์ ที่ยังปรารถนาจะแสวงหาความสุขเพื่อเติมเต็มและตอบสนองความต้องการของตนเอง ส่วน “สวรรค์” เป็นสัญลักษณ์แทนพระเจ้าผู้สร้างหรือพระเยซู

ดังนั้นชื่อเรื่องนี้จึงแฝงนัยให้ผู้อ่านต้องตีความ และติดตามเนื้อเรื่องเพื่อให้ได้คำตอบว่าสวรรค์กับนรกมาเกี่ยวข้องกันอย่างไร

เรื่อง **จนกว่าเพลิงจะมอด**

เรื่องนี้ผู้เขียนตั้งชื่อโดยใช้คำว่า “เพลิง” เป็นสัญลักษณ์ของตัณหาหาคะของมนุษย์ เมื่อตัณหาหาคะมอดดับเมื่อนั้นมนุษย์ก็จะหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน

จากชื่อเรื่องจึงแฝงนัยสำคัญที่จะสื่อแนวคิดของผู้เขียนว่า การกระทำหากเกิดจากตัณหาหาคะก็จะส่งผลให้เกิดทุกข์อย่างไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าจะดับตัณหาหาคะนั้นได้

สรุปได้ว่าการใช้สัญลักษณ์ของชื่อเรื่องในเรื่องสั้นทั้ง 2 เรื่อง คือ เรื่อง **นรกที่สวรรค์** และ เรื่อง **จนกว่าเพลิงจะมอด** เป็นกลวิธีเสนอแนวคิดที่ใช้คำที่มีความหมายโดยนัยและแสดงถึงสาระสำคัญของเรื่องมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง

2.2 สัญลักษณ์ในเนื้อเรื่อง

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้สัญลักษณ์ในเนื้อเรื่อง 5 เรื่อง คือ เรื่อง **เกาะร้างทางรัก** เรื่อง **ราชสีห์กับหนู** เรื่อง **แผ่นดินมหัศจรรย์** เรื่อง **อัสปสามมิติ** เรื่อง **บ้านแขนขาด**

เรื่อง **เกาะร้างทางรัก**

ผู้เขียนกำหนดให้ ปีน เป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจและการใช้ความรุนแรง
ดังข้อความที่ว่า

“... อำนาจเป็นของศักดิ์สิทธิ์ สามารถทำความชั่วให้เป็นความดี และทำความดีเพียงเล็กน้อยให้กลายเป็นบุญญาภิหาร แต่อำนาจนั้นต้องมีอุปกรณ์ ต้องมีเครื่องหมาย นี่คือ เครื่องหมายแห่งอำนาจของเจ้า” พระองค์ก็หยิบปืนพกจากใต้พระขนงส่งให้แก่ราชบุตร

(เกาะร้างทางรัก : 40)

เรื่อง ราชสีห์กับหนู

ราชสีห์เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีความยิ่งใหญ่ มีอำนาจวาสนา ส่วนหนูเป็นสัญลักษณ์แทนผู้ที่ด้อยอำนาจ ด้อยทางเศรษฐกิจ และคอยแต่ฉกฉวยโอกาส ดังข้อความว่า

... อีกสองวันหนูก็มาปลุกราชสีห์แต่เช้าอีก และบอกว่าเนื้อกระทิงนั้นอร่อยนัก บัดนี้หนูอยากจะลองกินเนื้อข้าง ครั้นราชสีห์ถามว่าหนูเพิ่งได้รับเนื้อกระทิงไปทั้งตัวเมื่อสองวันนี้เอง เหตุไฉนจึงหมดเร็วนัก หนูก็ตอบว่า “ก็อ้วนคนเดียวเมื่อไหร่ล่ะ ถ้าพังอ้วนกับลูก ๆ เมีย ๆ ปานนี้คงยังไม่หมด แต่อ้วนต้องแบ่งให้ญาติอ้วนกินตั้งสองร้อย แล้วก็ยังญาติมิตรเพื่อนฝูงของเมียอ้วนอีกตั้งห้าร้อยกว่า” ราชสีห์ได้ยินดังนั้นก็ใจ กัมหน้าเดินออกไปฆ่าข้างมาให้หนูกินหนึ่งตัว

(ราชสีห์กับหนู : 108-109)

นอกจากการใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวแล้ว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ใช้สัญลักษณ์เฉพาะบุคคลเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ ดังเช่นในเรื่อง **แผ่นดินมหัศจรรย์** เศรษฐีตั้งเงื่อนไขให้ลูกชายทั้งสามคนเล่นโกหกให้ฟัง เรื่องใดโกหกได้ดีที่สุดจะยกสมบัติทั้งหมดให้ ซึ่งนิทานโกหกของลูกชายทั้ง 3 คนนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน

นิทานที่ลูกชายคนแรกของเศรษฐีเล่าให้ฟังนั้น เป็นสัญลักษณ์แทนลัทธิปกครองระบอบสังคมนิยม ดังข้อความว่า

เมื่อนั้นอาศัยที่มีความอึด ความเพียงพอกทั่วกัน จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้ปกครองประเทศ ทุกคนเป็นนายของตัวเอง จนเรียกกันว่าท่านผู้นำทั้งเมือง เช่นเดียวกับที่เราใช้คำว่านายหรือคุณ เมื่อประเทศนั้นไม่มีรัฐบาล จึงไม่มีตำรวจ ทหาร หรือการรัฐประหาร และเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งประเทศนั้น อยู่ในใจคนทั่วไปจึงมิจำเป็นต้องเขียนเอาไว้ รัฐธรรมนูญก็อยู่ถาวรตลอดไปโดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

(แผ่นดินมหัศจรรย์ : 29)

ส่วนนิทานที่ลูกชายคนที่สองของเศรษฐีเล่าให้ฟัง เป็นสัญลักษณ์แทนการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่มีอำนาจเผด็จการแฝงอยู่โดยที่ผู้เผด็จการและพวกพ้องอยู่เหนือกฎหมาย ดังข้อความว่า

อภิชนผู้ปกครองประเทศนั้นบริโภคสิ่งธรรมดาซึ่งคนธรรมดาไม่สามารถบริโภคได้ เป็นต้นว่า จอบ เสียม กระสอบ รถจี๊ป รถถัง รถไฟและสนามบิน ตลอดจนถนนหนทางเป็นสาย ๆ เมื่อนั้นถ้า

จะว่าไป ก็เป็นเมืองอุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก แต่ไพร่บ้านพลเมืองกลับต้องอดอยาก จะเป็นเพราะเหตุผลใด ไม่ปรากฏ และราคาสินค้าทั้งปวงนั้นก็แพงเหลือประมาณ แต่รายได้ของไพร่บ้านพลเมืองนั้นก็กลับลดลง ทุก ๆ วัน ส่วนรายได้ของผู้ปกครองแผ่นดินนั้นก็กลับสูงขึ้นกว่าเก่า ทั้งที่คนจำพวกนั้นมิต้องไปซื้อหาสิ่งใด หากจะปรารภนาอย่างใดก็ได้สมควรปรารภนาทุกประการด้วยอิทธิพล บรรดากฎหมายต่างๆ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญปกครองประเทศไทยจนถึงกฎหมายปลีกย่อย อภิชนผู้ปกครองประเทศเป็นผู้ออกมาบังคับแก่ไพร่บ้านพลเมือง แต่มิได้บังคับกับตนเอง...เวลาบ้านเมืองยุคเช่นนี้ หากไพร่บ้านพลเมืองจะเปล่งเสียงตามวิสัยของคนที่มีความเดือดร้อน ก็จะต้องรับโทษทัณฑ์แต่หากอภิชนด้วยกันจะคิดปฏิวัติ หรือรัฐประหาร เพื่อโค่นล้มรัฐบาลแล้วตั้งตัวเองเป็นใหญ่ กอปรไปด้วยทรัพย์ศฤงคารเป็นอันมาก แต่ถ้าวรรัฐประหารไม่สำเร็จ ถูกจับได้เสียก่อนก็จะได้ทรัพย์เป็นอันมากเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นทุนไปเที่ยวต่างประเทศ เมื่อผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองมีภาวะแตกต่างกันดังนี้ คนทั้งสองพวกก็ประจัญอยู่ต่างคนละโลก ทั้งที่มีเคหาอยู่ติดกันและมองเห็นหน้ากันอยู่ทุกวัน และก็ประเทศนั้นปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ กล่าวคือ พระมหากษัตริย์และอาณาประชาราษฎร์นั้นอยู่ใต้กฎหมาย ส่วนผู้ที่มิใช่พระมหากษัตริย์และมิใช่ราษฎรนั้นอยู่เหนือกฎหมายทั้งสิ้น...

(แผ่นดินมหัศจรรย์ : 30-31)

และนิทานที่ลูกชายคนที่สามของเศรษฐีเล่าให้ฟังเรื่องสุดท้ายเป็นสัญลักษณ์แทนความสมบูรณ์พูนสุขอันเป็นอุดมคติ ซึ่งไม่มีวันจะเป็นไปได้ ดังข้อความที่ว่า

ข้าวเปลือกในประเทศนั้นมีราคาเกวียนละ 28 บาท เปิดตัวละ 40 สตางค์ ไข่ตัวละ 48 สตางค์ เนื้อหมูซื้อทีละ 5 สตางค์ ก็พอกินทั้งครอบครัว ไข่เปิด 2 ฟอง 3 สตางค์ ปลาทุยหนึ่งมี 6 ตัว ราคาข่งละ 4 สตางค์ ครอบครัวใดจ่ายกับข้าววันละ 50 สตางค์ ก็นับว่าเป็นธรรมดา ถ้าวันละบาทก็เป็นอย่างมัธยม ถ้าถึงหกสลึงก็เรียกว่าฟุ่มเฟือย หากไม่ประสงค์จะบริโภคที่บ้าน จะบริโภคกัวยเตี๋ยก็มีราคาขามละ 5 สตางค์ เป็นอิม ถ้าจะนั่งภัตตาคารเสพอาหารอย่างดีอาหารนั้นมีราคาโต๊ะละ 8 บาท กับข้าว 10 กว่าอย่าง หรือถ้าจะดื่มสุราด้วย สุราต่างประเทศชนิดวิสกี้ตราขาวขวดละ 4.50 บาท โชดาเย็นขวดละ 6 สตางค์ หากจะสูบบุหรี่หลังอาหาร บุหรี่ตราดาวมีราคาซองละ 9 สตางค์ บุหรี่อับดุลลาห์ซองละ 7 สตางค์... ถ้าชอบบริโภคของเย็นจะซื้อตู้เย็นไว้ที่บ้าน ตู้เย็นนั้นมีราคา 18 บาท ถ้าใครทราบข่าวคราวมีวิทยุ 5 หลอด ขายราคาเครื่องละ 65 บาท ในประเทศนั้นหนังสือพิมพ์มีราคาฉบับละ 5 สตางค์ มี 42 หน้า

(แผ่นดินมหัศจรรย์ : 32-33)

เรื่อง อีสปสามมิติ

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้สัญลักษณ์สื่อแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อวดตน หากทำให้ถูกที่ ถูกเวลา ก็สามารถยังประโยชน์ให้แก่ตนได้ ดังตัวละครพอกบพยายามแบ่งตัวเอง

ให้ใหญ่เท่าหัวเพื่อรักษาสถานภาพอันยิ่งใหญ่ของตนในสายตาของลูกกบไว้ และในที่สุดก็ได้รับความเลื่อมใสจากลูกกบและสัตว์อื่น ๆ ดังข้อความที่ว่า

...ขณะนั้นวัวเดินห่างออกไปอีกไกล สาวเท้าเร็วขึ้น..... ในสายตาของลูกกบเห็นว่าวานั้นเหลือตัวเล็กนิดเดียว และพอเหลียวมามดูฟอกบซึ่งเบ่งเต็มที่ก็เห็นว่าฟอกบตัวโตกว่าวัวเป็นกอง ลูกกบกระโดดแผ้วขึ้นมาอยู่บนตลิ่ง แล้วก็ร้องสรรเสริญฟอกบด้วยเสียงอันดังว่าเป็นสัตว์วิเศษสุด มีอิทธิฤทธิ์สามารถเบ่งตัวให้โตกว่าสัตว์ที่เรียกว่าวัวนั้นได้ คือนั้นฝนตกพริ้ว ๆ ตลอดรุ่งลูกกบก็ร้องสวดดีฟอกบอยู่ทั้งคืน สัตว์อื่น ๆ ที่ได้ยินคำสวดดีของลูกกบก็พากันเลื่องลือต่อไป จนกิตติศัพท์ได้ยินไปถึงกบอีกบ่อหนึ่ง ซึ่งกำลังเลือกนายกันอยู่จำละหวั่น จนถูกนกกระสากินเสียจนแยบไปตาม ๆ กัน เมื่อฟอกบเลือกนายได้ทราบบ้างนี้ก็ปีติยินดี พากันเดินขบวนมาเชิญฟอกบไปเป็นนายกรัฐมนตรีสืบไป...

(อีสปสามมิติ : 114-115)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งใช้สัญลักษณ์เป็นตัวแทน 3 สิ่ง คือ

- ฟอกบ เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจ ที่พยายามทุกวิถีทางเพื่อจะรักษาสถานภาพของตนให้คงความยิ่งใหญ่อยู่เสมอ
- ลูกกบ เป็นสัญลักษณ์แทนผู้อยู่ใต้การปกครอง ไร้ซึ่งอำนาจ อ่อนด้อยความรู้และหลงเชื่อง่าย
- วัว เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ที่มีอำนาจและยิ่งใหญ่จริง

เรื่อง บ้านแซนขาด

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กำหนดให้ ข้อตกลงให้ตัดแขนขาเด็กแรกเกิดทุกคนในหมู่บ้านเป็นสัญลักษณ์แทนการต่อต้านนักการเมือง อันเนื่องมาจากความเบื่อหน่ายของประชาชนที่ถูกหลอกลวงจากบรรดาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ดังข้อความที่ว่า

"ผมเลือกผู้แทนเข้าไปหลายสมัยแล้ว ตอนเขามาหาเสียงก็พูดดีสัญญาว่าจะทำโน่นทำนี่ให้สุขสบายทั่วกัน แต่พอได้เป็นผู้แทนแล้วก็ไปขายตัวยกมือให้เขาเอาสตางค์จ้นร่ำรวยกันทุกคนไป พวกผมจะอดอยากเดือดร้อนล้มตายอย่างไรเขาก็ไม่มาเหลียวแล.....หนเดียวก็พอทำเนา แต่เลือกคนไหนก็ขายตัวยกมือทุกคนไป....."

(บ้านแซนขาด : 182)

การใช้สัญลักษณ์ในเรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลในยุคนั้น การใช้สัญลักษณ์ในการเสนอแนวคิดจึงเป็นการผ่อน

ความจริงจังและความรุนแรงของปัญหา แต่ในขณะเดียวกันก็เสียดสีให้เห็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้งและคมคาย

3. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์

กลวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์ คือ การนำเอาเหตุการณ์ตอนหนึ่งซึ่งเป็นเกร็ดประวัติศาสตร์หรือตำนานมาเล่าใหม่ โดยอาจตีความในมุมมองใหม่ หรือเสริมเรื่องราวเข้าไปให้สนุกสนาน

กลวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์ เป็นกลวิธีที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้ในการเสนอแนวคิด 4 เรื่อง คือ เรื่องนรกที่สวรรค์ลื้ม เรื่องเรื่องผีผี เรื่องเรื่องสั้นสมัยหิน เรื่องต้นตระกูลไทย

เรื่อง นรกที่สวรรค์ลื้ม

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเอาเกร็ดประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระเยซูจากพระคัมภีร์ไบเบิลมาเขียนเรื่องของศาสนา โดยสร้างตัวละครเสริมขึ้นคือ ซีโมน รูธ และเอลิซาเบธ เรื่องมีอยู่ว่า ซีโมนชายหนุ่มชาวเมืองกาลิลาย เล่าให้โยเซฟผู้เป็นสานุศิษย์คนหนึ่งของพระเยซูฟังเกี่ยวกับความเป็นมาของตัวเขาว่า ก่อนหน้านั้นเขาเป็นคนตาบอด ต่อมาเขาได้รับพรจากพระเยซูทำให้สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ แต่แล้วสิ่งต่างๆ ที่ซีโมนได้พบเห็นกลับทำให้เขาเป็นทุกข์มากกว่าครั้งที่ตาบอดเสียอีก ซีโมนจึงออกตามหาพระเยซูเพื่อคืนดวงตาที่ท่านประทานให้ แต่ความหวังของซีโมนก็ต้องพังทลาย เมื่อเขามาถึงช้าเกินไป เพราะพระเยซูดับชีพบนไม้กางเขนเสียแล้ว ซีโมนจึงได้แต่เศร้าเสียใจและกล่าวโทษว่าพระเยซูเป็นผู้ก่อความทุกข์ให้แก่เขา

เรื่องนี้สะท้อนแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับปรัชญาและคุณค่าของชีวิตว่า หากขาดความเชื่อและความหวังแล้ว มนุษย์ก็จะหมดศรัทธาที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

เรื่อง เรื่องผีผี

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำตำนานที่เล่าต่อกันมาเกี่ยวกับปรางค์หรือกู่กู่โบราณ ณ วัดมิ่งคลาราม ที่ว่า สมัยหนึ่งเมื่อพระเจ้าปราสาททองเสวยราชย์อยู่ที่กรุงศรีอยุธยาได้เสด็จแปรพระราชฐานมาบางปะอิน และที่บางปะอินมีสุรกายดุร้ายตนหนึ่งมาสำแดงตนรบกวนพระเจ้าปราสาททองเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงคุณทางวิทยาาคม จึงปราบอสุรกายตนนั้นบรรจุผอบทองแดง ลงยันต์ปิดผนึกโดยสร้างปรางค์หรือกู่กู่ครอบไว้ ณ วัดมิ่งคลาราม ที่อยู่ใต้บางปะอินลงมา ชาวบ้านจึงพากันเกรงกลัวกู่กู่กันมาก ผู้เขียนได้สร้างตัวละครขึ้น คือพระเพ็ญหรือที่ใครๆ

เรียกกันว่าหลวงลุงเป็นพระที่ซบสสมเวทมนต์คาถาและใครๆ ก็รู้ว่าแกไม่กลัวผี หลวงลุงได้ขอขึ้นไปอยู่บนกุฏิโบราณริมป่าช้าที่มีตำนานเล่าลือว่ากักขังวิญญาณนั้น ทำให้พระหนุ่มๆ ในวัดคิดลองดีแกล้งปลอมเป็นผีไปหลอก สุดท้ายคืนนั้น หลวงลุงก็มรณะภาพเพราะความตกใจกลัว

เรื่องนี้ผู้เขียนผูกเรื่องจากตำนานสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อว่า ความเชื่อสร้างมายาให้มนุษย์หลงเชื่อว่าเป็นความจริง

เรื่อง **เรื่องสั้นสมัยหิน**

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำประวัติศาสตร์อาณาจักรขอมโบราณมาเล่าใหม่ โดยสร้างตัวละครเสริมคือ โอยสะลา อบสะเรด และนางตะเภาะเหาะ โดยใช้ฉากของเรื่องเมื่อ 700 กว่าปีมาแล้ว ขณะที่นครมายังรุ่งเรืองและพระเจ้าสุริยวงวรมันเสวยราชย์อยู่ พระองค์ตรัสให้เกณฑ์ราษฎรเพื่อสร้างปราสาทนครวัด ในบรรดาผู้ที่ถูกเกณฑ์มานั้น นายโอยสะลา ช่างหนุ่มวัย 19 ปี เป็นช่างแกะสลักหินฝีมือดีเกินใครๆ ทำให้นายช่างผู้เป็นนายต้องพาโอยสะลาไปแกะสลักผนังในที่มืดเพื่อมิให้ฝีมือของโอยสะลาล้าหน้าฝีมือช่างคนอื่น ต่อมาเมื่อพระเจ้าสุริยวงวรมันเสด็จมาตรวจราชการ ได้ประทับหลบฝนอยู่ใกล้ๆ มุมมืดจากแสงของฟ้าแลบ ทำให้ทรงเห็นรูปสลักนางอัปสรของโอยสะลา พระเจ้าสุริยวงวรมันรู้สึกพอพระทัยจึงตรัสให้โอยสะลาไปนำนางแบบรูปสลักนางอัปสรมาถวายโดยใช้เวลาแกโอยสะลา 7 วัน เมื่อถึงคืนวันที่ 7 โอยสะลาได้นำนางตะเภาะเหาะนางแบบตัวปลอมที่เป็นหญิงโสเภณีมาถวายพระเจ้าสุริยวงวรมัน หลังจากนั้น 7 วัน พระเจ้าสุริยวงวรมันก็แต่งตั้งโอยสะลาเป็นวรมหาราชศิลปิน มีเงินทองมากมาย

เรื่องสั้นเรื่องนี้แฝงอารมณ์ขันตลอดเรื่อง เพื่อเสนอแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับปรัชญาในการใช้ชีวิตว่าคนดี มีฝีมืออาจไม่เป็นที่ต้องการและการทำงานนั้นหากทำดีถูกใจเจ้านายก็จะส่งผลให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า

เรื่อง **ต้นตระกูลไทย**

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเอาเกร็ดประวัติศาสตร์ตอนหนึ่งของไทย คือเหตุการณ์ที่สมเด็จพระศรีสุริเยทศทรงขาดคอช้างมาเล่าใหม่ โดยใช้ความเชื่อเป็นสื่อเพื่อเสนอแนวคิดในมุมมองที่แตกต่างจากประวัติศาสตร์เดิม โดยเล่าประวัติความเป็นมาของพระบรมฉัททันต์พระยาช้างต้นในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ก่อนที่ช้างเผือกเชือกนั้นจะเป็นพระบรมฉัททันต์ และเล่าถึงอุปนิสัยที่ฉลาด สงบเสงี่ยมของคุณพระ วันหนึ่งความญ่ได้รับคำสั่งให้นำพระบรมฉัททันต์เป็นช้างทรงของสมเด็จพระศรีสุริเยทศที่จะตามเสด็จพระราชสวามีไปในสนามรบ และวันนั้นพระองค์ก็ทรง

ขาดคอช้างตามเนื้อความในพงศาวดารว่า เพราะพระองค์ไสพระยาช้างต้นเพื่อกันพระราชสวามีให้เสียที่แก่พม่า แต่ในความเป็นจริงเพราะพระบรมฉัททันต์ถลันเข้าไปช่วยพลายมหาพิชัยนาคว่าช้างทรงของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเอง ด้วยเกรงพลายมหาพิชัยนาควะลุ่มที่ถูกช้างพม่าแทงเอาหลายที แต่ความของพระบรมฉัททันต์เกรงถูกอาญา จึงแจ้งแก่ศาลาลูกขุนว่าสมเด็จพระไสพระบรมฉัททันต์เข้าไปเอง ด้วยเหตุนี้จึงเกิดวีรสตรีไทยขึ้นคนหนึ่ง

เรื่องนี้ผู้เขียนนำเอาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาแล้วในมุมมองใหม่ สะท้อนแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับผู้หญิงว่าผู้หญิงไม่ได้ต้องการเป็นวีรสตรี แต่สถานการณ์สร้างวีรสตรีได้

จะเห็นได้ว่าการเสนอแนวคิดด้วยกลวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์นั้นทำให้เราเห็นแนวคิดที่แตกต่างออกไป จากเรื่องราวในตำนานหรือประวัติศาสตร์ และเป็นแนวคิดที่ทำทลายความเชื่อตามตำนานหรือประวัติศาสตร์เดิม

4. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐาน

กลวิธีเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐาน คือ การเล่าเรื่องโดยสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิต หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่คน ซึ่งอยู่ในฐานะตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่อง

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐานของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พบเรื่องเดียวคือเรื่อง **มอม** ดังตัวอย่าง

...มอมได้ยินเสียงดังกราวใหญ่ทางหลังบ้าน อีกสักครู่หนึ่งมันก็ได้กลิ่นเหม็นไหม้อย่างแรง ไฟไหม้บ้านแน่แล้ว มอมมันใจขึ้นจากหลุมวิ่งไปดูที่ครัวเห็นไฟกำลังติดหลังคาเป็นหย่อมๆ และกำลังลุกลาม มอมมันตกใจเต็มที่ได้แต่เห่า แล้วมันก็วิ่งกลับมาเห่าที่หลุม เพื่อบอกนายผู้หญิงให้รู้ว่าไฟกำลังไหม้บ้าน แต่นายผู้หญิงก็ได้กระตือรือร้นขึ้นจากหลุม มอมมันก็ได้แต่เห่า ได้แต่วิ่งไปวิ่งมาด้วยความเป็นห่วงบ้านก็เป็นห่วง เป็นห่วงนายผู้หญิงและหนูก็เป็นห่วง มอมมันตัดสินใจไม่ถูกว่าจะทำอย่างไรดี...

(มอม : 93)

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่น่าสนใจคือคำพูดของเจ้านายของมอมที่พูดกับมอมว่า

...ข้าไม่ได้ข่าวคราวจากใครเลย พอกลับมาบ้านเขาก็บอกว่าบ้านไฟไหม้หมด ลูกเมียถูกกระเบิดตาย งานการที่ข้าเคยทำคนอื่นเขาก็เอาตำแหน่งไปหมดแล้ว ไม่มีใครเขาจะมาคอย ข้าหมดหนทางจริง ๆ มอมเอ๋ย แต่เอ็งอย่านึกว่าข้าเคยลักขโมย ครั้งนี้เป็นครั้งแรก พอตีพบบึง ๆ ทำให้ข้าต้องอายทำไมลง.... มอมมันกระดิกหางแรงกว่าเก่าและวิ่งรอบๆ ตัวนายๆ ไล่มันอยู่หลายครั้งแต่มอมมันก็ไม่ฟัง นายกลับมาแล้ว มอมจะไม่ให้นายพันสายตาอีกต่อไป ความจริงนายเปลี่ยนไปมากเพราะผมหลง ผมเฝ้ารู้งรังเสือผ้าขาววัน แต่อย่างไรก็เป็นนายมอม นายที่มันทิ้งไม่ได้....มอมไปนั่งชิดกับนายอยู่ครู่หนึ่ง เห็นนาย

ไม่ไหวติง มันก็นึกอะไรออก มอมวิ่งไปคาบกิ่งไม้แห้งมาวางไว้บนตักนายด้วยความเคยชิน นายเอาก็ไม่
ขว้างลงไปในคู มอมมันก็กระโดดโครมตามลงไปคาบกิ่งไม้มาให้นายอย่างที่เคยทำ...

(มอม : 98 - 99)

จะเห็นว่าการเสนอแนวคิดด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องแบบบุคลาธิษฐาน ทำให้เห็น
แนวคิดเรื่องความผูกพันอันแน่นแฟ้นระหว่างสุนัขกับเจ้าของ เป็นเหตุให้มนุษย์ที่ตัดสินใจจะละวาง
ความดี เพื่อความอยู่รอดเกิดความละอายใจ ด้วยพฤติกรรมอันซื่อสัตย์และจงรักภักดีของสุนัข
เป็นสำคัญ

5. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีสร้างเรื่องเหนือจริง

เรื่องเหนือจริง (Surrealism) เป็นจินตนาการของมนุษย์ที่เป็นอิสระ ลักษณะการ
เขียนจะใช้การเปรียบเทียบสิ่งที่คุณเหมือนจริงกับสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ บ้างก็ใช้สัญลักษณ์แทนความรู้สึก
นึกคิดที่เหนือขอบเขตของความจริง ลักษณะของเรื่องอาจไม่เป็นเหตุเป็นผล แต่เมื่อวิเคราะห์
ตีความแล้วจะพบความเป็นไปได้ หรือสาระในความเป็นไปได้ หรือในความเหลือเชื่อนั้น (กอบกุล
อิงคุทานนท์ : 113)

กลวิธีการสร้างเรื่องเหนือจริง ที่พบในเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” เป็นการสร้างเรื่อง
ที่ไม่สมจริงในองค์ประกอบบางอย่างของเรื่องสั้นหรือทั้งหมด แต่มีตรรกะของความสมเหตุสมผล
ที่ทำให้ผู้อ่านเชื่อและคล้อยตามความคิด แม้จะทราบว่าเป็นเรื่องเหนือจริงที่ดูเหลือเชื่อก็ตาม

ความเหนือจริงที่พบในองค์ประกอบของเรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แก่
ฉาก เหตุการณ์ และตัวละคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ฉากเหนือจริง

จากการศึกษาพบฉากเหนือจริงในเรื่องสั้น 2 เรื่อง คือ เรื่อง *ไม่เชื่อ ไม่จริง*
และ เรื่อง *แผ่นดินมหัศจรรย์* ดังตัวอย่างเช่น

...ป้ายสถานีนั่นเขียนไว้ด้วยไฟว่า ชุมทางนรกจริงๆ และภาพที่ปรากฏต่อสายตาคูณเวก
บนสถานีนั่น ก็พิสูจน์ว่าป้ายสถานีนั่นมิใช่โกหก...บนชานชาลาสถานีนั่น มีตัวอะไรขนาดใหญ่กว่า
คนบ้าง เท่าคนบ้าง เดินไปเดินมาหรือเลื้อยคลานอยู่ขยุกขยิก สารูปของตัวที่เคลื่อนไหวอยู่บนสถานีนั่น
บอกคุณเวกได้ทันทีว่า ตัวอะไรตัวอะไรเหล่านี้คือสัตว์นรกจะเป็นอื่นไปไม่ได้ ยมบาลหลายคนรูปร่าง
เหมือนคน แต่หน้าตาชั่วร้ายมีเขี้ยวงอกออกมาจากปาก และมีตาแดงดั่งแสงไฟ กำลังเดินไปมาอยู่บน
ชานชาลาสถานี มือของยมบาลแต่ละคนนั้นถือสามง่าม คอยทิ่มแทงให้สัตว์นรกทั้งหลายหลีกทาง
ให้แก่ตัว...ระหว่างทางเดินก็เห็นคนถูกย่างไฟทั้งเป็น ถูกยมบาลเอาเหล็กแหลมทิ่มแทงและทรมาน

ด้วยวิธีอื่นอีกมาก...คนๆ หนึ่งถูกยมบาลจับเข้าปากเขาน้ำมันร้อนๆ กำลังเดือดกรอกลงไปปาก...
มีกระทะทองแดงใบใหญ่ขนาดอ่างว่าน้ำตั้งอยู่...และในกระทะนั้นมีน้ำทองแดงเดือดพล่านอยู่...

(ไม่เชื่อ ไม่จริง : 190 – 192)

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่งดังนี้

...ในประเทศนั้นมีแม่น้ำอยู่สามสาย สายที่หนึ่งนั้นมีน้ำอบฝรั่งไหลอยู่เป็นนิตย์ สายที่สองนั้น
เป็นสุรารายางดี และสายที่สามนั้นเป็นน้ำมันเบนซิน คนในประเทศนั้นก็มิได้ใช้ยวดยานพาหนะ
เวลามีกิจธุระก็เหาะเหินเดินอากาศไปได้ด้วยกำลังปรมาณู...จะให้ผลตกแดดออกวันใดเวลาใด
เพียงแต่กดปุ่มก็จะได้สมความปรารถนา...

(แผ่นดินมหัศจรรย์: 29)

5.2 เหตุการณ์เหนือจริง

จากการศึกษาพบเหตุการณ์เหนือจริงในเรื่องสั้น 7 เรื่อง คือ เรื่องบ้านแขนขาด
เรื่องนี้ในขุนนาง เรื่องชาติหน้ามีจริงฯ นะเออ เรื่องนรกที่สวรรค์ลืม เรื่องไม่เชื่อ ไม่จริง เรื่อง
หมาตำรวจ และเรื่องลองของ ดังตัวอย่างเช่น

เรื่อง บ้านแขนขาด

เรื่องราวของหมอนักนิยมไพรคนหนึ่งทีหลงป่า ไปพบกับหมู่บ้านประหลาด
ที่ผู้คนในหมู่บ้านไม่ยินดีต้อนรับพวกที่จะมาหาเสียง และที่สำคัญคือ เด็กๆ ในหมู่บ้านแห่งนี้ไม่มี
แขนขวเลยสักคนมีแต่แขนซ้ายเท่านั้น สุดท้ายหมอนักนิยมไพรได้คำตอบไขข้อสงสัยนี้ว่าคนใน
หมู่บ้านตกลงกันว่าหากบ้านใดมีเด็กเกิดใหม่ให้ตัดแขนขวาทิ้งเสีย เพื่อป้องกันว่าเมื่อโตขึ้นจะได้
ไม่ไปขายตัวยกมือให้ใคร ดังข้อความว่า

...ตอนผมเผล่ออกไปดู เห็นเขาเอาเด็กตะแคงจับมือขวาเด็กตั้งให้แขนเหยียดตรง แล้วเขา
ก็เอามีดคมกริบนั้นเลาะแขนขวา เอาออกจากตัวตรงต้นแขนติดกับหัวไหล่แน่นพอดี ผมรู้ได้ทันทีว่า
ประเพณีชาวบ้านนี้เขาตัดแขนขวาเด็กทิ้ง พร้อมกับสายสะดือตอนแรกเกิด เด็กบ้านนั้นจึงเหลือแต่
แขนซ้ายข้างเดียวทุกคนไป

(บ้านแขนขาด : 181)

ผู้เขียนใช้เหตุการณ์เหนือจริง เพื่อเสียดสีนักการเมืองที่โกหกหลอกลวง
ประชาชนเป็นเรื่องน่ารังเกียจ จนประชาชนยอมทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ลูกหลานของตนเป็น
นักการเมือง

เรื่อง นิ่ใจขุนนาง

ข้าราชการชั้นเอกและชั้นพิเศษทั้งสองคนรอดตายจากเครื่องบินตกที่เกาะร้างแห่งหนึ่ง หลังจากสำรวจเกาะพบราษฎรสองคนที่เรือแตกมาติดเกาะอยู่เช่นกัน ข้าราชการชั้นพิเศษจึงใช้แรงงานจากราษฎรทั้งสองคนนั้น หาอาหาร ปลูกบ้านและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อความสบายของตน จนเวลาผ่านไป 3 ปี สุดท้ายข้าราชการชั้นพิเศษจึงสั่งให้ราษฎรทั้งสองคนต่อเรือ และทั้งหมดก็ได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ อย่างปลอดภัย เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีสร้างเหตุการณ์เหนือจริงเพื่อสื่อแนวคิด ดังตัวอย่าง

...ราษฎรทั้งสองคนก็เผลอมิตสำรับกับข้าวขึ้นมาได้กลางป่าอย่างที่เขาไม่เคยกินเลยแม้แต่ขณะที่อยู่ที่บ้าน...เนื่องจากเกาะนั้นอยู่กลางทะเล อาหารทะเล เช่นกุ้งหอยปูปลา จึงมิได้ปรากฏในสำรับที่ยกไปตั้งคอยเย็นวันนั้นเลย แต่เป็นอาหารประเภทมาจากห้วยจากเขาและหาได้ในเกาะนั้น ส่วนเครื่องมือประเภทวิสกี้โซดาและน้ำแข็งนั้น ข้าราชการชั้นเอกก็สามารถกะเกณฑ์เอามาจากราษฎรสองคนบนเกาะนั้นจนได้...

(นิ่ใจขุนนาง : 131)

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งความว่า

...ในที่นั้นบ้านพักชั่วคราวได้ปลูกขึ้นเสร็จแล้วด้วยน้ำมือราษฎร มีห้องนั่ง ห้องนอน ห้องน้ำ และครัวไฟ ระเบียบใหญ่กันมู่ลี่ มีมุ้งหมอนที่นอนโต๊ะเก้าอี้ ซึ่งราษฎรจัดทำขึ้นไว้รับสมเกียรติบ้านทั้งหลังนั้นสว่างไสวไปด้วยไฟฟ้า...

(นิ่ใจขุนนาง : 131)

เรื่อง ขาดินน้ำมีจริง ๆ นะเออ

โองการบอกสิ่งที่เขาจะทำหลังจากตายไปแล้วให้วิสาข่าพี่สาวของเขาฟังนั่นคือการจองเวรนายสมบัติพี่เขยอย่างไม่สิ้นสุดและเมื่อโองการตายจากไป วิสาข่ายังเป็นทุกข์เมื่อเรื่องราวการจองเวรที่โองการน้องชายของเธอพูดไว้ก่อนตายนั้น ได้เกิดขึ้นจริงทุกประการ เริ่มจากการกลับชาติมาเกิดเป็นด้วงเป็นแมงเป็นหนูก่อน จากนั้นจึงจะมาเป็นลูกของวิสาขาดังตัวอย่างเช่น

ถึงวันที่โองการตายครบห้าสิบวัน คุณสมบัติตื่นแต่เช้า...แล้วลงไปรดน้ำกล้วยไม้...สักจิตใจหนึ่งก็ได้ยินเสียงคุณสมบัติน้องชายอยู่ในโรงกล้วยไม้...เมื่อวิสาข่าเผลอเข้ามาดูก็เห็นกล้วยไม้ทุกต้นถูกอะไรกัดขาดที่โคนร่วงลงมากองอยู่ที่พื้น...เมื่อวิสาข่าแลเห็นด้วงตัวนั้นดูเหมือนว่ามันกำลังเอียงคอมองดูคุณสมบัติอยู่อย่างทำทนาย “ด้วงยักษ์ ด้วงมารอะไรก็ไม่รู้” คุณสมบัติตะโกน “ตัวเท่านี้มือ

แต่ก็กลัวว่าไม่จบหายทั้งโรง"...จะเป็นเพราะอะไรก็ตามที่ วิสาขารู้สึกว่าดวงตัวนั้นมันกำลังหัวเราะ...

(ชาติหน้ามีจริงฯ นะเออ : 219)

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่งความว่า

...ในตู้นั้นมีเสื้อชุดสากลแขวนอยู่สี่ห้าชุด แต่ละชุดถูกหนูกัดพุนทั้งเสื้อกางเกงไม่มีทางที่จะใช้ได้หรือซ่อมได้อีก...ที่นั่น บนกองเศษผ้าที่ถูกกัดขาดร่วงลงมา มีหนูตัวเล็กๆ หนูใหญ่ๆ ตัวหนึ่งนั่งเอาตีนหน้าทั้งสองลูบหนวดของมันอยู่อย่างสบายใจ...คุณสมบัติก็มองเห็นมันเหมือนกัน...พอถึงตุ๊กเอาไม้ตีหนูเหมือนตีคู่อาฆาต...ก่อนมันจะตาย หนูตัวนั้นสบตากับวิสาข และดูเหมือนมันจะพยักหน้าด้วย

(ชาติหน้ามีจริงฯ นะเออ : 220 - 221)

เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีสร้างเหตุการณ์เหนือจริง สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อว่าการจองเวรจะนำความทุกข์มาให้ทั้งผู้ที่จองเวรและผู้ที่ถูกจองเวร

เรื่อง นรกที่สวรรค์ลืม

ชีโมนชายหนุ่มชาวเมืองคาลิลาย เล่าให้โยเซฟผู้เป็นสานุศิษย์คนหนึ่งของพระเยซูฟังเกี่ยวกับความเป็นมาของตัวเขาว่า ก่อนหน้านั้นเขาเป็นคนตาบอด ต่อมาเขาได้รับพรจากพระเยซูทำให้สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ แต่แล้วสิ่งต่างๆ ที่ชีโมนได้พบเห็นกลับทำให้เขาเป็นทุกข์มากกว่าครั้งที่ตาบอดเสียอีก ชีโมนจึงออกตามหาพระเยซูเพื่อคืนดวงตาที่ท่านประทานให้ แต่ความหวังของชีโมนก็ต้องพังทลาย เมื่อเขามาถึงช้าเกินไป เพราะพระเยซูดับชีพบนไม้กางเขนเสียแล้ว ชีโมนจึงได้แต่เศร้าเสียใจและกล่าวโทษว่าพระเยซูเป็นผู้ก่อความทุกข์ให้แก่เขา จากเรื่องตัวอย่างเหตุการณ์เหนือจริงตอนหนึ่งความว่า

...ข้าก็ร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า "พระองค์เจ้าข้า! พระองค์ผู้เป็นบุตรของพระเจ้า ขอให้ข้าพระเจ้าได้เห็นเถิด ได้เห็นเถิด! " ทันใดนั้นข้าก็ได้ยินเสียงตอบ...ข้าไม่ได้ยินเสียงนั้นด้วยหูเช่นเดียวกับเสียงธรรมดา แต่ข้าได้ยินเสียงนั้นด้วยหัวใจ ด้วยวิญญาณ เสียงนั้นตอบมาว่า "จงเห็นเถิด ความเชื่อของเจ้าได้กระทำให้ตัวเจ้าหายเป็นปกติ" ทันใดนั้นข้าก็ลืมตาขึ้น และรู้สึกเสียวราบที่ลูกตา เพราะแสงอาทิตย์ที่กระทบตาของข้ามันรุนแรงนัก...

(นรกที่สวรรค์ลืม : 56)

เรื่อง **ไม่เชื่อ ไม่จริง**

คุณเวกและขุนเฒ่ารู้จักกันโดยบังเอิญบนรถไฟ และรถไฟขบวนนั้นได้พาคุณเวกและขุนเฒ่าไปจนถึงชุมทางนรก ด้วยความที่คุณเวกไม่เชื่อเรื่องนรกสวรรค์และเป็นคนไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ คุณเวกจึงตะโกนสุดเสียงว่า “ไม่เชื่อโว้ย ไม่จริงโว้ย” ทันใดนั้นภาพต่างๆ ในนรกก็เลื่อนรางหายไป ทั้งคุณเวกและขุนเฒ่าก็ได้กลับมาเฝ้าอยู่ที่กรุงเทพฯ ทั้งสองคนเห็นภาพตนเองในหนังสือพิมพ์เป็นศพจากเหตุการณ์ไฟตกราง คุณเวกจึงคิดว่าเพราะความไม่เชื่อของเขาส่งผลให้ระบบนรกแตกสลายไป สุดท้ายขุนเฒ่าจึงชวนคุณเวกไปที่หน้าทำเนียบ แล้วทั้งสองก็ตะโกนพร้อมกันว่า “ไม่เชื่อโว้ย ไม่จริงโว้ย” ตัวอย่างเหตุการณ์เหนือจริงตอนหนึ่ง ความว่า

...ขณะนั้นยมบาลถือสามง่ามวิ่งขึ้นมาอีกหลายคน เห็นมนุษย์ทั้งสี่อดสูดอั้น ไม่ยอมลงกระทะทองแดง ก็ทำท่าว่าจะเข้ามาผลักดันให้ได้ คุณเวกเห็นเหลืออดเหลือทน ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็แหกปากร้องตะโกนสุดเสียงว่า “ไม่เชื่อโว้ย ไม่จริงโว้ย” ในทันใดนั้นเองภาพต่างๆ ในเมืองนรกก็เลื่อนรางหายไปจากตาคุณเวก...

(ไม่เชื่อ ไม่จริง : 193)

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่ง ความว่า

...คุณเวกก้มลงดูที่หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นแล้วก็ขนลุกชู่ด้วยความตกใจ เพราะบนหน้าหนังสือพิมพ์นั้นมีรูปคุณเวกกับขุนเฒ่านอนตายอยู่ข้างทางรถไฟ มีคำอธิบายใต้ภาพว่า เป็นศพของผู้เสียชีวิตโดยอุบัติเหตุรถไฟตกรางที่ตอนเมืองเมื่อคืนนี้ คุณเวกดูรูปอ่านข่าวแล้วก็ไม่สบายใจเป็นอันว่าเมื่อคืนนี้รถไฟที่ตนนั่งมานั้นตกราง และตัวคุณเวกเองก็ถึงแก่ความตายรวมทั้งขุนเฒ่า... แต่ตนเองและขุนเฒ่านั้นทำให้นรกทั้งอันแตกสลายไป กลับมานั่งอยู่ที่สี่แยกกราชเทวีได้ก็เพราะความไม่เชื่อ...

(ไม่เชื่อ ไม่จริง : 194)

เรื่อง **หมาตำรวจ**

เริ่มจากชายคนหนึ่งตายเพราะอดข้าว แต่ตำรวจไม่เชื่อจึงสืบหาสาเหตุการตายโดยใช้หมาตำรวจดมกลิ่นคนร้าย ทำให้จับคนร้ายที่เป็นต้นเหตุการตายของชายคนนั้นได้ 5 คน คนแรกคือ นายฮวดพ่อค้าร้านขายของชำรับสารภาพ คนที่สองคือนายเกิดคหบดีรับสารภาพ คนที่สามนายอำเภอเมืองรับสารภาพ คนที่สี่คือผู้กำกับตำรวจยอมรับสารภาพ และคนที่ห้าคือผู้ว่าราชการจังหวัดก็ยอมรับสารภาพ จากนั้นหมาตำรวจได้วิ่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปทำเนียบ ทำให้ นายสิบตำรวจสุนัขเสียใจกลัวหมาตำรวจจะเสียหมา เพราะรู้ว่าคนร้ายคนสุดท้ายคงไม่ลาออกและยอมรับสารภาพอย่างแน่นอน ตัวอย่างเหตุการณ์เหนือจริงตอนหนึ่งความว่า

พอผู้กำกับฯ พุดจบ หมาตำรวจก็ออกดมกลิ่นจากห้องผู้กำกับฯ และตั้งนายสิบตำรวจสุนัขตรงแนวไปที่ศาลากลาง ผู้กำกับฯ ก็ออกวิ่งตามมาด้วย ตอนนั้นเป็นเวลาเย็นใกล้ค่ำ ศาลากลางปิดเสียแล้ว หมาตำรวจก็ป้ายหน้าออกดมกลิ่นไปยังจวนผู้ว่าราชการฯ พอถึงจวนหมาตำรวจก็วิ่งขึ้นไปชั้นบน และเข้าไปในห้องนั่งเล่นของผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก เห็นผู้ว่าราชการฯ นั่งอยู่ หมาตำรวจก็เข้าไปนั่งจ้องหน้า กระดิกหางดีใจอย่างมากมาแล้วยกเท้าขึ้นห้าครั้ง ผู้ว่าราชการฯ ตกตะลึงจ้องหน้าหมาอยู่นาน ครั้นแล้วก็ยกมือขึ้นปิดหน้า ร้องให้สะอึกสะอื้นพูดว่า “จับผมไปโรงพักเถิดท่านผู้กำกับฯ ผมเองเป็นคนร้าย...”

(หมาตำรวจ : 201)

เรื่อง ลองของ

เริ่มจากพระเจ้าฝรั่งเศสต้องการชมวิชาทหารไทยที่ได้ยินว่า ยิ่งพินแทบไม่เข้าราชทูตไทยจึงทูลขอพลทหารแม่นปืนห้าร้อยนายให้ระดมยิงไล่ทหารไทยทั้ง 16 คน ขุนนางฝรั่งเศสไม่เชื่อในวิชาของทหารไทยเกรงว่ากระสุนจะทำอันตรายแก่ทหารไทย ซึ่งจะทำให้เสียทางพระราชไมตรี จึงแอบสั่งผู้บังคับการทหารของตนไม่ให้ใส่กระสุนดินดำลงในปืน แต่มีนายทหารฝรั่งเศสคนหนึ่งแอบขัดคำสั่งบรรจุกะสุนดินดำเต็มอัตรา ระดมยิงไล่ทหารไทยทั้ง 16 คน ปรากฏว่าไม่มีทหารไทยคนใดต้องกระสุนดินดำเลย สร้างความประหลาดใจให้กับทหารฝรั่งเศสคนนั้นเป็นอย่างมาก ส่วนทหารไทยได้พระราชทานรางวัลจากพระเจ้าฝรั่งเศสเป็นอันมาก ดังตัวอย่าง

...ครั้นรุ่งเช้าราชทูตจึงให้อาจารย์แต่งศิษย์ประมาณ ๑๖ คนนั้น ใส่กางเกง เสื้อ หมวกปัศตูแดงทั้งสิ้นเป็น ๑๗ คนกับทั้งอาจารย์ พาเข้ามาสู่หน้าพระลานกราบถวายบังคมแล้วให้ขึ้นนั่งบนเบญจาแล้วให้กราบทูลว่าขอให้ทหารแม่นปืนทั้ง ๕๐๐ จงยิงทหาร ๑๗ คน ซึ่งนั่งอยู่บนเบญจานั้น.....พลฝรั่งทั้งหลายยิงปืนสับทั้งใกล้ และไกลเป็นหลายครั้ง เพลิงศิลาปากนกไม่ติดดินดำมิได้ลั่นทั้งสิ้นทหารทั้ง ๑๗ คน ก็รับพระราชทานโภชนาหารมัจฉมังสาสุราบานเป็นปกติ มิได้มีอาการสะดุ้งตกใจพลทหารฝรั่งทั้งหลายก็เกรงกลัวย่อท้อรอหยุดอยู่สิ้น อาจารย์ทหารไทยจึงร้องอนุญาตไปว่า ท่านจงยิงอีกเถิดที่นี่เราจะให้เพลิงติดดินดำแล้วจะให้กระสุนออกจากลำกล้องทั้งสิ้น พลทหารพร้อมกันยิงอีกนัดหนึ่ง เพลิงก็ติดดินดำ กระสุนก็ออกจากลำกล้อง ตกลงตรงปากกระบอกบ้าง หางออกไปบ้างกลางกระสุนก็ไปตกตรงที่ใกล้เบญจา แต่จะได้ถูกต้องทหารไทยผู้ใดผู้หนึ่งหาไม่ได้ พระเจ้าฝรั่งเศสได้ทอดพระเนตรเห็นดังนั้น ก็ทรงเชื่อเห็นความจริงของราชทูต ทรงพระโสมนัสตรัสสรรเสริญวิชาทหารไทยว่าประเสริฐหาผู้เสมอมิได้ สั่งให้พระราชทานเงินทองเสื้อผ้าเป็นรางวัลแก่ทหารไทยเป็นอันมาก

(ลองของ : 223 – 224)

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่งความว่า

“เออ! กันเป็นทหารคนเดียวในแถวที่ยอมรับโทษและยอมตายเพื่อรักษาเกียรติยศของกรมทหาร
แม่นปืนไว้ การยิงนัดแรกกันบรรจุปืนเต็มที่ตามอัตรา นัดที่สองที่ผู้บังคับการสั่งให้บรรจุปืน
หนึ่งในแปดของอัตรา กันก็อัดดินปืนเข้าไปเกินอัตราเสียอีก”

“แต่...แต่...” ปีแอร์พูดด้วยความฉงน

“ใช่ แต่...แต่...ในการยิงนัดแรก ปืนของกันก็ไม่ลั่นเหมือนของคนอื่น และนัดที่สองกระสุน
ของกันก็ไปตกหน้าปะรำเท่ากับของคนอื่น”

ทั้งสองคนนั่งกินเหล้ากันหมดไปอีกสองขวดแล้ว จังริสเกอะตุท์ก็รำพึงขึ้นว่า

“ทหารยูเดียมันเป็นอะไรกันแน่วะ ? แกบอกกันที่เถิดว่า มันเป็นคนมนุษย์ เป็นเทวดา หรือ
เป็นปิศาจ?”

(ลองของ : 237)

เรื่องนี้ผู้เขียนใช้เหตุการณ์เหนือจริงเพื่อเสนอให้เห็นแนวคิดที่ว่าบางครั้งสิ่ง
เหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้

5.3 ตัวละครเหนือจริง

จากการศึกษาพบตัวละครเหนือจริงในเรื่องสั้น 2 เรื่อง คือ เรื่อง *เรื่องผีผี* และ
เรื่องคนรู ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง *เรื่องผีผี*

มีเรื่องเล่ากันว่า ณ วัดโบราณแห่งหนึ่งมีปรางค์หรือกุฏิบรรจุผอบทองแดง
ลงยันต์ที่กักขังอสุรกายดุร้ายตนหนึ่งไว้ ชาวบ้านจึงพากันเกรงกลัวภูมินั้นมาก พระเพิ่มหรือที่ใครๆ
เรียกกันว่าหลวงลุงเป็นพระที่ซอบสะสมเวทมนต์คาถาและใครๆ ก็รู้ว่าแกไม่กลัวผี หลวงลุงได้ขอขึ้น
ไปอยู่บนกุฏิโบราณริมป่าช้าที่มีตำนานเล่าลือว่ากักขังวิญญาณนั้น ทำให้พระหนุ่มๆ ในวัดคิดลงดี
แกล้งปลอมเป็นผีไปหลอก สุดท้ายคืนนั้นหลวงลุงก็มรณภาพเพราะความตกใจกลัว

ตัวละครเหนือจริงในเรื่อง *เรื่องผีผี* คือ อสุรกายดุร้ายตนหนึ่งที่เล่าลือว่าถูก
กักขังไว้ในผอบปิดผนึกลงยันต์ ดังตัวอย่างความว่า

...ชาวบ้านบางคนเล่าว่าตนสะดุ้งตื่นกลางดึกนอนฟังเสียงลมเสียงฝน แล้วก็ได้ยินเสียง
อสุรกายที่บรรจุไว้ในกุฏิร้องไห้หวนเหือกเย็นมาตามเสียงพายุ ว่ากันว่าเสียงนั้นน่ากลัวนัก
ใครได้ยินก็ขนลุกขนพอง บางคนไม่ตาย อาจถึงเจ็บไข้เมื่อได้ยินเสียงเป็นครั้งแรก...

(เรื่องผีผี : 65)

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่งความว่า

...แต่แล้วดาหลวงลุงก็เบิกโพลงขึ้นทันที แก้วตาเหมือนกับจะถลนออกมาด้วยความกลัว ยกมือขึ้นคลำคอของตนซึ่งมีเสียงดังครอก ๆ อยู่ในนั้น และ ขณะเดียวกันก็มีเสียงร้องออกมาจากในคอว่า “ไม่ใช่ - ไม่เอา - อย่า - อย่า - ไป!” หรือ อะไรทำนองนั้น พระเกศเห็นหลวงลุงตกใจเอามาก เกรงว่าจะเจ็บไข้ ก็รีบโยนจี้วรจากตัวเอง แล้วร้องขึ้นว่า “อย่าตกใจหลวงลุง ผมเองนะ”

“ไม่ใช่คุณ” หลวงลุงร้องตาดลน “ไอ้ที่อยู่ข้างหลังคุณต่างหาก” แล้วหลวงลุงก็แผ่นเตะเทียนดับ ออกจากประตูโอดพรวดเดียวไปนอนแผ่อยู่ข้างล่าง มีพระเกศโชนบันได ที่ละสามขั้น สืบขึ้นตามลงมา เมื่อพระที่รออยู่ข้างล่างเข้าไปประคองหลวงลุงขึ้นนั่ง หลวงลุงตาดลนออกมานอกบ้าน มือทั้งสองบีบแน่นที่คอหอยตนเอง แกะเท่าไรก็ไม่ออก หลวงลุงน้ำลายฟูมปาก และมรณภาพเสียแล้ว คืนวันนั้นเอง ชาวบ้านในทุ่งหลังวัดกุฎีก็สะดุ้งตื่นจากหลับนอน ต่างพากันขนลุกไปทั่ว เมื่อได้ยินเสียงหนึ่งดังก้องไปทั่วท้องทุ่ง เสียงนั้นมีใช่เสียงโหยหวนจากสิ่งที่ถูกทรมาน แต่เป็นเสียงหัวเราะก้องของสิ่งที่ถูกขังมาหลายร้อยปี เพิ่งจะมาได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ

(เรื่องผี : 69 – 70)

เรื่อง คนรู

ป้าพรเล่านิทานให้ตาก้อยผู้กำลังพักฟื้นจากไข้หวัดใหญ่ฟัง แต่ตาก้อยไม่ยอมฟังนิทานที่เล่าจากหนังสือ ตาก้อยจึงขอให้ป้าพรเล่าเรื่องคนรู เมื่อป้าพรเริ่มเล่าตาก้อยก็ร่วมเล่าเรื่องคนรูด้วย จนป้าพรหลงเชื่อเรื่องคนรูที่ตาก้อยเล่า

ตัวละครเหนือจริงในเรื่อง *คนรู* คือ คนรูที่ตาก้อยเล่าให้ป้าพรฟัง ดังตัวอย่าง

“คนรูมีหนังแห้งๆ ขรุขระเหมือนหนังคางคก แต่ดีกว่าหนังที่ดำเท่าคางคก หนังแกสีเหมือนกระดาดขาว...มีเล็บยาวแหลมใช้ขุดดินได้...” “อ้อ!” ป้าพรร้องอย่างขยะเขยง “ตาก้อย ไปเอาอะไรมาพูด”

“ก้อยไปเห็นคนรูมา...” ก้อยตอบหน้าตาเฉย “เห็นที่ไหน” ป้าพรถาม

“เห็นที่เล่าไก่” ตาก้อยตอบ “ก้อยไปเล่นที่เล่าไก่หลังบ้าน เห็นคนรูเข้าไปในเล่าไก่ไปลักอาหารกิน ก้อยก็ไปคอยดักรูอยู่ทางหลังเล่าไก่ พอคนรูออกมาจากเล่าไก่ ก้อยก็เอากระป๋องเก่าๆ ครอบตัวไว้ได้ แกร้องเสียงเหมือนหนู”.....”แกบอกให้ปล่อยตัวแก แต่ก้อยไม่ปล่อย”

“ตายจริง! พูดได้ด้วยหรือก้อย?”

“พูดได้ยังงั้นๆ เรียกก้อยว่าดู เรียกตัวเองว่าดู...”

“แกบอกว่าแกอยู่มาตั้งหลายร้อยปีแล้ว แต่ก่อนเคยมีคนรูแยะแล้วโกงกันเอง เล่นรังแกกันเอง พวกที่ถูกโกงเลยอดตายไปกันหมด พวกที่โกงยังเหลืออยู่ไม่มีใครจะโกงเลยอดตายไปเหมือนกัน เหลือแต่แกและป้าอีกคนหนึ่ง แกบอกว่า แกไม่พูดกับป้าตั้งหลายสิบปี”

(คนรู : 208 – 209)

เรื่องนี้ผู้เขียนผูกเรื่องโดยสร้างตัวละครเหนือจริงเพื่อสื่อแนวคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับความเชื่อฯ บางครั้งมนุษย์ก็หลงเชื่อเรื่องสมมติว่าเป็นเรื่องจริง

จะเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ที่ปรากฏแบบเหนือจริงในเรื่องสั้นเหล่านี้ ยังคงมีเหตุผลรองรับด้วยตรรกะ ทำให้ผู้อ่านเชื่อและเคลิ้มคล้อยไปกับความคิด แม้อันที่กล่าวถึงเหล่านี้ ไม่อาจเป็นไปได้ แต่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็สามารถเสนอแนวคิดที่แยบคายชวนให้ขบคิด จากเรื่องสั้นที่ดูเหนือจริงเหล่านี้ได้

6. กลวิธีการเสนอแนวคิดจากการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย

จากการศึกษาเรื่องสั้นของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พบว่ามีเรื่องสั้นหลายเรื่องที่ ตอนจบของเรื่อง ผู้เขียนปิดเรื่องแบบทิ้งท้ายให้คิดไว้อย่างน่าสนใจ ด้วยกลวิธี 3 แบบดังนี้

6.1 จบแบบพลิกความคาดหมาย จากการศึกษาพบ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง บ้านนอกเข้ากรุง เรื่อง ฆาตกรรมกันครัว ดังตัวอย่าง

เรื่อง บ้านนอกเข้ากรุง

ชาวบ้านนอกคนหนึ่งเล่าให้เมียฟังถึงเรื่องที่ได้ติดตามผู้แทนมาเที่ยว ที่กรุงเทพมหานคร และได้ไปดูการทำงานของผู้แทนในสภา สุดท้ายยังได้เห็นความยิ่งใหญ่ของผู้แทนที่หน้าวัดพระแก้วเมื่อใครผ่านไปผ่านมาก็ต้องยกมือไหว้ให้ความเคารพ โดยที่ชาวบ้านนอก คนนั้นไม่รู้เลยว่าตนเองถูกผู้แทนหลอก ดังตัวอย่างความว่า

“พอลงจากรถ ผู้แทนก็พากันเข้าไปยืนริมถนนหันหน้าออก ตรงหน้าข้างถนนไป ก็มีตึกหลังใหญ่ มีปืนใหญ่วางอยู่หลายกระบอก มีทหารเฝ้ายามเสียด้วย แล้วผู้แทนท่านก็ว่า เอ้า! ล้อคอยดูไปสิ ที่นี้ใครผ่านอีละก็ ยกมือไว้ทุกคน แล้วมันก็จริงอย่างท่านว่าละเอ็งเอ๊ย ผู้แทนของเราท่านใหญ่แท้ ๆ ข้ายืนอยู่กะท่านที่ข้างถนนนั่นพักใหญ่ ๆ รถเมล์แล่นผ่านมาหลายคัน พอผ่านมาเขาก็ไหว้กันทั้งรถ ใครใส่หมวกก็ถอดหมวกออกไหว้ แต่คนขับรถยังปล่อยพวงมาลัยไหว้เลย ที่นี้คนนั่งรถเก่งผ่านมาก็ไหว้อีก คนนั่งสามล้อก็ไหว้อีกนะแหละ ยืนอยู่ครู่เดียวคนผ่านมาเขายกมือไว้ตั้งหลายร้อย ผู้แทนของเราท่านก็โบกมือรับทุกรายไป บางคนไหว้แล้วยังหันกลับมามองจนเหลียวหลังก็มี ข้าอตรนทนไม่ไหวต้องบอกท่านว่า พอแล้วขอรับ คุณใหญ่จริง ๆ ผมเชื่อแล้ว.....ข้าเห็นวัดที่เราไปยืนอยู่ข้างหน้า มันใหญ่โตนัก ข้าก็คนอยากรู้อยากเห็น จึงถามท่านว่า คุณขอรับ วัดเมื่อกี้ วัดอะไร ผู้แทนท่านหันมามองหน้าข้าอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็ตอบอ้อมแอ้มเกือบไม่ได้ยินว่า “วัดพระแก้ว ینگละ”

(บ้านนอกเข้ากรุง : 79)

เรื่องนี้ผู้เขียนจบแบบพลิกความคาดหมาย ให้เห็นว่าความยิ่งใหญ่เป็นที่นับหน้าถือตา แท้ที่จริงแล้วเป็นความหลงเพื่อเสียดสีผู้แทนราษฎรว่า เป็นพวกที่ไปปดหลอกลวง

เรื่อง ฆาตกรรมกันครัว

คุณนายอุงุ่น อายุ 40 ปี ต้องกลายเป็นแม่มาดถึงสองครั้งสองหน เพราะสามีทั้ง 2 คน ต่างก็ตายลงด้วยโรคกระเพาะอาหารและลำไส้พิการ คุณนายอุงุ่นยอมรับกับหลวงกำจัด ซึ่งเป็นนายตำรวจว่าหล่อนฆ่าสามีทั้งสองคนโดยเจตนา หลังจากฟังคำสารภาพของคุณนายอุงุ่น ที่ฆาตกรรมสามีด้วยการปรนเปรออาหารอย่างเต็มฝีมือ วันละ 4 เวลา หลวงกำจัดก็ปิดคดีฆาตกรรมดังบทสนทนาต่อไปนี้

“แม่อุงุ่น....ฉันอยากพูดตรง ๆ ฉันพันตำรวจโทหลวงกำจัด โจรภัย อายุ 46 ปี ยังเป็นโสด รูปร่างหน้าตาตามที่คนเขาก็ก็น่าดูได้ ฉันรับราชการมา 26 ปีแล้ว ถ้าออกเดี๋ยวนี้ก็มีบ้านอายุระหว่างอยู่ในราชการฉันก็ไม่ใช่คนสุร่ยสุร่าย ได้เก็บเงินเก็บทองไว้ได้บ้าง มีบ้านมีที่ดินพอสมควร ฉันขอบอกเธอให้ทราบเดี๋ยวนี้ว่า ฉันอยากตาย”

(ฆาตกรรมกันครัว : 26)

ผู้เขียนปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมายให้เห็นว่า การกินดีอยู่ดีทำให้มนุษย์อายุสั้น แต่มนุษย์ก็ยังปรารถนาความสุขเฉพาะหน้า แม้จะรู้ว่าเป็นอันตรายก็ตาม

6.2 การตั้งคำถามให้ขบคิดในตอนจบ จากการศึกษาพบ 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องน้ำตานักการเมือง เรื่องเกาะร้างทางรัก เรื่องต้นตระกูลไทย เรื่องลองของ

เรื่อง น้ำตานักการเมือง

เรื่องราวของนักการเมืองหนุ่มคนหนึ่งที่นั่งร้องไห้เสียใจที่เห็นนักการเมืองคนหนึ่งตายเพราะถูกระเบิดขว้างใส่ขณะหาเสียง สุดท้ายจึงทราบว่าเหตุที่นักการเมืองหนุ่มผู้นั้นร้องไห้ไม่ใช่เพราะเสียใจกับนักการเมืองที่ถูกระเบิดตาย แต่เสียใจที่ไม่มีใครขว้างระเบิดใส่เขาบ้าง

ตอนท้ายของเรื่องนี้ผู้เขียนได้ตั้งคำถามให้ขบคิดในตอนจบสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกของนักการเมืองจึงทำให้ไม่รู้ที่มาของน้ำตาของนักการเมืองนั้น เม็ดฝนบนฟ้ายังรู้ว่าตกมาจากไหน แต่น้ำตาของนักการเมืองไม่รู้ว่าเกิดมาจากความเศร้าเสียใจต่อชะตากรรมของประชาชนหรือบ้านเมือง หรือความอิจฉาริษยากันแน่

“ข้าพเจ้าย่องกลับบ้าน อากาศที่แจ่มใสเมื่อก็กลายเป็นพยับฝน - ฝนเริ่มลงเม็ดประปราย เม็ดฝนที่ติดอยู่ตามใบมะขามรอบท้องสนามหลวงแลดูเป็นประกาย เหมือนน้ำตานักการเมือง แต่เม็ดฝนยังดีกว่าสำหรับข้าพเจ้าเพราะอย่างน้อยก็รู้ว่าตกมาจากที่ไหน”

(น้ำตานักการเมือง : 103)

เรื่อง เกาะร้างทางรัก

เริ่มจากผู้รอดชีวิต 6 คน จากเหตุเรืออัปปาง ถูกน้ำพัดมาติดอยู่บนเกาะร้างแห่งหนึ่ง หลวงคล่องนาวากัปตันเรือผู้รอดชีวิตเสนอตัวตั้งตนเองเป็นผู้นำ ผ่านมา 1 ปี หลวงคล่องนาวาต้องการเพิ่มประชากรบนเกาะจึงเสนอตนเองแต่งงานกับงามวิไลผู้หญิงคนเดียวบนเกาะ แต่นายเพ็ญ แสงตะวันคัดค้านแล้วใช้ปืนยิงหลวงคล่องนาวาตาย จากนั้นนายเพ็ญตั้งตนเป็นผู้นำ และได้แต่งงานกับงามวิไล โดยไม่มีผู้ใดคัดค้านเพราะกลัวจะถูกยิงตาย จนกระทั่งผ่านไป 20 ปี เกาะร้างนั้นพัฒนาไปมาก นายเพ็ญซึ่งสถาปนาตนเองเป็นพระราชาก็ประชวรหนักก่อนสวรรคตได้มอบปิ่นให้แก่ราชบุตรองค์ใหญ่เก็บไว้ โดยไม่ให้บอกผู้ใดว่าปิ่นนั้นไม่มีลูก

ผู้เขียนตั้งคำถามให้ขบคิดในตอนจบเพื่อสื่อแนวคิดว่าการใช้อำนาจในการปกครอง ทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบด้วยความเกรงกลัวในอำนาจนั้น ความว่า

“ลูกปิ่นไม่มีดอกลูก” พระราชาตรัสตอบ “เมื่อพ่อมาขึ้นที่เกาะนี้มีลูกปิ่นติดมานัดเดียว พ่อได้ใช้กระสุนนัดเดียวนั้นยิงหลวงคล่องกัปตันเรือตาย ตั้งแต่นั้นมาพ่อก็ปกครองแผ่นดินมา โดยปราศจากการนองเลือดจนตราบเท่าทุกวันนี้”

“ถ้าอย่างนั้น” พระราชบุตรตรัสซักต่อไป “เครื่องหมายแห่งอำนาจที่พระองค์พระราชทานข้าฯ นี้ ก็เป็นเครื่องหมายที่ว่างเปล่า ปราศจากสาระหรือความหมายที่จริงจังอย่างใดไ้หรือไม่?”

(เกาะร้างทางรัก : 41)

เรื่อง ต้นตระกูลไทย

พระบรมฉัททันต์เป็นพระยาช้างต้นในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ฉลาดแสนรู้ เป็นช้างเผือกเอก ที่มีนิสัยสงบเสงี่ยม ความประพฤติของพระบรมฉัททันต์ มักเรียกพระบรมฉัททันต์ว่า “คุณพระ” พระบรมฉัททันต์เป็นช้างทรงของสมเด็จพระศรีสุริโยทัย และเหตุที่ทำให้สมเด็จพระศรีสุริโยทัยขาดคอช้าง นั้นเป็นเพราะพระบรมฉัททันต์ถลันเข้าไปช่วยพลายมหาพิชัยนาคนเอง ด้วยเกรงพลายมหาพิชัยนาคนจะล้มที่ถูกช้างพม่าแทงเอาหลายที แต่ความของพระบรมฉัททันต์เกรงถูกอาญา จึงแจ้งแก่ศาลาลูกขุนว่า สมเด็จพระบรมฉัททันต์เข้าไปเอง ด้วยเหตุนี้จึงเกิดวีรสตรีไทยขึ้นคนหนึ่ง ดังตอนท้ายเรื่องที่ความพูดกับคุณพระความว่า

ความหยุดนิ่งอยู่อีกครู่หนึ่งแล้วก็กระซิบต่อว่า

“แล้วคุณพระก็ยังคงเป็นช้างต่อไป ไฉนผมก็เป็นความช้างต่อไป แต่วันนี้มีวีรสตรีเกิดขึ้นคนหนึ่ง...เฮ้อ ! ผู้หญิงจะถือเอาเรื่องวันนี้แบ่งกันไปอีกก็ร้อยปีก็ไม่รู้ซี”

(ต้นตระกูลไทย : 172)

การปิดท้ายเรื่องโดยตั้งคำถามให้ขบคิด สื่อถึงผู้เขียนที่ต้องการเสนอแนวคิด
ในมุมมองใหม่ที่แตกต่างจากความเชื่อเดิม

เรื่อง **ล่องของ**

พระเจ้าฝรั่งเศสต้องการชมวิชาทหารไทยที่ราชทูตทูลว่า ยิ่งพันท่งไม่เข้า
ราชทูตไทยจึงทูลขอพลทหารแม่นปืนห้าร้อยนายให้ระดมยิงใส่ทหารไทยทั้ง 16 คน แต่ขุนนาง
ฝรั่งเศสไม่เชื่อในวิชาของทหารไทยเกรงว่ากระสุนจะทำอันตรายแก่ทหารไทย ซึ่งจะทำให้เสีย
ทางพระราชไมตรี จึงแอบสั่งผู้บังคับการทหารของตนไม่ให้ใส่กระสุนดินดำลงในปืน แต่นายทหาร
ฝรั่งเศสคนหนึ่งแอบขัดคำสั่งบรรจกระสุนดินดำเต็มอัตรา ระดมยิงใส่ทหารไทยทั้ง 16 คน ปรากฏว่า
กระสุนไปตกที่หน้าปะรำทั้งหมดไม่มีทหารไทยคนใดต้องกระสุนดินดำเลย สร้างความประหลาดใจ
ให้กับทหารฝรั่งเศสคนนั้นเป็นอย่างมาก ดังตอนท้ายเรื่องที่ตัวละครตั้งคำถามให้ขบคิด ความว่า

“เออ! กันเป็นทหารคนเดียวในแถวที่ยอมรับโทษและยอมตายเพื่อรักษาเกียรติยศของกรมทหารแม่นปืน
ไว้ การยิงนัดแรกกันบรรจุดินปืนเต็มตามที่ตามอัตรา นัดที่สองที่ผู้บังคับการสั่งให้บรรจุดินปืนหนึ่งในแปด
ของอัตรา กันก็อดดินปืนเข้าไปเกินอัตราเสียอีก”

“แต่...แต่...” ปีแอร์พูดด้วยความฉงน

“ใช่ แต่...แต่...ในการยิงนัดแรก ปืนของกันก็ไม่ลั่นเหมือนของคนอื่น และนัดที่สอง กระสุน
ของกันก็ไปตกหน้าปะรำเท่ากับของคนอื่น” ทั้งสองคนนั่งกินเหล้ากันหมดไปอีกสองขวดแล้ว
จึงรลเกอะตุก็กรำฟิงขึ้นว่า “ทหารยูเดียนี้มันเป็นอะไรกันแน่วะ ? แถบออกกันที่เถิดว่า มันเป็นคนมุสย
เป็นเทวดา หรือเป็นปิศาจ?”

(ล่องของ : 237)

เรื่องนี้ผู้เขียนผูกเรื่อง และปิดท้ายเรื่องโดยตั้งคำถามให้ขบคิดเสนอให้เห็น
แนวคิดของผู้เขียนว่าบางครั้งปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้

6.3 การให้ข้อคิดท้ายเรื่องตอนจบ จากการศึกษาพบ 4 เรื่อง ได้แก่
เรื่อง *ศิลป์ปิ่นเอก* เรื่อง *ราชสีห์กับหนู* เรื่อง *อัสปสามมิติ* เรื่อง *หมาดำร่วจ*

เรื่อง **ศิลป์ปิ่นเอก**

นายแก้วน ยี่เกเก่า เป็นคนที่ซี้ซลาดไม่เอาเรื่องเอาราวกับใคร หากใครจะเอา
เรื่องกับแก แกก็จะวิ่งหนีไป ต่อมาในระยะที่ไปแสดงเป็นดาวร้ายในภาพยนตร์ อุปนิสัยใจคอ

ของนายแกว่าก็เปลี่ยนไป นายแกว่าแสดงบทบาทเสียร้ายได้สมจริงจนคนดูทั่วไปเชื่อ แม้กระทั่งตำรวจยังไม่กล้าสบตา ทำให้นายแกว่าหลงคิดไปว่าตนนั้นเป็นเสือหรือมหาโจรที่น่าเกรงขาม แต่ท้ายที่สุดนายแกว่าก็ต้องยอมจำนนต่อนายเสริมพี่ชายของภรรยา ผู้ที่เป็นคู่ปรับของนายแกว่ามาตั้งแต่อดีต และเป็นผู้ปราบนายแกว่าได้ทุกเรื่อง นายเสริมสามารถทำให้นายแกว่ากลับมาเป็นตัวของตัวเองอีกครั้ง หลังจากที่เกิดพฤติกรรมของดาวร้ายที่นายแกว่าไปรับบทบาทเสียนาน

เรื่องนี้ผู้เขียนให้ข้อคิดท้ายเรื่องในตอนจบ สะท้อนให้เห็นแนวคิดว่าการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขจะต้องเป็นตัวของตัวเอง ดังข้อความปิดท้ายเรื่องความว่า

แล้วเรื่องก็เป็นจริงอย่างที่นายเสริมแกว่า พอนายแกว่าลืมตาตื่นขึ้นมาเห็นแม่ถนอมนั่งประคองอยู่ที่หัวเราะแหวะๆ แล้วปราศรัยว่า

“แม่ถนอม! แม่ทูนหัวของพี่! แม่รู้ไหมว่าแม่ได้ัวเป็นศิลปินที่ใหญ่ที่สุดในยุค คูสิ! ฉันท่านเป็นอ้ายเสือจนคนกลัวลานไปทั้งเมืองแต่พอเอาจริงเข้า พี่เสริมเขาก็ต่อจันคว่าไปเหมือนแต่ก่อนเท่านั้นเอง !

(ศิลปินเอก : 47 – 48)

เรื่อง ราชสีห์กับหนู

หนูตัวหนึ่งคิดในใจไว้ว่าจะต้องหาโอกาสช่วยราชสีห์ให้พ้นจากบ่วงเหมือนกับหนูในนิทานอีสปให้ได้ ต่อมาหนูตัวนั้นก็สมปรารถนามันดีใจแทบจะลึงโลด ที่ได้ช่วยราชสีห์จากบ่วงของนายพรานจริงๆ ราชสีห์รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณจึงยอมทำตามคำขอของหนูเพื่อตอบแทน แต่หนูกลับเรียกร้องสิ่งต่างๆ จากราชสีห์มากขึ้นเรื่อยๆ ในที่สุดราชสีห์ตัดสินใจจับหนี้บุญคุณครั้งนี้ด้วยการกลับไปติดบ่วงนายพรานอีกครั้ง เมื่อหนูพยายามจะช่วยราชสีห์ออกจากบ่วงเหมือนครั้งแรก ราชสีห์ก็ตะปบขย้ำหนูตัวนั้นจนตาย ส่วนราชสีห์ก็ถูกนายพรานฆ่า แล้วแล่นไปขายนกนิมไพร

ผู้เขียนดัดแปลงเรื่องและให้ข้อคิดปิดท้ายเรื่องต่างจากนิทานเรื่องราชสีห์กับหนูในนิทานอีสป ดังนี้

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เป็นราชสีห์แล้วอย่าไปเป็นหนี้บุญคุณหนูและสอนให้รู้แถมพวกไว้ด้วยว่า หนังสติ๊กที่เห็นอยู่ตามบ้านนกนิมไพรนั้น บางทีท่านไม่ได้ยิงเอง แต่ซื้อเขามาก็มี

(ราชสีห์กับหนู : 101)

เรื่อง อีสปสามมิติ

พ่อกบพยายามที่จะแบ่งตัวเองให้ใหญ่เท่าตัวเพื่อให้ลูกกบยังคงความนับถือในความยิ่งใหญ่ของตน แล้วพ่อกบก็สามารถแบ่งตัวเองให้ใหญ่เท่าตัวได้จริงๆ ในสายตาของลูกกบ

ซึ่งไม่รู้จักรหัสภูมิสัมพันธภาพของไอน์สไตน์ว่าด้วย Space – Time เมื่อวิ่งเดินไปอยู่กลางทุ่งไกลลิบ จนเห็นตัวนิดเดียว กิตติศัพท์อิทธิฤทธิ์ของฟอกบเลื่องลือไปถึงกบอีกบ่อหนึ่ง ซึ่งกำลังเลือกนายนกนอยู่ จึงพากันเดินขบวนมาเชิญฟอกบไปเป็นนายกรัฐมนตรีสืบไป

เรื่องนี้ผู้เขียนดัดแปลงเรื่องโดยอาศัยการล้อเลียนนิทานอีสป และให้ข้อคิดท้ายเรื่องตอนจบต่างจากนิทานอีสปเดิมไว้ว่า

คติ : นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า การเบ่งนั้น ถ้าเบ่งให้ถูกจังหวะ ก็เป็นผลดีแก่ตัวได้มาก
อีตาอีสปแกล้งว่าอะไรก็ช่างแก่ประไร

(อีสปสามมิติ : 115)

เรื่อง **หมาตำรวจ**

เริ่มจากชายคนหนึ่งตายเพราะอดข้าว แต่ตำรวจไม่เชื่อจึงสืบหาสาเหตุการตายโดยใช้หมาตำรวจดมกลิ่นคนร้าย ทำให้จับคนร้ายที่เป็นต้นเหตุการตายของชายคนนั้นได้ 5 คน คนแรกคือ นายฮวดพ่อค้าร้านขายของชำรับสารภาพ คนที่สองคือนายเกิดคนหีบรับสารภาพ คนที่สามนายอำเภอเมืองรับสารภาพ คนที่สี่คือผู้กำกับกับการตำรวจยอมรับสารภาพ และคนที่ห้าคือผู้ว่าราชการจังหวัดก็ยอมรับสารภาพ จากนั้นหมาตำรวจได้วิ่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปที่ทำเนียบ ทำให้ นายสิบตำรวจสุนัขเสียใจกลัวหมาตำรวจจะเสียหมา เพราะรู้ว่าคนร้ายคนสุดท้ายคงไม่ลาออก และยอมรับสารภาพอย่างแน่นอน ดังข้อความว่า

“ถึงยังไงท่านก็ไม่ลาออก และไม่ยอมรับสารภาพรับผิด แล้วหมาผมมันก็จะเสียหมาไปเลย
ผมเสียดายหมาครับ”

(หมาตำรวจ : 203)

จากตัวอย่างที่น่าเสนอข้างต้น ทำให้เห็นว่าเรื่องสั้นชุดนี้ ผู้เขียนใช้กลวิธีการเสนอแนวคิดที่หลากหลายทำให้ผู้อ่านกระหายใคร่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป และได้ข้อสรุปความคิดหลักที่ผู้เขียนนำเสนอไว้อย่างเฉียบคม เข้มข้นและคมคาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ชีวิตหรือสังคม

ตารางกลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน”

ชื่อเรื่องสั้น	การเล่าเรื่อง แบบนิทาน	การใช้ สัญลักษณ์	สร้างเรื่องจากตำนาน หรือประวัติศาสตร์	เล่าเรื่องแบบ บุคคลิฐาน	สร้างเรื่อง เหนือจริง	ปิดเรื่อง แบบทิ้งท้าย
1.น้ำตานักการเมือง	-	-	-	-	-	✓
2.บ้านนอกเข้ากรุง	-	-	-	-	-	✓
3.บ้านแขนขาด	-	✓	-	-	✓	-
4.อีศปสามมิติ	✓	✓	-	-	-	✓
5.นี่ไงขุนนาง	-	-	-	-	✓	-
6.หมาตำรวจ	-	-	-	-	✓	✓
7.เกาะร้างทางรัก	-	✓	-	-	-	✓
8.ไม่เชื่อ ไม่จริง	-	-	-	-	✓	-
9.แผ่นดินมหัศจรรย์	✓	✓	-	-	✓	-
10.จนกว่าเพลงจะมอด	-	✓	-	-	-	-
11.ชาติหน้ามีจริงๆนะเออ	-	-	-	-	✓	-
12.เรื่องผีผี	-	-	✓	-	✓	-
13.ล่องของ	-	-	-	-	✓	✓
14.คนรู้	✓	-	-	-	✓	-
15.กบกายสิทธิ์	✓	-	-	-	-	-
16.มานวิการำลึกชาติ	✓	-	-	-	-	-
17.ต้นตระกูลไทย	-	-	✓	-	-	✓
18.นรกที่สวรรค์ลิ้ม	-	✓	✓	-	✓	-
19.ศิลปินเอก	-	-	-	-	-	✓
20.ราชสีห์กับหนู	✓	✓	-	-	-	✓
21.ฆาตกรรมก้นครัว	-	-	-	-	-	✓
22.มอม	-	-	-	✓	-	-
23.เรื่องสั้นสมัยหิน	-	-	✓	-	-	-

จากตารางนี้จะเห็นได้ว่ารวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ใช้กลวิธีในการเสนอแนวคิด
รวม 6 กลวิธี คือ กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน รวม 6 เรื่อง กลวิธีการ

เสนอแนวคิดโดยการใช้สัญลักษณ์ รวม 7 เรื่อง กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์ รวม 4 เรื่อง กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐาน รวม 1 เรื่อง กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยสร้างเรื่องเหนือจริง รวม 10 เรื่อง กลวิธีการเสนอแนวคิดจากการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย รวม 10 เรื่อง

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่ารวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” มีการใช้กลวิธีในการเสนอแนวคิดที่ต่างกัน บางเรื่องใช้ 3 กลวิธีในการเสนอแนวคิด เช่น เรื่องแผ่นดินมหัศจรรย์ เรื่องนรกที่สวรรค์ เรื่องราชสีห์กับหนู และเรื่องฮัลโลวีนสามมิติ บางเรื่องใช้ 2 กลวิธีในการเสนอแนวคิด เช่น เรื่อง เกาะร้างทางรัก เรื่องเรื่องผี เรื่องต้นตระกูลไทย เรื่องบ้านแขนขาด เรื่องหมาดำตรวจเรื่องคนรู้ และเรื่องลองของ บางเรื่องใช้ 1 กลวิธีในการเสนอแนวคิด เช่น เรื่องกบกายสิทธิ์ เรื่องฆาตกรรมกันครัว เรื่องศิลปินเอก เรื่องบ้านนอกเข้ากรุง เรื่องมอม เรื่องน้ำตานักการเมือง เรื่องมาณวิการำลึกชาติ เรื่องนี้ไขขุนนาง เรื่องเรื่องสั้นสมัยหิน เรื่องจนกว่าเพลงจะมอด เรื่องไม่เชื่อไม่จริง เรื่องชาติหน้ามีจริงฯ นะเออ แต่ผู้เขียนมักใช้กลวิธีเสนอแนวคิดแบบเดียวมากที่สุด พบรวม 12 เรื่อง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” อย่างหลากหลาย และ น่าสนใจ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด และ กลวิธีการนำเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช สรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดไว้ 5 ประเด็นคือ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับสตรี และแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง พบว่ามี 2 ประเด็น คือ

1.1 นักการเมือง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่านักการเมืองมีพฤติกรรมโกหก หลอกลวง เอาไว้เอาเปรียบประชาชน คำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าจะทำเพื่อประชาชน และยอมทำได้ทุกอย่างเพื่อแลกกับชื่อเสียง

1.2 การปกครอง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้ปกครองว่า มักใช้ตำแหน่งหน้าที่หาผลประโยชน์ให้ตนเอง หลงในอำนาจและขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจของประชาชนว่า ประชาชนสามารถใช้อำนาจที่พึงมีในระบบประชาธิปไตยล้มล้างรัฐบาลและวิถีประชาธิปไตยที่ยังบกพร่องอยู่ได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจว่า การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในปัจจุบันที่สำคัญคือ ปัญหาปากท้องของประชาชน เพราะประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาสินค้าและค่าครองชีพสูงอยู่เสมอ

3. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ พบว่ามี 3 ประเด็น คือ

3.1 ความเชื่อเรื่องกรรม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่า ตัณหา ราคะทำให้มนุษย์ติดอยู่ในวงจรกรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และการจองเวรนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ อันใดนอกจากจะนำความทุกข์มาให้ผู้อื่นแล้ว ยังทำให้ตนเองต้องประสบกับหายนะอีกด้วย

3.2 ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่าการศรัทธาสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้ และบางครั้งความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ ก็สร้างมายาหลอกคนได้

3.3 ความเชื่อในเรื่องสมมติ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่ามีมนุษย์เป็นผู้สร้างเรื่องสมมติแต่บางครั้งมนุษย์ก็หลงเชื่อเรื่องสมมติว่าเป็นเรื่องจริง

4. แนวคิดเกี่ยวกับสตรี

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดที่ผู้หญิงมักหลอกผู้ชาย และปรารถนาที่จะได้ผู้ชายรูปงามที่มีชาติตระกูลมาเป็นคู่ครอง นอกจากนี้ยังเสนอแนวคิดที่ว่าผู้หญิงไม่ต้องการเป็นวีรสตรีแต่สถานการณ์สร้างวีรสตรีได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิต พบว่ามี 2 ประเด็น คือ

5.1 คุณค่าและความหมายของชีวิต ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดว่าในการดำเนินชีวิตหากขาดความเชื่อและความหวังแล้ว มนุษย์ก็จะหมดศรัทธาที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะในการใช้ชีวิต ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

- คนเราจะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง
- การเรียกร้องการตอบแทนบุญคุณอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อาจก่อให้เกิดภัยแก่ตัวได้
- การกินดีอยู่ดีทำให้มนุษย์อายุสั้น แต่มนุษย์ก็ยังปรารถนาความสุขเฉพาะหน้านั้นแม้จะรู้ว่าอันตราย
- มนุษย์มีความละเอียดอ่อนต่อความผิด และความจงรักภักดีของสุนัขสามารถทำให้มนุษย์ยึดมั่นในคุณธรรมได้
- การทำดีถูกใจเจ้านายทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า และ คนดีมีฝีมืออาจไม่เป็นที่ต้องการ

กลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จากการศึกษามี 6 วิธี ดังนี้

1. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้กลวิธีเล่าเรื่องแบบนิทานเพื่อเสนอแนวคิด 2 แบบ แบบแรกคือ การสร้าง

เรื่องโดยดัดแปลงจากนิทานอีสป ผู้เขียนเสนอแนวคิดโดยสรุปคำสอนของนิทานอีสปใหม่ แบบ ที่สองการสร้างเรื่องแบบนิทานซ้อนนิทาน หรือนิทานซ้อนเรื่องเล่า แนวคิดย่อยของนิทานแต่ละเรื่อง นำไปสู่แนวคิดใหญ่ของเรื่อง

2. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยการใช้สัญลักษณ์ พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้สัญลักษณ์ในการเสนอแนวคิดทั้งในการตั้งชื่อเรื่อง และปรากฏในส่วนเนื้อเรื่อง การใช้ สัญลักษณ์ลดความรุนแรงและจริงจังในการเสนอปัญหา ขณะเดียวกันก็ทำให้แนวคิดมีข้อให้ชวน ขบคิดอย่างคมคาย

3. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์ พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้ฉากและเหตุการณ์ในตำนานหรือประวัติศาสตร์มาสร้างเป็น เรื่องสั้น โดยสร้างตัวละครใหม่ เพื่อตีความในมุมมองใหม่ที่ท้าทายความเชื่อเดิม

4. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยวิธีเล่าเรื่องแบบบุคคลิษฐาน พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนอเรื่องในมุมมองของสุนัข เพื่อให้เกิดความสะเทือนใจในความรักร ความผูกพันของสุนัขที่มีต่อเจ้าของ

5. กลวิธีการเสนอแนวคิดโดยสร้างเรื่องเหนือจริง พบว่าความเหนือจริง ที่ปรากฏเพื่อแสดงแนวคิดนั้นมี ในฉาก เหตุการณ์ และตัวละคร ซึ่งดูเหลือเชื่อไม่น่าเป็นไปได้ ทำให้ผู้อ่านทั้ง ขบขัน และขบคิด ไปกับแนวคิดที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนอในความเหนือจริงนั้น

6. กลวิธีการเสนอแนวคิดจากการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้กลวิธีนี้ในการเสนอแนวคิด 3 แบบ คือ จบแบบพลิกความคาดหมาย การตั้งคำถาม ให้ขบคิดในตอนจบ และการให้ข้อคิดปิดท้ายเรื่องตอนจบ

จะเห็นได้ว่ารวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” มีการใช้กลวิธีในการเสนอแนวคิดที่ ต่างกัน บางเรื่องใช้ 3 กลวิธีในการเสนอแนวคิด เช่น เรื่องแผ่นดินมหัศจรรย์ เรื่องนกที่สวรรค์ลืม เรื่องราชสีห์กับหนู และเรื่องอีสปสามมิติ บางเรื่องใช้ 2 กลวิธีในการเสนอแนวคิด เช่น เรื่อง เกาะร้างทางรัก เรื่องเรื่องผีผี เรื่องต้นตระกูลไทย เรื่องบ้านแสนขาด เรื่องหมาตำรวจ เรื่องคนรู และเรื่องลองของ บางเรื่องใช้ 1 กลวิธีในการเสนอแนวคิด เช่น เรื่องกบกายสิทธิ์ เรื่องฆาตกรรม

กันครัว เรื่องศิลปินเอก เรื่องบ้านนอกเข้ากรุง เรื่องมอม เรื่องน้ำตานักการเมือง เรื่องมาณวิภา
รำลึกชาติ เรื่องนี้เิงขุนนาง เรื่องเรื่องสั้นสมัยหิน เรื่องจนกว่าเพลิงจะมอด เรื่องไม่เชื่อ ไม่จริง
และเรื่องชาติหน้ามีจริงฯ นะเออ

อภิปรายผล

การศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 23 เรื่อง ทำให้ได้เห็นความสามารถของผู้เขียนที่นำเสนอแนวคิดด้วยการสร้างเรื่องให้น่าติดตาม ทั้งวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน การใช้สัญลักษณ์ การสร้างเรื่องจากตำนานหรือประวัติศาสตร์ วิธีเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐาน สร้างเรื่องเหนือจริง หรือปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย ล้วนทำให้ผู้อ่านได้รับข้อคิดที่คมคายจากการล้อเลียน เสียดสี และยั่วล้อด้วยอารมณ์ขัน ในขณะเดียวกันข้อคิดนั้นยังให้ความรู้สึกระทอนใจผู้อ่านและเป็นสัจธรรมที่สามารถพบได้ในทุกยุคสมัย อันเป็นจุดเด่นสำคัญของรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” จนกล่าวได้ว่า เป็นสาระที่คมคายให้ขบคิดพร้อมกับความขบขัน แม้บางเรื่องจะไม่มีโทนเสียงขบขันแต่ก็แฝงนัยเสียดสีล้อเลียนความเป็นมนุษย์และสังคมมนุษย์อย่างแยบคายให้ต้องสะดุดและถูกคิดเช่นกัน

นอกจากนั้นการศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดในรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” นี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของรวมเรื่องสั้นชุดนี้ ที่โดดเด่นอย่างเห็นได้ชัดจากกลวิธีการเล่าเรื่องแบบนิทาน กลวิธีการใช้ตำนานหรือประวัติศาสตร์ และกลวิธีการสร้างเรื่องเหนือจริง ส่วนกลวิธีเสนอแนวคิดโดยใช้สัญลักษณ์ กลวิธีการปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย และกลวิธีการเล่าเรื่องแบบบุคคลาธิฐาน ไม่แตกต่างจากเรื่องสั้นของนักเขียนอื่นมากนัก แต่อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่า ด้วยความสามารถเชิงการประพันธ์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช การนำเสนอแนวคิดที่แหลมคมทำให้รวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” นี้ ประเทืองปัญญาและประเทืองอารมณ์ มีคุณค่าข้ามยุคข้ามสมัยในวรรณกรรมไทย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิด พบว่า ควรมีการศึกษาในประเด็นอื่น จึงขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในวรรณกรรมประเภทอื่นๆ ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เช่น วรรณกรรมประเภทสารคดี เป็นต้น
2. ศึกษาศิลปะการเขียนในเรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กอบกุล อิงคุทานนท์. (2537). **เรื่องสั้นคึกฤทธิ์ : ความวุ่นวายของวรรณกรรมรางวัลโนเบล**.
กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- _____. (มปป). **ศัพท์วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รักอักษร.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2531). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2504). **เพื่อนคุย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า.
- _____. (2545). **เพื่อนนอน**. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- จारी กาลดิษฐ์ ทิพรัตน์. (2532). **การศึกษาปัญหาสังคมชนบทภาคใต้ที่ปรากฏในเรื่องสั้น
ไทยซึ่งตีพิมพ์ในช่วงปีพ.ศ. 2516-2519**. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย).
สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- ชรินทร์ สันประเสริฐ. (2540). “ระบบการเมืองการปกครอง”, **เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยกับ
สังคม (ฉบับปรับปรุง) หน่วยที่ 1 – 7**. หน้า 149 – 225. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทองแถม นาถจำนง. (2538). **มหาครูคึกฤทธิ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไพบั.
- ไทย (นามแฝง). (2500). “ใครใครอ่าน – อ่าน”. **โลกหนังสือ**. 3 : 141 – 142 ธันวาคม.
- ธวัช ปุณโณทก. (2527). **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธิดา วัฒนกุล. (2519). **แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นาธิกา มงคลคำนวนเขตต์. (2527). **เรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดระหว่าง พ.ศ.
2475 – 2484**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). **แลลอดวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2539). **แวนวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- เบญจมาศ พลอินทร์. (2526). **พื้นฐานวรรณคดีและวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประกอบ เขียมสะอาด. (2535). **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : พิธีกรรมการพิมพ์.
- ประชา ดุลยธรรม. (2519). **ศึกษาคึกฤทธิ์และวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : โพธิ์สามต้นการพิมพ์.
- ประทีป เหมือนนิล. (2522). **วิเคราะห์เรื่องสั้นของมนัส จรรยงค์**. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ปรารธนา บัวเชย. (2537). **วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของ ประภัศสร เสวิกุล**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- ภณิดา จิตนุกูล. (2547). **วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการเสนอแนวคิดในเรื่องสั้นและ นวนิยายของศิลา โคมฉาย**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- ภิญโญ กองทอง. (2528). **ลักษณะ“ก้าวหน้า”ของเรื่องสั้นไทยช่วงพ.ศ.2510 – 2516**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มณี พยอมยงค์. (2516). “ความเชื่อของคนไทย : คติความเชื่อ”, **เอกสารสัมมนาเรื่อง วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ ศิลปกรรมและภาษาโครงการไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา ราษฎร์ฤกษ์. (2541). **วิเคราะห์แนวคิด กลวิธีเสนอแนวคิด และศิลปะการใช้ภาษาใน วรรณกรรม ของปิยะพร สักดิ์เกษม**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา อ่อนสีนิล. (2539). **การวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นของศรีดาวเรือง**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา ไชยรัตน์. (2534). **วิเคราะห์เรื่องสั้นของสุรัชย์ จันทิมาธร**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาศ มณีวัต. (2538). **สนุกกับคึกฤทธิ์**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- วีรวัฒน์ อินทรพร. (2535). **การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของไต้ฝุ่น**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ ภูภาณจน์. (2520). **เรื่องของคนรักหมา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ.
- สมพร มั่นตะสูตร. (2522). **วิเคราะห์เรื่องสี่แผ่นดินและหลายชีวิต**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมภาพ นาคพันธ์. (2534). **วิเคราะห์เรื่องสั้นของ “อิงอร”**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2539). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พริ้นเตอร์แมน

โปรดักส์.

สำนักพิมพ์สยามรัฐ (ผู้จัดพิมพ์). (2520). **รวมเรื่องสั้นคึกฤทธิ์ ปราโมช**. โรงพิมพ์สยามรัฐ.
 สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. (2520). **วิวัฒนาการเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึงพ.ศ.2475**.

วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุภา ศาตรวรรณ. (2525). **วิเคราะห์เรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช**. ปรินิพนธ์
 กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.

สุภาณี ชูรักษ์. (2542). **วิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยายของพนม นันทพฤษ**.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
 ถ่ายเอกสาร.

เสาวคนธ์ อุปพงศ์. (2537). **วิเคราะห์กลวิธีการเขียนนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล**.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

เรื่องย่อ

บ้านแซนขาด

หมอบุญส่งเล่าเรื่องที่ตนได้ประสบมาว่า ครั้งหนึ่งได้เข้าป่าล่าสัตว์ และหลงทางไม่สามารถหาทางกลับที่พักแรมได้ หมอบุญส่งจึงต้องเดินเรื่อยไปจนกระทั่งไปพบหมู่บ้านแห่งหนึ่งก่อนที่จะเข้าไปในหมู่บ้าน หมอบุญส่งถูกชายหนุ่มคนหนึ่งจับตัวไว้และทำที่ท่าคุกคามจะทำร้าย เพราะระแวงว่าจะมาหาเสียง ชายผู้นั้นได้พาหมอบุญส่งไปพบกับผู้ใหญ่บ้าน เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กๆ ที่พากันออกมาดูหมอบุญส่งในฐานคนแปลกหน้านั้น แซนขาวทุกคน

ผู้ใหญ่เต็งต้อนรับหมอบุญส่ง และให้พักอาศัยอยู่ที่บ้านของตน พ่อดีแม่เสงี่ยม ลูกสาวผู้ใหญ่เต็งกำลังเจ็บท้องจะคลอดบุตรหมอบุญส่งจึงรับอาสาทำคลอดให้ หมอบุญส่งทำคลอดให้แม่เสงี่ยมเรียบร้อยดี แล้วนายชู พ่อของเด็กก็มาขอรับเด็กไป หมอบุญส่งได้เห็นว่าเด็กถูกตัดแขนขาทั้ง ทำให้หมอบุญส่งเป็นลมหน้ามืดสลบไป เมื่อฟื้นขึ้นหมอบุญส่งจึงได้ทราบว่า การที่ต้องตัดแขนเด็กนั้นเพราะผู้แทนราษฎรที่เข้ามาหาเสียง รับปากว่าจะทำทุกอย่างให้แก่หมู่บ้าน แต่เมื่อได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ลืมคำสัญญาเหล่านั้นหมด ทั้งยังยอมขายตัวเพื่อสร้างความร่ำรวย ทุกคนในหมู่บ้านจึงตกลงกันว่า เมื่อเด็กทุกคนในหมู่บ้านเกิดมาจะต้องตัดแขนขาทั้งเหลือแขนซ้ายไว้ให้ทำมาหากินเพียงข้างเดียว เพื่อเด็กเหล่านั้นเมื่อโตขึ้นก็จะได้ไม่ไปยกมือขายตัวให้ใครอีก

น้ำตานักการเมือง

เมื่อการเลือกตั้งใกล้เข้ามา บรรดานักการเมืองต่างก็พากันหาเสียงเป็นการใหญ่ทุกแห่งหนพูดกันแต่เรื่องการเมือง วันหนึ่งในการปราศรัยหาเสียงที่ท้องสนามหลวง ขณะที่นักการเมืองผู้หนึ่งกำลังพูดหาเสียงอยู่ก็ถูกปาระเบิดเข้าไปที่เวที ทำให้นักการเมืองผู้นั้นถึงแก่ความตายโดยทันที

ขณะที่ผู้เล่าเรื่องเดินกลับบ้านโดยผ่านไปตามพิพิธภัณฑสถานก็เห็นชายผู้หนึ่งกำลังนั่งร้องไห้อยู่ ผู้เล่าบังเกิดความสงสัยจึงเข้าไปพูดคุยด้วย เพื่อเป็นการปลอบใจ ได้ความว่าชายผู้นั้นก็เป็นนักการเมือง เขาบอกว่าเขาร้องไห้เพราะอิจฉานักการเมืองผู้ถูกระเบิดตาย และเล่าว่านักการเมืองที่ถูกขว้างระเบิดนั้นมิได้มีส่วนอะไรที่ตึ่เด่นเกินกว่าเขาเลย แล้วทำไมคนขว้างระเบิดจึงใจร้ายไม่เอาระเบิดมาขว้างให้เขาตายไปบ้าง ในขณะที่เล่าเรื่องนี้ นักการเมืองผู้นั้นก็ร้องไห้สะอึกสะอื้นไปด้วย ผู้เล่าจึงจากชายผู้นั้นมาพร้อมทั้งตั้งคำถามกับตัวเองว่าน้ำตาที่นักการเมืองร้องไห้นั้นไหลมาจากไหน เพราะมันไม่เหมือนกับที่เขารู้ว่าเม็ดฝนที่ยังคงค้างอยู่บนใบมะขามรอบท้องสนามหลวงนั้นตกมาจากฟ้า

นิ้งขุนนาง

เครื่องบินเก่า ๆ เครื่องหนึ่งตกลงบนเกาะเล็ก ๆ กลางอ่าวไทย มีผู้รอดชีวิตสองคน คนหนึ่งเป็นข้าราชการชั้นพิเศษ อีกคนหนึ่งเป็นข้าราชการชั้นเอก ทั้งสองอยู่ในระหว่างการเดินทาง กลับจากตรวจงาน

เมื่อแรกที่เครื่องบินตกนั้นข้าราชการชั้นพิเศษสลบไป ข้าราชการชั้นเอกจึงเป็นผู้ช่วยแบกเขาออกมาจากเครื่องบินก่อนที่จะระเบิด เมื่อข้าราชการชั้นพิเศษฟื้นขึ้นจึงสั่งให้ ข้าราชการชั้นเอกออกไปสำรวจเกาะนั้น ได้ความว่าเป็นเกาะซึ่งไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ แต่ข้าราชการชั้นเอกได้พบราษฎรซึ่งเป็นชาวประมงเรือแตกติดอยู่บนเกาะนั้นสองคน ข้าราชการชั้นพิเศษจึงมีบัญชาให้ราษฎรทั้งสองหาข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงตน พร้อมทั้งสั่งให้ปลูกเรือนรับรองและยังบอกว่า จะต้องอาศัยอยู่ในเกาะนั้นเป็นระยะเวลายาวนาน เพราะต้องรออาศัยเรือที่ผ่านมากลับกรุงเทพฯ

สามปีผ่านไปเกาะแห่งนั้นได้รับการพัฒนาต่างไปจากเดิมมาก คือ มีถนนรอบเกาะ มีบ้านพักข้าราชการ สวนพฤกษชาติ สถานที่ตากอากาศชายทะเล ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจาก น้ำพักน้ำแรงของราษฎรทั้งสอง โดยมีข้าราชการชั้นพิเศษเป็นต้นคิดบัญชาให้ข้าราชการชั้นเอก เกณฑ์แรงงานจากราษฎร

วันหนึ่งข้าราชการชั้นพิเศษเกิดคิดถึงบ้านขึ้นมา จึงอยากกลับบ้านก็สั่งให้ข้าราชการชั้นเอกเกณฑ์แรงงานราษฎรตัดไม้ผูกเป็นแพเดินทางออกจากเกาะกลับบ้าน เมื่อถึงกรุงเทพฯ ญาติพี่น้องของข้าราชการชั้นพิเศษต่างก็ต้อนรับ และเลี้ยงดูกันเป็นที่เอิกเกริกเพื่อเป็นการรับขวัญ ในขณะที่กำลังสนุกสนานรื่นเริงกันอยู่นั้น สาวใช้ในบ้านก็คลานเข้าไปหาข้าราชการชั้นพิเศษ และถามว่าจะให้ทำอย่างไรกับราษฎรสองคนที่ตามท่านมาจากเกาะ ข้าราชการชั้นพิเศษก็ตอบว่า ให้เอาเหล้าขาวให้ดื่มคนละแก้ว แล้วบอกให้กลับได้เพราะหมดธุระแล้ว

บ้านนอกเข้ากรุง

ราษฎรบ้านนอกผู้หนึ่ง เล่าเรื่องที่ตนติดตามผู้แทนราษฎรเข้าไปเที่ยวกรุงเทพฯ ให้ “อีกรวย” ฟัง โดยเริ่มลำดับความตั้งแต่ตนเดินทางไปพบกับผู้แทนที่สถานีรถไฟ ตามวันที่ผู้แทนได้นัดไว้ แต่เมื่อพบผู้แทนราษฎรผู้นั้นก็ลืม แกจึงต้องยั่วว่า เดิมนั้นผู้แทนไปเยี่ยมบ้าน แล้วชวนแกเดินทางไปเที่ยวกรุงเทพฯ แกจึงมาตามทีผู้แทนชวนไว้ เมื่อผู้แทนนั้นก็ได้บอกผิดว่า ให้แกตามไปคราวหน้า แต่ชายบ้านนอกไม่ยอม ผู้แทนจึงบอกให้แกไปขึ้นรถชั้นสามและให้บอกกับพนักงานตรวจตั๋วว่าตามมากับผู้แทน ราษฎรบ้านนอกผู้นั้นเล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนประสบ ระหว่างการเดินทางและที่ได้พบเห็นในกรุงเทพฯ เช่น เมื่อพบคนกรุงเทพฯ เดินไปเดินมา แกก็ถามว่าทำอะไร ก็ได้รับคำตอบว่าเดินเตะฝุ่นเล่น ทั้งยังบรรยายถึงความคับคั่งของการจราจรในเมืองกรุง รถราแล่นไปมาขวักไขว่ ผู้คนต้องข้ามถนนด้วยการวิ่งผ่านไปมาอย่างรวดเร็ว บ้านพักของ

ผู้แทนราษฎรที่แม้แต่โรงรถก็ยิ่งใหญ่กว่าและสะอาดกว่าบ้านของตน จากนั้นได้เล่าถึงช่วงที่ตามผู้แทนราษฎรเข้าไปฟังการอภิปรายที่สภาผู้แทน โดยเล่าว่าเมื่อเริ่มประชุมนั้นผู้แทนราษฎรต่างมีปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ มาซักถามฝ่ายรัฐบาลมากมาย ฝ่ายรัฐบาลก็ตอบว่าได้แก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนเหล่านั้นไปหมดแล้วทั้งสิ้น และเมื่อจบเรื่องของกระทรวงก็เป็นเรื่องของการร่างกฎหมาย ผู้แทนราษฎรต่างก็คัดค้านอย่างเอาจริงเอาจัง เมื่อฝ่ายรัฐบาลให้ลงคะแนนเสียง คนที่คัดค้านหัวชนฝานั้นก็กลับเป็นคนที่ยกมือเห็นด้วยเป็นคนแรกทีเดียว

เมื่อเที่ยวชมกรุงเทพ ฯ หลายวันเช้าชายชาวยุโรปบ้านนอกผู้นั้นก็คิดถึงบ้าน จึงบอกผู้แทนฯ ว่าตนจะกลับบ้าน แต่ยังมีสิ่งทีติดใจสงสัยอยู่อีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องที่ผู้แทนฯ เคยคุยไว้เมื่อออกไปเยี่ยมราษฎรที่บ้านนอกว่าตนนั้นเป็นผู้กว้างขวาง เป็นที่รู้จักของชาวกรุงเทพฯ แต่ตั้งแต่เข้ามากรุงเทพฯ ด้วยกันกับผู้แทนก็ไม่เห็นมีใครรู้จักผู้แทนฯ เลย ผู้แทนจึงพาชายชาวยุโรปบ้านนอกผู้นั้นไปยืนที่ริมกำแพงใหญ่แห่งหนึ่ง แล้วคุยให้ฟังว่าที่นี่ใคร ๆ ที่ผ่านไปมาจะต้องยกมือไหว้เขาทุกคน ราษฎรผู้นั้นเฝ้าสังเกตก็เห็นจริง คือผู้คนที่ผ่านไปมาแถวนั้นต่างก็ทำความเคารพมาทางผู้แทนฯ ผู้แทนก็โบกมือทักทายตอบ ราษฎรชาวยุโรปบ้านนอกผู้นั้นจึงเชื่อว่าผู้แทนฯ ของเขายิ่งใหญ่จริง และบอกให้ผู้แทนฯ กลับ แต่ก่อนจะจากสถานทีนั้นมาชายชาวยุโรปบ้านนอกถามผู้แทนฯ ว่า วัดใหญ่โตที่อยู่ข้างหลังกำแพงนั้นคือวัดอะไร ก็ได้รับคำตอบว่า “วัดพระแก้ว”

เรื่องสั้นสมัยหิน

เมื่อ 700 กว่าปีมาแล้ว พระเจ้าสุริยะวรมันทรงเกณฑ์ราษฎรมาสร้างปราสาทนครวัดเพื่อประกาศเกียรติคุณของพระองค์ นายโอยสะลา ช่างสลักหินหนุ่มอายุสิบเก้าปีก็ถูกเกณฑ์มาด้วย ฝีมือของนายโอยสะลานั้นมีลีลาในการสลักหินแตกต่างออกไปจากนายช่างคนอื่นที่สลักรูปแข็งเหมือนไม่มีชีวิต และด้วยความมีฝีมือดีเด่นผุดไปจากคนอื่นนี้เอง นายโอยสะลาจึงได้รับคำสั่งจากนายช่างใหญ่ให้เข้าไปสลักรูปหินอยู่ด้านในของปราสาทที่ออกมาจะมีดีที่บึกและไม่มีใครค่อยเห็น นายช่างใหญ่บอกโอยสะลาว่าที่นั่นเขาจะแสดงฝีมือสลักรูปให้มีชีวิตเหมือนจริงอย่างไรก็ได้ เพราะจะได้ไม่มีใครจิจฉาในฝีมือ และสั่งให้โอยสะลาสลักรูปนางอัปสรที่ตรงขอบผนังของปราสาทด้านใน ที่นั่นโอยสะลาได้พบกับนายช่างสลักหินแก่ๆ อีกคนหนึ่งชื่ออบสะเรด เมื่อพูดคุยกันและมองเห็นฝีมือการสลักหินของอบสะเรดแล้ว นายโอยสะลาก็กยกย่องให้นายอบสะเรดเป็นครูและฝากตัวขอเป็นลูกศิษย์ทันที ครูอบสะเรดยินดีตกลงตามคำขอของโอยสะลา นายโอยสะลาจึงปรึกษากับครูอบสะเรดเกี่ยวกับเรื่องการสลักรูปนางอัปสร ว่าเขาไม่เคยรู้จักผู้หญิงเลย หลังจากไปดื่มเหล้าด้วยกันในช่วงเย็นครูอบสะเรดจึงพาโอยสะลาไปเที่ยวผู้หญิง หลังจากนั้นนายโอยสะลาก็กลับมาสลักรูปนางอัปสร ผ่านไปได้ประมาณสิบห้าวันก็ได้รูปนางอัปสรในจินตนาการที่เกือบเสร็จสมบูรณ์เหลือเพียงรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ

วันหนึ่งพระเจ้าสุริยวงค์มณเฑียรมาตรวจงานการสร้างปราสาท และบังเอิญได้เห็นรูปนางอัปสร ขณะที่ทรงหลบฝนขึ้นไปส่วนบนของปราสาท ทรงพอพระทัยเป็นอย่างยิ่งและตรัสให้หาตัวผู้สลักรูปนั้น นายโอยสะลาตกใจเป็นอย่างมาก เพราะคิดว่าพระเจ้าสุริยวงค์มณเฑียรคงจะต้องพิโรธตนเป็นแน่ แต่กลับกลายเป็นว่า พระเจ้าสุริยวงค์มณเฑียรทรงชื่นชอบ ตรัสให้โอยสะลานำนางแบบที่เป็นต้นแบบนางอัปสรมาถวายภายในเจ็ดวัน ถ้าไม่นำมาให้จะทรงสั่งประหารเสีย ระหว่างนั้นนายโอยสะลาไปอยู่ในพระราชวังก็มีความสุขสบายดี แต่ก็ทุกข์ใจเพราะส่วนต่างๆ ที่นำมาจำลองขึ้นเป็นรูปนางอัปสรนั้น เกิดจากจินตนาการของตนที่ได้มาจากบรรดาผู้หญิงหากินที่ครอบครัวละเรดพาไปเที่ยว มิได้มีตัวตนจริง ๆ จึงไม่ทราบว่าจะไปหานางแบบที่ไหนมาถวาย โอยสะลาจึงไปปรึกษากับครอบครัว ซึ่งให้คำแนะนำว่าเขาควรจะนำนางตะเภาเหาะไปถวาย และนางตะเภาเหาะก็มีส่วนเหมือนกับนางอัปสรทุกตัวที่ช่างสลักหินสลักขึ้นที่ปราสาท โอยสะลาจึงยอมรับเพราะเป็นทางเดียวที่จะรอดตายได้ ครอบครัวบอกกับโอยสะลาว่า ให้กราบทูลพระเจ้าสุริยวงค์มณเฑียรว่า ด้วยรูปสลักนางอัปสรนั้นสลักในที่มืด ๆ ฉะนั้นการที่จะให้ได้เห็นนางอัปสรที่แท้จริง พระเจ้าสุริยวงค์มณเฑียรจึงต้องทรงชมนางตะเภาเหาะในที่มืด ๆ เพียงสองต่อสอง ฝ่ายพระเจ้าสุริยวงค์มณเฑียรเมื่อได้นางตะเภาเหาะไปแล้ว ก็ได้ออกกว่าราชการถึงเจ็ดวัน แล้วจึงมีพระราชดำรัสสั่งให้โอยสะลาเข้าเฝ้า และทรงตั้งโอยสะลาให้เป็นราชวรมหาศิลปิน พร้อมทั้งพระราชทานข้าวของเงินทองให้มากมาย มีเงินเดือน ให้อยู่ปราสาท แต่มีข้อแม้ว่านายโอยสะลาจะต้องหานางอัปสรที่มีเนื้อหนังจริง ๆ อย่างนางตะเภาเหาะมาให้พระองค์อีก

มาตรการจากกันครัว

พันตำรวจโทหลวงกำจัดโจรภัย ผู้กำกับการตำรวจภูธรเมืองรัตนบุรี ต้องรับภาระสืบสวนคดีซึ่งชาวบ้านในจังหวัดลือกันว่า คุณนายองุ่นได้ฆาตกรรมสามีของตนถึงสองคน ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน หลวงกำจัดจึงต้องเดินทางไปพบและพูดคุยกับคุณนายองุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนต่อไป เมื่อได้สนทนากันคุณนายองุ่นเล่าประวัติส่วนตัวให้หลวงกำจัด ฟังว่า เมื่อเล็กๆ นั้นตนได้ไปอยู่ในวัง และมีฝีมือในด้านการปรุงอาหารอย่างดีเยี่ยม เมื่อลาออกมาจากวัง ก็มาแต่งงานอยู่กับนายเพ็ญเพราะถูกบรรดาญาติ ๆ ยุ คุณนายองุ่นมาทราบตอนหลังว่านายเพ็ญนั้นเป็นคนไม่สุจริต ร่ำรวยได้เพราะคดโกง เอาไรต์เอาเปรียบชาวนา ชาวบ้านผู้ยากจนและสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น ๆ คุณนายองุ่นจึงกำจัดนายเพ็ญเสีย ต่อมาคุณนายองุ่นได้แต่งงานใหม่กับนายชิต และทราบว่านายชิตนั้นยิ่งร้ายไปกว่านายเพ็ญคือ นายชิตเป็นผู้ค้ายาเสพติด จึงกำจัดนายชิตเสียอีกคนหนึ่ง

เมื่อหลวงกำจัดถามคุณนายองุ่นถึงวิธีการที่ใช้กำจัดบุคคลทั้งสอง ก็ได้รับคำตอบว่า คุณนายองุ่นใช้ฝีมือในการปรุงอาหารที่ได้รับมาจากวังนั่นเองเป็นเครื่องมือ กล่าวคือคุณนาย

อุงุ่นจะทำอาหารต่าง ๆ อย่างดีปรนเปรอสามีของตน และคะยั้นคะยอให้รับประทานมาก ๆ เรื่องเหล้ายาก็มิได้ห้ามปราม ทั้งยังยุยงให้นายเพิ่มและนายชิตมีภรรยาน้อยได้อีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้นทั้งนายเพิ่ม และนายชิตก็ถูกบารุงบำเรอจนกระทั่งตายไปด้วยการกินดีอยู่ดีเกินขนาด ดังนั้นการที่สามีทั้งสองของคุณนายอุงุ่นตาย ในระยะเวลาติดต่อกันทำให้เกิดคำเล่าลือว่าคุณนายอุงุ่นฆาตกรรมสามี

เมื่อคุณนายอุงุ่นเล่าเรื่องของตนจบลง พันตำรวจโทหลวงกำจัดใจรักภัยก็บอกกับคุณนายอุงุ่นว่า ตนนั้นอายุ 46 ปี ยังเป็นโสด และอยากจะตายด้วยฝีมือคุณนายอุงุ่นอีกคนหนึ่ง พร้อมทั้งชวนคุณนายอุงุ่นออกไปหาอาหารรับประทาน แต่คุณนายอุงุ่นก็ตอบว่า อาหารที่บ้านของตนได้เตรียมไว้แล้ว และบอกอีกว่าอาหารดี ๆ นั้น หากรับประทานแต่พอเหมาะพอดีแล้วก็มีประโยชน์

ศิลปินเอก

นายแกว่นเป็นดารารายานตร์ตัวประกอบประเภทดาวร้าย แต่เดิมนายแกว่นมีอาชีพรับจ้างแสดงลิเก โดยปกตินายแกว่นเป็นผู้มีนิสัยใจคอดี ไม่เกะกะระรานและออกจะไม่เอาเรื่องเอาราวอะไรกับใคร แต่เมื่อนายแกว่นได้มารับบทดาวร้ายในจอภาพยนตร์ นายแกว่นก็แสดงได้สมบทบาทจริง ๆ จนคนดูเชื่อว่านายแกว่นเป็นเล็กร้ายเหมือนอย่างในภาพยนตร์ เมื่อได้พบกับนายแกว่นที่นอกจอก็พากันเกรงกลัวไม่กล้าสบสายตาดูด้วย บางคนก็ฝากตัวเป็นลูกน้อง แม้แต่ตำรวจเอง เมื่อเจอกับนายแกว่นบนรถเมล์ ตำรวจก็ยังเลี้ยวจากนายแกว่นไป ฝ่ายนายแกว่นนั้นเมื่อสังเกตเห็นว่าใคร ๆ ที่พบกับตนพากันเกรงกลัวก็พยายามตีสีหน้าและท่าทางให้น่าเกรงขามอยู่เสมอ เรื่องนี้ได้สร้างความลำบากและกังวลใจให้แก่แม่ถนอมผู้เป็นภรรยาเป็นอันมาก เพราะนายแกว่นมักจะแสดงท่าทางเหมือนกับอ้ายเสือในจอภาพยนตร์มากขึ้นทุกวัน

แม่ถนอมนั้นมีพี่ชายคนหนึ่งชื่อนายเสริม นายเสริมคนนี้เป็นคู่ปรับเก่าของนายแกว่นมาตั้งแต่เล็ก ๆ และเป็นคนเดียวที่นายแกว่นยอมลงให้เพราะฝีมือสู้ไม่ได้ ทั้งตนยังเป็นน้องเขยด้วย วันหนึ่งแม่ถนอมได้รับจดหมายจากนายเสริมว่าจะมาธุระที่กรุงเทพฯ และจะมาพักที่บ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่แม่ถนอมไม่สบายใจมาก เพราะเดี๋ยวนี้นายแกว่นเรียกตัวเองว่า “เสือแกว่น” และมีอุปนิสัยต่างออกไปจากเดิม

เมื่อนายเสริมมาถึงบ้าน ก็มีการเลี้ยงข้าวปลาอาหารกัน นายเสริมพูดกับนายแกว่นว่าเดี๋ยวนี้อ้วนมาก นายแกว่นก็ถามว่าอ้ายหมาตัวไหนที่ว่าเสือแกว่นลงพุง นายเสริมก็หัวเราะทั้งสองจึงเกิดปะทะคารมกันขึ้น นายแกว่นลุกขึ้นยืนทำท่าเหมือนกับอ้ายเสือแกว่นในภาพยนตร์ แต่ยังไม่ทันที่นายแกว่นจะลงมือก็ถูกนายเสริมชกจนสลบไป ฝ่ายนายเสริมเมื่อชกนายแกว่นสลบไปแล้วก็ตะโกนเรียกแม่ถนอมให้นำน้ำมาลูบหน้าให้นายแกว่น ทั้งบอกว่านายแกว่นจะได้กลับเป็นคน

เก่าไม่แบ่งอีกต่อไป เมื่อนายแคว้นฟื้นขึ้น นายแคว้นบอกกับแม่ถนอมว่า แม่ถนอมนั้นโชคดีที่ได้สามีเป็นศิลปิน ที่แท้จริงและยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก เพราะเล่นเป็นเสือแคว้นจนกระทั่งคนกลัวกันไปทั้งเมือง แต่พอจริง ๆ เข้า ก็ยังสู้นายเสริมไม่ได้เหมือนเดิม

เรื่องผี

ที่วัดมิ่งคลาราม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันทั่วไปว่า วัดกุฏินั้นมีตำนานที่ชาวบ้านเล่ากันสืบมาว่า ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง พระองค์ได้กระทำพิธีปราบอสุรกายตนหนึ่งซึ่งมาหลอกหลอนรบกวนบรรดาข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จขณะที่พระองค์แปรพระราชฐานไปประทับที่พระราชวังบางปะอิน พระเจ้าปราสาททองทรงใช้อาคมสะกดอสุรกายตนนั้นลงผอบทองแดง แล้วนำเอาผอบนั้นไปฝังไว้ในฐานของสิ่งก่อสร้างรูปร่างคล้ายกุฏิ ซึ่งก่อขึ้นจากอิฐและศิลาอย่างแข็งแรง และมีแผ่นยันต์ทองแดงปิดสะกดทับอีกทีหนึ่ง เป็นการกักขังวิญญาณของอสุรกายนั้นไว้ ในบางคืนที่มีลมฝน ชาวบางปะอินในสมัยก่อนมักได้ยินเสียงอสุรกายตนนี้ร้องคร่ำครวญแผ่มาที่ลมฝนเสมอ ๆ แต่ในระยะหลังเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้นเสียงของอสุรกายก็ถูกกลบด้วยรถเรือดและผู้คน เรื่องของอสุรกายที่วัดกุฏิกี้ก็เลือนไปจากความกลัวของชาวบ้าน แต่เรื่องตำนานความดุร้ายของอสุรกายก็ยังเล่ากันต่อมา แม้กระทั่งคนที่อายุเกินกว่า 80 ปี ก็เคยยืนยันว่าเคยเห็นแผ่นทองแดงที่ปิดสะกดอสุรกายไว้

ในพรรษาหนึ่งที่วัดกุฏินั้น ที่วัดมีพระภิกษุใหม่จำพรรษาอยู่ 16 รูป ในจำนวนนี้มีพระเพิ่มอายุ 50 ปีเศษ พระทุกๆ รูปรวมทั้งสมภารต่างเรียกพระเพิ่มว่า “หลวงลุง” เพราะ “หลวงลุง” ชอบศึกษาทางไสยศาสตร์ และมีความเชื่อในเรื่องภูตผีปีศาจ เมื่อเข้าพรรษามีพระเป็นจำนวนมากเข้า หลวงลุงจึงขออนุญาตจากท่านเจ้าอาวาสไปจำวัดที่กุฏิเก่าซึ่งเชื่อกันว่า เป็นที่ฝังผอบซึ่งมีอสุรกายอยู่ข้างใน การที่หลวงลุงขออนุญาตไปอยู่ที่กุฏิร้างนี้เป็นที่โจษจันของพระในวัด และกล่าวถึงความเก่งกล้าทางด้านจิตใจและคาถาของหลวงลุง จนมีพระภิกษุหนุ่มรูปหนึ่ง ชื่อว่า พระเกศ คิดจะปลอมเป็นผีไปหลอกหลวงลุง เมื่อพระเกศผีปลอมไปถึงกุฏิที่หลวงลุงกำลังนั่งท่องปริกรรมคาถาอยู่ก็ทำเสียงกุกกักเพื่อให้หลวงลุงลืมตาขึ้นมาดู ฝ่ายหลวงลุง เมื่อได้ยินเสียงก็ค่อย ๆ ลืมตาขึ้นมาแล้วก็ต้องลืมตาโพลงตาแทบถลนออกนอกเบ้า ยกมือขึ้นคลำคอตัวเองปากก็ร้องลั่น พระเกศเกรงว่าหลวงลุงจะตกใจจึงดึงเอาผ้าคลุมหัวออกเพื่อแสดงตัว แต่หลวงลุงก็ส่งเสียงลั่นและพูดถึงอะไรบางอย่างที่อยู่ข้างหลังพระเกศ แล้วหลวงลุงก็กระโจนออกจากกุฏิลงไปในอนแวนหลาอยู่บนพื้นดิน เมื่อบรรดาพระที่ตามพระเกศมา เข้าไปดูหลวงลุงก็พบว่าท่านมรณะภาพเสียแล้ว โดยใช้มือทั้งสองบีบคอตนเอง และคืนนั้นใคร ๆ ในท้องทุ่งหลังวัดกุฏิต่างก็สะดุ้งตื่นจากหลับและพากันขนลุกไปทั่ว เมื่อได้ยินเสียงหัวเราะอย่างเรไรอย่างของสิ่งที่เคยถูกทรมานมานาน

ไม่เชื่อ ไม่จริง

คุณเวกเป็นคนแปลกที่ลงไม่เชื่ออะไรแล้ว ก็ไม่เชื่อตลอดไป ไม่ว่าจะมีเหตุผลหรือหลักฐานใด ๆ มาพิสูจน์ คุณเวกมักจะต้องเดินทางไปมาค้าขายด้วยรถไฟ ครึ่งหนึ่ง คุณเวกนั่งรถไฟกลับกรุงเทพฯ เมื่อขบวนรถเลยดอนเมืองมา รถก็เหวี่ยงตัววูบหนึ่งอย่างแรง แล้วรถก็วิ่งไปอย่างเก่า คุณเวกรู้สึกผิดสังเกตที่คนในตู้รถไฟนั้นหายหน้าไปหมด คงเหลืออยู่เพียงสี่คน คือ ตัวคุณเวกเอง ผู้หญิงสาวที่นั่งติดอยู่กับคุณเวก หญิงวัยกลางคนท่าทางร่าเริงคนหนึ่ง และท่านขุนเฒ่า คุณเวกรู้สึกผิดสังเกตเพราะรถน่าจะถึงกรุงเทพฯ นานแล้ว ด้วยความสงสัยจึงเดินไปเปิดประตูแต่ประตูเปิดไม่ออก คุณเวกถามผู้หญิงที่อยู่ข้าง ๆ หล่อนก็ไม่สนใจ คุณเวกจึงหันไปถามผู้หญิงวัยกลางคน แต่เธอกลับไม่ยอมพูดด้วย ขณะนั้นเองหลวงเฒ่าก็เดินมาหาคุณเวกและชวนให้ไปนั่งคุยกัน ซึ่งคุณเวกก็เล่าเรื่องความผิดสังเกตที่ตนคิดไว้ให้ขุนเฒ่าฟัง

รถไฟยังคงแล่นอย่างรวดเร็วไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึง “ชุมทางนรก” และที่บนชานชาลานั้นก็คลาคล่ำไปด้วยสัตว์นรก คุณเวกและคณะได้พบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเมืองนรกหลายอย่าง เช่นคนถูกกรอกปากด้วยน้ำมันเดือด ๆ ซึ่งเป็นการลงโทษนักการเมืองที่โกงกินมาก ๆ คุณเวกเห็นว่าเป็นการลงโทษที่น้อยเกินกว่าความผิดมาก จึงทำให้ คุณเวกไม่เชื่อในระบบนรกถึงตะโกนขึ้นว่า “ไม่เชื่อโว้ย ไม่จริงโว้ย” เมื่อสิ้นเสียงตะโกนของคุณเวกภาพต่าง ๆ ในนรกก็เลื่อนหายไป แล้วคุณเวกพบว่าตนเองกำลังเดินอยู่แถวดอนเมืองกับขุนเฒ่า ทั้งสองจึงขอโดยสารรถเข้ากรุงเทพฯ

รุ่งเช้าทั้งคุณเวกและขุนเฒ่าอ่านหนังสือพิมพ์พบว่า มีอุบัติเหตุรถไฟตกรางแถวดอนเมือง มีภาพผู้ตายลงไว้ ซึ่งมีภาพของคุณเวกและขุนเฒ่ารวมอยู่ด้วย ทั้งสองจึงทราบว่าตนเองนั้นตายไปแล้ว ฝ่ายขุนเฒ่าก็รำลึกได้ว่าที่ตนและคุณเวกไม่ต้องตกอยู่ในนรกเพราะคุณเวกไม่เชื่อว่ามีนรก เมื่อคุณเวกตะโกนว่าไม่เชื่อ ระบบนรกที่ทั้งสองเห็นก็สลายตัวไป ขุนเฒ่าจึงชวนคุณเวกไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาล และขอร้องให้ตะโกนคำว่า “ไม่เชื่อโว้ย ไม่จริงโว้ย” พร้อมกับตน

มาณวิการำลึกชาติ

vikranth ได้รับคำขอร้องจากมาณวิกา สาวที่ตนหมายปองให้พาเธอและเพื่อน ๆ ไปเที่ยวพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เมื่อvikranthตกลง เธอจึงตอบแทนเขาด้วยการออกไปเดินเล่นด้วยในเวลาเย็น หลังจากรับประทานอาหารแล้ว ทั้งสองไปนั่งคุยกันอยู่ที่ใต้ต้นไม้แห่งหนึ่ง ซึ่งชวนกันให้ดูพระภิกษุเดินขึ้นไปนมัสการพระบาทในเวลาค่ำเป็นทิวแถว

ขณะที่นั่งคุยกันนั้นมาณวิกาก็บอกกับvikranthว่า เธอสามารถระลึกชาติได้ vikranthจึงให้เธอเล่าภาพต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในการระลึกชาติของเธอ มาณวิกาก็เล่าเรื่องของตนที่ได้เกิดในชาติต่าง ๆ นับตั้งแต่ชนเผ่าไทอยู่แถบภูเขาอัลไต เรื่อยมาถึงสมัยสุโขทัย และอยุธยา ในทุกชาติที่เธอเล่า นั้น เธอบอกว่าvikranthก็เกิดและอยู่ใกล้ ๆ กับเธอทุกชาติ แต่ทั้งสองก็ไม่ได้

แต่งงานกันสักชาติเดียว เพราะมีเหตุต้องให้พลัดพรากกัน เป็นต้นว่าเมื่อเกิดในสมัยอยุธยา นั้น วิกิรานต์เกิดเป็นทหารของพระเจ้าตากสินและรักอยู่กับมาณวิกา แต่เมื่อกรุงไกล่แตก วิกิรานต์ก็มาลามาณวิกา บอกว่าต้องติดตามพระเจ้าตากที่ฝ่าออกไปจากกรุง มาณวิกา ก็ได้ตกเป็นภรรยาของนายทหารพม่า การเล่าถึงความไม่สมหวังในรักทุก ๆ ชาติสร้าง ความไม่พอใจให้กับวิกิรานต์ เขาจึงชวนเธอกลับที่พัก ก่อนจะกลับมาณวิกาขอร้องให้วิกิรานต์ช่วยพาเพื่อน ๆ ของเธอกลับกรุงเทพ ฯ โดยทางรถยนต์ในวันรุ่งขึ้นด้วย ส่วนเธอนั้นคุณสมโภชได้คิดว่า จะเอารถเก๋งคันใหม่มารับกลับกรุงเทพ ฯ

คนรู้

ตาก้อยกำลังพักฟื้นจากไข้หวัดใหญ่ โดยมีป้าพรเป็นผู้เล่านิทานต่าง ๆ ให้ฟัง ตาก้อยบอกป้าพรว่าตนไม่ต้องการฟังนิทานเพื่อฝันที่ป้าพรเล่าให้ฟังซ้ำแล้วซ้ำอีกอีกต่อไป แต่ต้องการฟังนิทานเกือบจริงเรื่องคนรู้ เมื่อป้าพรเล่าก็ไม่เป็นที่ถูกใจตาก้อย ตาก้อยจึงบอกกับป้าพรว่าตนจับคนรู้ได้คนหนึ่งเอาขังไว้ในกล่องขนมปังที่ชั้นในตู้เก็บสัมภาระ พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวที่ตนใช้คนรู้ไปทำสิ่งต่าง ๆ ให้ป้าพรฟัง ก้อยเล่าเรื่องอย่างเป็นจริงเป็นจัง จนกระทั่งป้าพรเชื่ออย่างสนิทว่า ในกล่องขนมปังที่ก้อยเจาะรูทำไว้เหมือนกับทรงขังนั้นมีคนรู้ถูกขังอยู่ ป้าพรจึงบังคับให้ก้อยนำคนรู้ไปปล่อย เมื่อป้าพรหยิบกระป๋องขนมปังนั้นขึ้นมา ก็รู้สึกว่ามีตัวอะไรดิ้น ๆ อยู่ในนั้น และเมื่อยกขึ้นมองดูเข้าไปในรูที่เจาะไว้ก็มีความรู้สึกเหมือนกับมีมือเล็ก ๆ เทียว ๆ ยื่นออกมาจับที่แว่นตาที่ใส่อยู่ พร้อมกันนั้นก็ได้ยินเสียงตาก้อยตะโกนว่าให้ระวัง ป้าพรตกใจแว่นตาลั่นไปจากหน้าพร้อมกับกล่องขนมปังที่หลุดจากมือ และขณะนั้นหูป้าพรก็ได้ยินเสียงเหมือนตัวอะไรกระโดดหนีไปจากกล่อง ตาก้อยก็ลุกจากเตียงเดินมาหยิบแว่นตาให้ป้าพร ป้าพรเมื่อได้แว่นตาก็มองหน้าตาก้อยอย่างโกรธ ๆ ตาก้อยก็บอกป้าพรว่า นิทานที่ตนเล่าให้ป้าพรฟังนั้นเป็นนิทานเกือบจริงเกี่ยวกับคนรู้

มอม

มอมเป็นหมาพันธุ์ผสมระหว่างพันธุ์ไทยกับอัลเซเชียน มอมอยู่กับนายในบ้านหลังเล็ก ๆ แถวมักกะสันอย่างมีความสุข นายรักมอมมากและมักจะพามันออกไปเดินเล่นพร้อมทั้งหาวิธีต่าง ๆ ที่จะฝึกให้มันเล่นสนุก เช่น ขว้างกิ่งไม้ลงในสระแล้วมอมก็จะลงไปคาบขึ้นมา เมื่อมอมโตขึ้น มันก็เริ่มสังเกตว่านายของมันนั้นออกจากบ้านไปในตอนเช้า และจะกลับมาในตอนบ่าย มอมต้องอยู่บ้านในช่วงที่นายไม่อยู่ และคอยเฝ้ารอนายกลับมา

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น นายผู้ขายถูกระดมไปเป็นทหาร ปล่อยให้มอมอยู่บ้านกับนายผู้หญิงและหนูลูกของนาย ก่อนจากบ้านไป นายสั่งให้มอมช่วยเฝ้าและดูแลนาย

ผู้หญิงและหนู เวลาผ่านไปหลายปีข่าวของนายเจียบหายไป ย่านที่มอมอยู่ถูกทิ้งระเบิดอยู่เสมอ นายผู้หญิงต้องคอยพาหนูลงไปหลบภัยในหลุม ส่วนสภาพความเป็นอยู่ก็แย่งเรื่อย ๆ นายผู้หญิงต้องนำของในบ้านออกขาย อาหารการกินก็ผิดเคือง อดมื้อกินมื้อ มอมต้องอดอาหารในบางครั้ง และต้องฟังถึงขยะเหมือนหมาข้างถนนเพราะความหิว วันหนึ่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิด บ้านของนายถูกระเบิดไฟไหม้หมด นายผู้หญิงและหนูตาย มอมจึงต้องซัดเซพเนจรไปจากบ้าน มอมเดินไปจนกระทั่งหมดแรง ไปนอนหลบอยู่ที่หน้าประตูบ้านแห่งหนึ่งและหลับไป มอมตื่นขึ้นมาเมื่อได้ยินเสียงเด็กผู้หญิงพูดอยู่ใกล้ ๆ ว่าจะนำมันไปเลี้ยง สองปีต่อมามอมอยู่บ้านใหม่กับนายใหม่ เด็กผู้หญิงที่เก็บมันมาเลี้ยงชื่อว่าคุณแก้ว คุณแก้วตั้งชื่อให้มอมใหม่ว่า ไอ้ดึก ที่บ้านนี้มอมมีอาหารกินอย่างอุดมสมบูรณ์ แต่มอมก็ยังคิดถึงนายของมันอยู่เสมอ และเฝ้าดูว่าในจำนวนคนที่ผ่านไปมานั้น อาจจะมีนายของมันรวมอยู่ด้วย

วันหนึ่งนายใหม่ของมอมพากันไปตากอากาศที่ชายทะเล มอมได้รับคำสั่งให้อยู่เฝ้าบ้าน ตกกลางคืนขณะที่มอมเฝ้าอยู่นั้นก็มีขโมยมาจذبบ้าน มอมเตรียมตัวที่จะจับขโมย แต่เมื่อลมพัดกลิ่นของขโมยมาเข้าจมูก มอมก็จำได้ทันทีว่าเป็นกลิ่นของนายเก่าของมัน มอมดีใจมากมันเลยชายผู้นั้นตั้งแต่หน้าไปทั้งตัว นายก็จำมอมได้ นายพูดกับมอมถึงเรื่องที่ดินต้องถูกส่งออกไปรบ และเมื่อกลับมาก็พบว่าบ้านถูกไฟไหม้หมด ลูกเมียก็ตายไม่มีเงินไม่มีงาน ทำให้นายคิดจะเป็นขโมย และเพิ่งจะลงมือทำเป็นครั้งแรกก็ได้เจอกับมอม นายบอกมอมว่ารู้สึกอายมอมที่คิดจะเป็นขโมย และบอกมอมให้เข้าบ้านไปเพราะไม่สามารถจะเลี้ยงมอมให้มีความสุขได้เหมือนเก่าอีก แต่มอมไม่ยอมกลับ มอมตั้งใจว่ามันจะไม่หนีหรือจากนายไปอีก ในที่สุดนายก็ยอมแพ้และมอมได้ติดตามนายไป

นรกที่สวรรค์ลืม

ชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อซีโมน เป็นชาวเมืองกาลิลาย เขาเป็นเพียงคนเดียวที่แสดงอาการโศกเศร้าเสียใจและร้องไห้คร่ำครวญเมื่อทราบข่าวว่าพระเยซูถูกตรึงไม้กางเขน ในขณะที่คนอื่นเสแสร้งร้องรำทำเพลงเพื่อเป็นการเอาใจทหารโรมัน ความโศกเศร้าของซีโมน สร้างความประหลาดใจให้กับโยเซฟสานุศิษย์ผู้ติดตามรับใช้พระเยซูเป็นอย่างยิ่ง โยเซฟจึงสอบถามซีโมน ก็ได้รับคำตอบเล่าจากซีโมนว่า เขาเดินทางตามหาพระเยซูมาเป็นเวลานานแล้ว แต่เมื่อจะได้พบกับพระองค์ที่เมืองเยรูซาเล็มก็ต้องผิดหวัง เพราะพระองค์สิ้นพระชนม์เสียแล้ว เขาจึงแต่ร้องไห้เสียใจ หลังจากนั้นซีโมนก็เล่าเรื่องของตนให้โยเซฟฟังว่า ตนนั้นตาบอดมาแต่กำเนิด มีอาชีพเป็นขอทาน และทุกวัน หนูผู้หญิงซึ่งเป็นเพื่อนบ้านจะช่วยจูงเขาไปขอทานที่ตลาดในเมือง หนูเป็นเหมือนดวงตาของเขา เธออธิบายสิ่งต่าง ๆ ระหว่างทางทั้งในตลาดและในเมืองให้ซีโมนฟัง ซีโมนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผ่านคำพูดของหนู เธออธิบายทุกสิ่งทุกอย่างที่ซีโมนต้องการเห็นได้อย่างสวยงาม

วันหนึ่งรูธบอกกับซีโมนว่า พระเยซูจะเสด็จผ่านมา และพระเยซูสามารถประทานดวงตาให้ได้ถ้าเขาขอ ร้อง ซีโมนเชื่อรูธและได้ร้องขอต่อพระเยซู ตาของซีโมนก็มองเห็น เมื่อได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ซีโมนก็เริ่มเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่สวยงามที่เขาวาดไว้ในโน้ตภาพนั้นแปรเปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่ไม่น่าดู ความน่าเกลียดของสรรพสิ่งก็เพิ่มมากกว่าตอนที่รูธเคยอธิบายให้เขาฟัง เมื่อซีโมนกลับไปบ้านก็พบกับแม่ของเขาซึ่งมีรูปร่างที่น่ารังเกียจเป็นยายแก่รูปร่างโกโรโกโสคนหนึ่ง เมื่อให้แม่พาไปหา รูธก็พบว่ารูธที่เขาฝันว่าหน้าตาเธอคงจะสวยงามกลับเป็น หญิงสาวที่หน้าตาอัปลักษณ์ เพราะถูกไฟลวกมาตั้งแต่เธอยังเล็ก ๆ อยู่

ต่อมาซีโมนก็ตกหลุมรักเอลิซาเบธลูกสาวแสนสวยของคหบดีผู้มั่งคั่งของเมืองนั้น เอลิซาเบธเองก็ชอบซีโมนและเธอมักจะมาขอซื้อปลาที่ซีโมนออกทะเลไปหามาได้ เอลิซาเบธชอบซีโมนเพราะรูปร่างหน้าตาของเขา ซีโมนพยายามเอาใจเธอทุกอย่าง เมื่อซีโมนขอความรักจากเธอ เธอก็ทำเหมือนไม่เคียดสา เลี่ยงไปพูดเรื่องความมั่งคั่งและเงินทอง ทั้งเธอยังรังเกียจความยากจนของซีโมนอีกด้วย ซีโมนเปรียบเทียบผู้หญิงสองคนคือรูธและเอลิซาเบธ ให้โยเซฟฟังว่า เขารักในความดีของรูธ แต่ทนไม่ได้กับความน่าเกลียดของรูปร่างหน้าตาของเธอ ส่วนเอลิซาเบธ เขาชอบในความสวยของหน้าตาแต่เกลียดจิตใจที่ไม่งดงามของเธอ

ในที่สุดซีโมนก็คิดว่า ถ้าเขายังตาบอดอย่างแต่ก่อนทุกสิ่งก็จะสวยงามดั่งเดิม เขาจึงออกเดินทางตามหาพระเยซู เพื่อขอให้พระองค์รับดวงตาที่ทรงประทานแก่เขาคืนไป เขาเดินทางมาเมืองเยรูซาเล็ม เพราะทราบข่าวว่าพระองค์ประทับอยู่ที่นั่น แต่ซีโมนก็ต้องผิดหวัง เพราะพระองค์ถูกทหารโรมันจับตรึงกางเขน ลึนพระชนม์เสียก่อนที่เขาจะร้องขอให้ทรงรับดวงตาคืน ด้วยเหตุนี้เองเขาจึงเป็นเพียงคนเดียวที่แสดงอาการโศกเศร้า และร่ำไห้เมื่อทราบว่าพระเยซู ลึนพระชนม์ชีพแล้ว

หมาตำรวจ

มีผู้พบศพชายคนหนึ่งนอนตายอยู่ที่หน้าศาลากลางจังหวัดพิษณุบุรี ชายผู้นั้นตายเพราะอดอาหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าแปลกและเป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะจังหวัดพิษณุบุรีนั้นตั้งอยู่ในประเทศไทย ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเมืองอยู่ช้ำอยู่น้ำ ฉะนั้นการตายครั้งนี้จึงต้องมีการสืบสวนหาตัวผู้ทำให้ชายผู้นั้นตายมาลงโทษให้ได้ โดยอาศัยสุนัขตำรวจจากกรุงเทพฯ ไปพิสูจน์หาตัวคนร้าย

เมื่อสุนัขตำรวจเดินทางไปถึงจังหวัดพิษณุบุรี ก็เริ่มออกสูดดมกลิ่นคนร้าย คนร้ายคนแรกที่สุนัขตำรวจดมไปถึงแล้วเห่าขึ้นหนึ่งครั้ง คือ นายฮวดเจ้าของร้านขายของชำในจังหวัด นายฮวดให้การรับสารภาพว่า เขาเองเป็นต้นเหตุที่ทำให้ชายผู้นั้นอดข้าวตาย เขาเล่าว่าแต่เดิมชายผู้นั้นมีฐานะพอประมาณ แต่ต่อมาก็ยากจนลง จนกระทั่งวันหนึ่งชายผู้นั้นเข้าไปในร้านเพื่อขอ

ซื้อเชื้อข้าว แต่เขาไม่ให้เพราะสังเกตเห็นว่าชายผู้นั้นยากจนและใส่เสื้อผ้าขาดวินเมื่อเขาไม่ให้ซื้อเชื้อข้าวชายผู้นั้นจึงอดตาย

สุนัขตำรวจดมกลิ่นต่อไปอีก คราวนี้ไปหยุดลงและเห่าขึ้นสองครั้งที่ตรงหน้านายเกิดเจ้ามือสลากกินรวบ นายเกิดยอมรับสารภาพว่า เขาก็เป็นต้นเหตุที่ทำให้ชายผู้นั้นอดข้าวตาย โดยเล่าว่า แต่เดิมชายผู้นั้นมีฐานะดีพอประมาณ แต่ต่อมาถูกชักชวนให้ซื้อสลากกินรวบ เขาก็ซื้อและเมื่อรัฐบาลเพิ่มงวดออกสลากกินรวบมากขึ้น เขาก็ซื้อบ่อยขึ้นและซื้อหนักขึ้นทุกทีจนในที่สุดก็ต้องขายทรัพย์สินสมบัติ เพื่อมาเล่นกินรวบหมดกลายเป็นคนยากจนไป

ฆาตกรคนต่อมาที่สุนัขตำรวจเดินดมกลิ่นไปหยุดตรงหน้า พร้อมทั้งเห่าขึ้นสามครั้ง คือนายอำเภอเมืองพิบูลบุรีนั่นเอง นายอำเภอยอมรับสารภาพว่าตนเป็นต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้ชายผู้นั้นตาย เพราะโดยหน้าที่แล้วเขาจะต้องดูแลทุกข์สุขของราษฎรในเขตรับผิดชอบ แต่เขากลับไปคอยเสนอหน้ารับใช้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่อยู่ในกระทรวง เพราะบุคคลเหล่านั้นคือผู้ที่ให้ความดีความชอบแก่เขา เขามีได้เสียและความทุกข์ยากของราษฎรเลย ชายผู้นั้นจึงต้องอดข้าวตาย

สุนัขตำรวจเดินดมกลิ่นคนร้านต่อไปอีก คราวนี้ไปหยุดและเห่าขึ้นสี่ครั้งที่ตรงหน้าผู้กำกับการตำรวจภูธรเมืองพิบูลบุรี ผู้กำกับฯ ยอมรับสารภาพว่าเป็นผู้ที่ทำให้ชายผู้นั้นตายเพราะโดยหน้าที่แล้ว เขาจะต้องเป็นผู้ปราบปรามโจรผู้ร้ายในเขตจังหวัด แต่เขาก็เลือกจับเฉพาะงานที่มีรายได้ให้แก่ตัวเขา เช่น ของเถื่อนหรือสุราเถื่อน ส่วนพวกโจรนั้นเขาก็เลือกปราบปราม เฉพาะที่ได้รับเงินตอบแทน เขาก็จี้ร่ำรวยมีรถเก๋งขี่ มีตึกอยู่ ลูกเมียก็พลอยสุขสบายไปด้วย การปราบปรามคนร้ายจะทำก็ต่อเมื่อหวังว่าจะมีผลประโยชน์ในหน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อว่าอาจจะได้รับแหวนอศวินบ้าง ด้วยการที่เขาปล่อยปละละเลยนี้เอง ราษฎรในเขตรับผิดชอบของเขาจึงถูกปล้นอยู่ตลอดเวลา

ฆาตกรคนต่อมาที่สุนัขตำรวจจับได้คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด สุนัขตำรวจเห่าขึ้นห้าครั้ง เมื่อดมกลิ่นเข้าไปถึงตัวผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดร้องไห้และรับสารภาพว่าตนก็เป็นผู้หนึ่งที่เป็นสาเหตุให้ชายผู้นั้นถึงแก่ความตายด้วย เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรในจังหวัด แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดละทิ้งหน้าที่ของตนเอง มัวแต่ไปเอาใจใส่นักการเมืองเพียงสองสามคน โดยไม่คำนึงถึงการดูแลทุกข์สุขของราษฎรใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ กับ พิบูลบุรี เพื่อรับนโยบายและหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง งานที่ทำขึ้นหน้าขึ้นตามีเพียงอย่างเดียวคือ สนับสนุนสมาคมหญิงที่ภรรยาของตนเป็นนายกสมาคมอยู่ เพื่อเป็นสะพานทอดไปยังนักการเมืองผู้มีอำนาจแล้วตนก็จะได้ดีด้วย

เมื่อจับฆาตกรได้ห้าคนแล้ว สุนัขตำรวจที่นำมาจากกรุงเทพฯ พร้อมกับนายสิบผู้ชำนาญก็ได้พักผ่อนที่โรงพัก รุ่งขึ้นเช้าผู้กำกับก็ต้องหาคนหนึ่งรีบตรงไปที่โรงพัก แต่พบเพียงนายสิบผู้นำสุนัขตำรวจกำลังร้องไห้อยู่คนเดียว ส่วนสุนัขตำรวจนั้นหายไป เมื่อสอบถามนายสิบผู้นำสุนัขมาก็ได้ความว่า สุนัขตำรวจหลุดหนีไปและได้รับข่าวจากรถกองปราบว่า มันกำลังบ่ายหน้ามุ่ง

ไปกรุงเทพฯ ทำให้ผู้กำกับตกใจมากเพราะเกรงว่ามันจะดมกลืนเข้าไปถึงทำเนียบ นายสิบตำรวจก็เห็นด้วย ผู้กำกับถามนายสิบว่า ที่ร้องให้เพราะเกรงว่าท่านนายกรัฐมนตรีจะลาออกหรือ ? นายสิบตำรวจสั่นหน้าและอธิบายให้ผู้กำกับฟังว่า สุนัขตำรวจนั้นถ้าดมกลืนไปจนถึงตัวผู้ร้ายแล้ว ปราบกฏว่าผิดตัวมันจะหมดความเชื่อมั่นในตนเอง และจะใช้ดมกลืนผู้ร้ายต่อไปอีกไม่ได้เลย ผู้กำกับจึงถามย้ำอีกว่า ที่นายสิบตำรวจร้องให้นั้นเพราะเกรงว่า ท่านนายกจะลาออกจากตำแหน่งหรือ ? นายสิบตำรวจตอบว่า ถึงอย่างไรท่านก็ไม่ลาออกแน่นอน ทั้งไม่ยอมรับสารภาพผิดด้วย “แล้วหมาผมมันก็จะเสียหมาไปเลย ผมเสียตายหมาครับ”

ต้นตระกูลไทย

ในรัชสมัยพระเจ้าจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา พระองค์มีช้างเผือกคู่บารมีอยู่เชือกหนึ่ง ชื่อพระบรมฉัททันต์ เป็นช้างเผือกเอก พระบรมฉัททันต์นั้นเป็นช้างใหญ่ที่มีนิสัยสงบเสถียรที่สุด ในบรรดาช้างเผือกหลายเชือกที่ยืนอยู่ในโรงช้างของพระราชวัง ความอุปการะตัวของพระบรมฉัททันต์ มักเรียกพระบรมฉัททันต์ว่า “คุณพระ” เฉย ๆ

วันหนึ่งในขณะที่ศึกษาที่กำลังประชิดพระนคร บรรดาความช้างต่างร่วมวงกันสูบกัญชา และปรารภกันถึงเรื่องความขาดแคลนในการหาหญ้ามาให้ช้างกิน และคุยกันถึงเรื่องวันรุ่งขึ้นว่า จะมีการประลองยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับนายทัพเมืองพม่า ความอุปการะตัวคุณพระก็บอกแก่พรรคพวกว่า มีรับสั่งให้ผูกคุณพระไปให้สมเด็จพระศรีสุริเยทศประทีปออกไปทอดพระเนตรการยุทธครั้งนี้ด้วย ความขบขันใจ เพราะสมเด็จพระศรีสุริเยทศคงจะทรงช้างไม่สันหัด พวกความช้างต่างก็บอกว่าคงไม่เป็นไร เพราะคุณพระนั้นเรียบร้อยแม้แต่เด็ก ๆ ก็ขี่ได้

วันรุ่งขึ้นความก็ผูกพระบรมฉัททันต์ออกไปให้สมเด็จพระศรีสุริเยทศทรง คุณพระทราบได้ทันทีว่า ผู้ที่นั่งอยู่บนคอนนั้นตัวสั่นไปด้วยความกลัว มือที่จับเชือกคอไว้ก็ถึงเจตน์และบังคับ คุณพระไม่เป็น คุณพระจึงต้องอาศัยการบังคับทางท้ายจากความ แล้วสมเด็จพระศรีสุริเยทศก็สิ้นพระชนม์ชีพอยู่บนคอพระบรมฉัททันต์ เพราะทรงไล่ช้างเข้าไปกั้นระหว่างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับนายทัพพม่า ในขณะที่ช้างทรงของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกำลังจะเปลี่ยงพลั่วแก่ช้างพม่า

ตอนบ่ายวันนั้นเองความช้างซึ่งโกนหัวนุ่งขาวห่มขาว เพราะไว้ทุกข์แผ่นดินกรณีที่เสียสมเด็จพระศรีสุริเยทศ ความเข้าไปเฝ้าฯในสวดแผ่ให้กับคุณพระเพราะความลงขอคุณพระเพื่อรำลึกให้คุณพระถลันเข้าไปขวางกลางระหว่างช้างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับช้างนายทัพพม่า ความบอกกับคุณพระว่า เขาไม่เคยลงขอคุณพระหนักเหมือนกับวันนี้เลย เพราะความไม่เฉลียวใจที่คุณพระจะถลันเข้าไปขวาง ด้วยตอนแรกที่ชมการยุทธหัตถิอยู่นั้นก็เห็นคุณพระสงบดี ความก็

เดาใจคุณพระออกว่า คุณพระเชื่อว่าพลายมหาพิชัยนาคนั้นคงจะสู้ช้างพม่าได้ แต่พอปะกัณ พลายมหาพิชัยนาคนกลับเป็นฝ่ายเสียที่ถูกช้างพม่าแทง จนกระทั่งคุณพระเห็นว่าถ้าไม่ถลันเข้าไป ขวางพลายมหาพิชัยนาคนก็คงล้ม เมื่อคุณพระถลันเข้าไป ช้างพม่าก็สู้คุณพระไม่ได้ต้องเบนหนีไป แต่สมเด็จพระศรีสุริโยทัยก็ต้องสิ้นพระชนม์เพราะถูกนายทัพพม่าฟันด้วยขอ้ง้าว ความญกล่าวกับ คุณพระว่าโชคดีที่เขาแก้ตัวหลุดว่าสมเด็จพระศรีสุริโยทัยนั้นเป็นผู้ทรงใส่พระบรมฉัททันต์เข้าไปเอง ทั้งที่เขาพยายามจะกันไว้ แต่ก็เกรงพระราชอาญา ไทยเราจึงเสียสมเด็จพระศรีสุริโยทัยไป ความข้างเป็นผู้เดียวที่รู้ว่าคุณพระถลันเข้าไปด้วยความตั้งใจ เพราะเขาได้ใช้ขอตั้งคุณพระไว้เต็มที่ แต่ตั้งไม่อยู่

ในตอนท้ายความข้างก็รำพึงกับคุณพระว่า คุณพระก็ยังคงเป็นข้างต่อไป ตนเองก็ ยังคงเป็นความข้างเหมือนเดิม แต่วันนั้นมีวีรสตรีเกิดขึ้นคนหนึ่ง คือสมเด็จพระศรีสุริโยทัยและจบ ลงว่า “...เฮ้อ ผู้หญิงจะถือเอาเรื่องวันนี้แบ่งกันไปอีกกี่ร้อยปีก็ไม่รู้ซี”

ราชสีห์กับหนู

ราชสีห์ตัวหนึ่งติดบ่วงนายพราน และได้รับความช่วยเหลือจากหนูให้รอดพ้นมาได้ ราชสีห์มีความสำนึกในบุญคุณของหนูเป็นอย่างมาก จึงเอ่ยปากบอกหนูว่าถ้ามีสิ่งใดที่ตนจะ สามารถตอบแทนหนูได้แล้วขอให้หนูบอก ตนยินดีจะทำให้ทุกอย่าง หนูก็รับคำและบอกราชสีห์ว่า อย่ากังวลกับบุญคุณที่ตนสร้างขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่ต้องช่วยเหลือกันเป็นธรรมดา สิ่งแรกที่หนูขอร้อง ให้ราชสีห์ทำคือพาตนเองไปเยี่ยมถ้าที่ราชสีห์อยู่ ที่ถ้าหนูได้พบกับนางสิงห์ด้วย เมื่อหนูลากลับ นางสิงห์ก็หัวเราะเยาะราชสีห์ที่คบหนูเป็นเพื่อน

วันรุ่งขึ้นหนูไปพบราชสีห์แต่เช้า ขณะนั้นราชสีห์ยังไม่ตื่น เมื่อตื่นขึ้นหนูก็ขอร้องให้ ออกไปช่วยจับเหยื่อมาให้ตนและครอบครัว ราชสีห์ก็ไปจับกระต๊อมาให้หนูตัวหนึ่ง วันรุ่งขึ้นหนูก็ ขอร้องให้ไปจับช้างมาให้ตนอีก ราชสีห์ก็ถามว่ากระต๊อตัวเมื่อวานนี้หมดแล้วหรือ หนูก็ตอบว่า หมดแล้ว เพราะตนเองครอบครัวและเพื่อนฝูงอีกจำนวนมากช่วยกันกิน ราชสีห์ก็ออกไปจับช้าง มาให้ วันต่อมาหนูก็มารบกวนให้จับสัตว์อื่น ๆ ให้กินอีก ราชสีห์ก็มีได้ขัดข้อง

อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่ราชสีห์ยืนอยู่ปากถ้ำก็ได้ยินเสียงเอะอะของลูกหนูหลาย ๆ ตัว มีลูกหนูตัวหนึ่งชี้ชวนให้เพื่อน ๆ ดูราชสีห์พร้อมกับประกาศว่า ราชสีห์ตัวนี้แหละที่รอดตายเพราะพ่อ ของตนช่วยไว้ บรรดาหนูเล็ก ๆ เหล่านั้นก็พากันมองดูราชสีห์ และส่งเสียงเจี๊วเจี๊วเป็นที่สนุกสนาน ราชสีห์รู้สึกละอายใจเป็นอย่างมากจึงเดินเลียงเข้าถ้ำไป ฝ่ายเจ้าหนูตัวพ่อนั้นเมื่อมาเยี่ยมราชสีห์ ก็ถามถึงลูก ๆ ที่พากันมา เอะอะพร้อมทั้งบอกให้ราชสีห์ลงโทษลูกตนเองได้เหมือนกับลูกราชสีห์เอง ราชสีห์ก็เฉย ๆ หนูจึงขอย้ายมาอยู่กับราชสีห์ที่ถ้ำ

ในวันต่อมาราชสีห์ก็กล่าวอำลาเมียของตน แล้วก็เดินทางไปติดบ่วงนายพรานโดย จงใจ ฝ่ายหนูเมื่อผ่านมาพบราชสีห์ที่ติดบ่วงอยู่อีก ก็ตรงเข้าไปจะช่วยเหลือแต่กลับถูกราชสีห์ตะปบ ตาย และตัวราชสีห์เองก็ถูกนายพรานเจ้าของบ่วงฆ่าตายเพื่อถลกเอาหนังไปขายนักนิยมไพร

อิสปสามมิติ

ในบ่อแห่งหนึ่ง มีกบสองตัวพอกบอาศัยอยู่ และยังมีปลาเข็ม ปลาชิว ปลากริม อีกไม่กี่ตัว ฉะนั้นในบ่อแห่งนั้นพอกบจึงเป็นสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดและมีอายุยืนยาวที่สุด ลูกกบนั้นมีความนับถือในตัวพอกบเป็นอันมากถึงขนาดเห็นว่า พอกบนั้นเป็นพระเจ้า และนับถือเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนมีความเห็นว่าพอกบนั้นควรเป็น “ท่านผู้นำ” ส่วนพอกบนั้นก็รักและเอ็นดูลูกกบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน

อยู่มาวันหนึ่ง ลูกกบตกใจมากเมื่อเห็นวัวเพราะเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างใหญ่โตกว่า พอกบเป็นอันมาก ลูกกบก็กระโจนน้ำหนีไป พอกบบอกแก่ลูกกบว่าไม่ต้องกลัว ลูกกบนั้นก็ยังไม่เชื่อเพราะวัวตัวโตมาก และเมื่อมองวัวมาก ๆ ความเคารพเลื่อมใสในตัวพอกบก็ลดน้อยลง พอกบเมื่อสังเกตเห็นเช่นนั้น ก็ชักใจไม่ดีเกรงว่าลูกจะสิ้นความนับถือตนเอง จึงบอกกับลูกกบว่า ตนเองนั้นถ้าจะแบ่งตัวจริง ๆ แล้วตัวใหญ่กว่าวัวเสียอีก เจ้าลูกกบก็ไม่เชื่อว่าพอกบของตนจะทำได้จริง ถามย้าว่าพอกบทำได้จริง ๆ หรือ พอกบจึงแสดงให้ลูกกบดู เมื่อพอกบแบ่งตัว วัวตัวนั้นก็เดินห่างออกไปทำให้แลเห็นตัวเล็กลง ฉะนั้นเมื่อวัวเดินไกลออกไปมาก ๆ พอกบก็ดูตัวใหญ่กว่าวัว ลูกกบเห็นดังนั้นจึงเชื่อว่า พอกบนั้นเป็นสัตว์ที่ยิ่งใหญ่จริง ๆ จึงออกปากร้องสรรเสริญพอกบตลอดคืนนั้น ฝ่ายกบในสระอีกแห่งหนึ่งกำลังเลือกนายอยู่เมื่อได้ยินเสียงลูกกบร้องสรรเสริญพอกบของตนเองก็ไปเชิญพอกบมาเป็นนายกรัฐมนตรีนะ

กบกายสิทธิ์

นางสาววิไลวรรณ พรหมผลไม้ ได้รับการชักชวนจากเพื่อน ๆ ให้ไปเที่ยวงาน เต็มราที่สวนอัมพร เธอจึงขออนุญาตจากพ่อและแม่ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วเธอก็เตรียมตัวไปงาน เมื่อไปถึงงานที่สวนอัมพร เธอก็เต็มราไปได้สัก 14 – 15 เพลง ก็รู้สึกร้อนจึงออกไปนั่งพักที่ริม สระน้ำ ในขณะที่ก้มหน้าจะดูเงาของตนในน้ำนั่นเอง สร้อยไข่มุกที่เธอคล้องคออยู่ก็หลุดตกน้ำหายไป วิไลวรรณรู้สึกเสียใจมากเพราะเป็นสร้อยที่พ่อเธอเป็นผู้ซื้อให้ เธอจึงนั่งร้องไห้อยู่ที่ริม สระน้ำนั่นเอง ขณะนั้นก็มีกบตัวหนึ่งถามวิไลวรรณว่า เธอร้องไห้ทำไม เมื่อได้รับคำตอบ กบก็อาสาจะมามาให้แต่มีข้อแม้ว่า เมื่อกบต้องการอะไรวิไลวรรณจะต้องอนุญาตเธอก็ตกลง กบก็กระโจนลงไปใต้น้ำคาบสร้อยไข่มุกขึ้นมาให้เธอ

สิ่งแรกที่กบเรียกร้องจากวิไลวรรณก็คือ ให้เธอพาเข้าไปนั่งที่โต๊ะในงานด้วย เธอก็ต้องทำตาม กบนั่นเมื่อนั่งร่วมโต๊ะกับวิไลวรรณและเพื่อน ๆ แล้ว ก็ขอเหล้าดื่มพร้อมทั้งท้าทายให้เพื่อน ๆ ผู้ชายของวิไลวรรณดื่มเหล้าแข่งกับตน เพื่อน ๆ ของวิไลวรรณก็แพ้ เมื่องานเลิกกบก็ถามเธอว่าคืนนี้จะนอนที่ไหน เธอก็ตอบว่านอนที่บ้านเธอ กบก็ขอตามมาด้วยและขอนอนร่วมเตียงกับวิไลวรรณ โดยบอกกับเธอว่า ความจริงนั้นตนเป็นเจ้าของแต่ถูกแม่มดใจร้ายแถมสะพานอุรุพงษ์สาปให้เป็นกบ จะพ้นคำสาปก็ต่อเมื่อมีผู้หญิงสาวสวยมานำเอาไปนอนไว้ได้หมอนตลอดคืนก็จะกลับเป็นเจ้าชายอย่างเดิม วิไลวรรณก็เชื่อจึงนำกบนั่นไปไว้ได้หมอน เมื่อตอนนอน

รุ่งขึ้นเช้า นายกลิ้ง พรรณผลไม้ บิดาของวิไลวรรณพบว่า มีชายหนุ่มหน้าตาดี ผมหักศกนอนหลับอยู่ในห้องของลูกสาว เมื่อสอบถามก็ได้ฟังเรื่องข้างต้นจากวิไลวรรณ

ชาติหน้ามีจริงนะเออ

วิสาขามีน้องชายคนหนึ่งชื่อ โองการหรือโอง ทั้งสองกำพร้าทั้งพ่อและแม่ ฉะนั้นวิสาขาก็เป็นผู้ดูแลน้อง วิสาขานั้นรักอยู่กับคุณสมบัติในที่สุดทั้งสองก็แต่งงานกัน คุณสมบัตินั้นรักโองการเหมือนกับน้องชายของตนเอง แต่โองการไม่ชอบหน้าคุณสมบัติเลย นับตั้งแต่คุณสมบัตินำมาชอบพอกับวิสาขา ถึงขนาดยุให้สุนัขที่บ้านกัดคุณสมบัติ แต่คุณสมบัติก็มีได้ถือโกรธ ยังคงรักและเอ็นดูโองการอยู่อย่างเดิม แม้บางครั้งโองการจะทำให้คุณสมบัติชายหน้าอย่างร้ายแรง แต่คุณสมบัติก็ไม่โกรธ จนกระทั่งวิสาขาเองก็แปลกใจว่าคุณสมบัตินั้นรักและหวังดีเหมือนกับที่พูดไว้หรือเปล่า เพราะถ้ารักและหวังดีจริง แต่กลับได้รับการตอบแทนอย่างที่โองการทำ ก็น่าจะโกรธบ้าง แต่คุณสมบัติกลับไม่โกรธ เมื่อทั้งสองตกลงจะแต่งงานกันนั้น วิสาขาก็เกรงว่าน้องชายจะหนีออกไปจากบ้าน เพราะคุณสมบัติจะต้องย้ายมาอยู่ด้วย แต่โองการกลับบอกว่า เขาไม่ย้ายแน่นอน คนอย่างคุณสมบัตินั้นจะต้องมีก้างขวางคอ เรื่องอะไรเขาจะหนีออกจากบ้านไป โองการคอยหาเรื่องกับคุณสมบัติอยู่เสมอ แต่คุณสมบัติก็คงเฉย ๆ ยังคงแนะนำสั่งสอนโองการเหมือนเคย

ต่อมาโองการก็ล้มป่วยด้วยโรคซันร้ายแรง เมื่อตอนจะสิ้นใจโองการบอกกับวิสาขาว่าเขาจะจองเวรคุณสมบัติตลอดไป พร้อมทั้งเล่าว่าคุณสมบัตินั้นเมื่อเข้ามาอยู่ในบ้านก็คอยควบคุมสั่งสอนโองการเหมือนเป็นพ่อ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ความอึดอัดให้กับโองการมาก เขาจึงจองเวรคุณสมบัติ และบอกกับวิสาขาว่าเขาจะกลับมาเกิดเป็นลูกชายของวิสาขากับคุณสมบัติ และจะสร้างความเดือดร้อนและขายหน้าให้คุณสมบัติทุกอย่าง นับตั้งแต่ไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ เกเร ติดยา ข่มขืนพี่เลี้ยง และร้องจะเรารถขี่ห่อดี ๆ ราคาแพง ๆ แต่ก่อนที่จะเกิดมาเป็นลูกวิสาขานั้น เขาจะเกิดมาเป็นสัตว์ที่มีชีวิตระดับต่ำ ๆ เช่น ตัวงู แมง หรือหนูเสียก่อน แล้วโองการก็สิ้นใจตายไป

เมื่อโองการตายได้ครบสิบห้าวัน ในตอนเช้าวันนั้นคุณสมบัติลงไปดูเรือนกล้วยไม้ก็พบว่า มีตัวด้วงขนาดเท่าหัวแม่มือเกิดดันกล้วยไม้ขาดโคนทุกต้นไป คุณสมบัติก็ทุบตัวด้วงตัวนั้นจนและ

อยู่ต่อมาเมื่อโองการตายได้ครบร้อยวัน ทั้งวิชาและคุณสมบัติก็เตรียมจะไปงานสมรสเพื่อนร่วมงานที่โรงแรมดุสิตธานี ในขณะที่วิชาากำลังแต่งตัวอยู่นั่นเองก็ได้ยินเสียงคุณสมบัติร้องขึ้นสุดเสียง เพราะเสื้อชุดสากลของคุณสมบัติสีฟ้าชุดที่แขวนอยู่ในตู้ นั้นถูกหนูกัดขาดหมดทุกตัว ใส่ไปงานไม่ได้เลย คุณสมบัติก็เอาไม้ตีหนูตัวที่มากัดชุดสากลนั้นจนตายไป วิชาารู้สึกเหมือนกับว่าหนูตัวนั้นพ่ายหน้ากับตนก่อนที่มันจะตายไปด้วย

เวลาล่วงไปอีกเก้าเดือนวิชาาก็เจ็บท้องคลอดลูกคนแรก เมื่อคลอดแล้วเธอก็กลับไป เมื่อตื่นขึ้นก็ได้ยินเสียงคุณสมบัติหัวเราะลั่นร้อง พร้อมกับบอกว่า ได้ลูกชายเป็นคนหัวปีแข็งแรง และมีใบหน้าเหมือนกับโองการ วิชาาเมื่อได้ยินว่าลูกเหมือนกับโองการก็เป็นลมตาค้างไป

แผ่นดินมหัศจรรย์

นานมาแล้วในเมืองพาราณสี มีเศรษฐีชราคนหนึ่งเป็นผู้มีทรัพย์สินสมบัติมากมาย เขามีลูกชายอยู่ 3 คน เมื่อเห็นว่าตนเองชรามากแล้วก็คิดจะมอบสมบัติทั้งหมดของตนให้แก่บุตรคนใดคนหนึ่ง แต่ก็ยังคิดไม่ตกว่าจะมอบให้ใครดี ในที่สุดเศรษฐีก็คิดหาทางที่จะหาผู้รับมอบสมบัติของเขาต่อไปได้ เขาจึงเรียกบุตรชายทั้งสามเข้ามาพบพร้อม ๆ หน้านั้น

เศรษฐีบอกแก่ลูกชายทั้งสามว่า ให้ออกเดินทางไปดูบ้านเมืองต่างๆ เป็นเวลาหนึ่งปี เมื่อถึงกำหนดแล้วให้กลับมาเล่าให้ฟัง คนที่เล่าเรื่องเมืองที่ไปพบมาในลักษณะโกหกได้ดีที่สุดก็จะได้รับสมบัติทั้งหมดของเศรษฐี เศรษฐีบอกกับบุตรว่าบ้านเมืองต่าง ๆ นั้นตนได้เดินทางไปมาบ้าง ได้อ่านหนังสือบ้าง หรือได้ดูหนังมาบ้าง ฉะนั้นตนจึงสามารถรู้ว่าอะไรจริง อะไรโกหก และที่เขาต้องการให้ลูกเล่าเรื่องโกหกให้ฟังก็เพราะว่าทรัพย์สินสมบัติที่เขามีอยู่เดี๋ยวนี้มันเป็นผลมาจากการที่เขาใช้สติปัญญาโกหกหลอกลวงผู้อื่นมา ลูกทั้งสามก็ออกเดินทาง

หนึ่งปีผ่านไป ลูกชายคนโตก็กลับมาถึงบ้าน เล่าเรื่องให้เศรษฐีฟังว่า เขาเดินทางไปถึงเมือง ๆ หนึ่งเป็นเมืองที่บริบูรณ์ด้วยสรรพสิ่ง ข้าวปลาอาหาร ผู้คนรูปร่างใหญ่โตสวยงามมีรัศมีออกมาจากตัวเป็นที่น่าพิศวง บรรดาพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในเมืองนั้นปลูกไว้เพื่อความสวยงามมิใช่เพื่อรับประทาน ชาวเมืองจะกินยาเม็ดเล็ก ๆ ชื่อ “อุดมคติ” ก็จะอิมไปทั้งวัน เพชรทองนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า ให้นำมาสร้างเป็นที่อยู่ โลหะที่มีค่าคือเหล็ก ยิ่งขึ้นสนิมมากเท่าไร ยิ่งมีค่ามากเท่านั้น ในเมืองมีแม่น้ำสามสาย เป็นน้ำอบฝรั่ง น้ำสุราอย่างดี และน้ำมันเบนซินไหลอยู่ตลอดเวลา ชาวเมืองไปมาหากันหรือประกอบธุรกิจก็เหาะไป สามารถควบคุมดินฟ้าอากาศได้ด้วยวิธีการดบุมเท่านั้น ทุกคนในเมืองต่างเรียกกันว่าท่านผู้นำ ไม่มีตำรวจ ทหาร หรือการรัฐประหาร ไม่มีรัฐบาล

เมื่อเศรษฐีได้ฟังนิทานโกหกของบุตรชายคนโตจึงพอใจ และบอกให้ไปพักผ่อน ส่วนบุตรชายคนที่สองเมื่อเดินทางกลับมาได้เล่าเรื่องที่ตนพบเห็นมาว่า ตนได้เดินทางไปถึงประเทศแห่งหนึ่ง ผู้คนในประเทศนั้นมีลักษณะและรูปร่างเหมือนกัน แต่สิ่งที่น่าประหลาดสำหรับประเทศนี้

คือ ผู้คนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พวกผู้ปกครองแผ่นดินเรียกว่าอภิชน กับพวกไพร่บ้านพลเมือง ความแตกต่างระหว่างสองพวกนี้คือ พวกอภิชนผู้ครองประเทศนั้นกินจอบ เสียม กระสอบ รถจี๊ป รถถัง รถไฟ และสนามบิน ตลอดจนถนนเป็นสายๆ แทนที่จะกินอาหารธรรมดาๆ ส่วนพวกไพร่บ้านเมืองพลนั้นแม้จะบริโภคอาหารธรรมดาแต่ก็อดอยาก ราคาสินค้าก็แพงขึ้น ในขณะที่รายได้ต้องตกต่ำลง ส่วนรายได้ของผู้ปกครองแผ่นดินนั้นกลับสูงขึ้น ทั้งต้องการสิ่งใดก็ไม่ต้องหาซื้อ เพราะอาศัยอิทธิพลก็ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ อภิชนเป็นผู้ออกกฎหมายต่างๆ มาบังคับใช้กับไพร่บ้านพลเมือง และหากไพร่บ้านทำผิดเพียงเล็กน้อยก็จะถูกลงโทษอย่างหนัก ส่วนอภิชนนั้นแม้จะทำผิดใหญ่หลวง ก็มีวิธีหลีกเลี่ยงประนีประนอมกันได้ หากต้องการร้องเรียนแสดงความเดือดร้อน พวกไพร่บ้านก็ทำไม่ได้ ส่วนอภิชนนั้นถ้าไม่พอใจก็สามารถก่อการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลได้ ถ้าสำเร็จก็มีฐานะใหญ่โต และฐานะร่ำรวย ถ้าปฏิบัติไม่สำเร็จก็จะได้รับทรัพย์สินสมบัติเป็นอันมากสำหรับเดินทางออกไปท่องเที่ยวต่างประเทศ

ในประเทศนี้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ แต่ผู้ที่ต้องอยู่ใต้กฎหมายมีสองพวกคือพระมหากษัตริย์กับราษฎรเท่านั้น ส่วนอภิชนก็อยู่เหนือกฎหมายทั้งสิ้น

ฝ่ายบุตรชายคนเล็กนั้นเมื่อลาบิดาออกเดินทางไป ก็มีได้ไปไหนเพียงแต่ไปหลบอยู่ในบ้านสตรีผู้หนึ่งที่ตำบลบางกะปิ เวลาค่ำคืนก็ออกไปชุมนุมอยู่ในสถานที่หนึ่ง พอครบ 1 ปี ก็กลับบ้านไปหาพ่อ และเล่าเรื่องประเทศที่ตนได้ไปพบมาว่า

ตนได้เดินทางไปถึงประเทศแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่มีอะไรน่าประหลาดนัก ด้วยบรรดาผู้คนทั่วไปก็ดูเป็นคนธรรมดา ผู้ปกครองประเทศก็ได้เก่งกล้าไปกว่าปกติ แต่สิ่งที่น่าสนใจสำหรับประเทศนี้ก็คือ ราคาสินค้า เพราะเป็นราคาที่ถูกลงอย่างไม่น่าเชื่อ เช่น ข้าวเปลือกราคาเกวียนละ 28 บาท เปิดดัวละ 40 สตางค์ ไข่ดัวละ 48 สตางค์ ไข่เป็ด 2 ฟอง 3 สตางค์ ฯลฯ รถยนต์ส่วนตัวราคา 1,700 บาท ผ่อนส่งเดือนละ 30 บาท กาแฟดำร้อนถ้วยละ 3 สตางค์ กาแฟดำเย็นถ้วยละ 5 สตางค์ ถ้ายกถ้วยถ้วยละ 7 สตางค์ สุราแม่โขงขวดละ 1.45 บาท ค่าชมภาพยนตร์ครั้งละ 25 , 32 สตางค์ ตู้เย็นราคาตู้ละ 180 บาท วิทยุ 5 หลอด เครื่องละ 65 บาท ฯลฯ ซึ่งสิ่งที่เขาเล่ามาต่าง ๆ เหล่านี้ตัวเขาเองก็ไม่เชื่อว่าจะมีจริง ๆ

เมื่อบุตรชายคนเล็กเล่าเรื่องของตนจบลง เศรษฐีก็ตรงเข้าไปสวมกอดด้วยความยินดี และออกปากชมลูกชายคนเล็กว่าเล่าเรื่องโกหกชนิดไม่มีทางเป็นไปได้เลยได้เก่งมากเหมาะสมที่จะได้รับรางวัลตามที่ตนเคยพูดไว้

จนกว่าเพลิงจะมอด

จำเริญสาววัย 18 ปี เธอเสียใจและผิดหวังที่คุณพ่อของเธอไม่เห็นด้วยที่เธอจะแต่งงานกับศักดิ์ เพราะเห็นว่าทั้งคู่อายุยังน้อยเกินไป ศักดิ์จึงต้องย้ายไปรับราชการต่างจังหวัดคนเดียวและเพียงไม่กี่วันต่อมาศักดิ์ก็เสียชีวิตด้วยไข้ป่า หกปีต่อมาจำเริญเป็นผู้ใหญ่ขึ้นเธอหลงรักคุณบำรุงซึ่งเขามีอายุมากกว่าเธอ 4 ปี จำเริญเชื่อว่าคุณบำรุงรักเธอและจะขอเธอแต่งงานแน่นอน แต่จำเริญก็ต้องเสียใจและผิดหวังอีกครั้ง เพราะคุณบำรุงได้ไปสู่อหัมน์หมายกับวิภาเด็กสาววัย 18 ปี เด็กสาวที่จำเริญเห็นว่าเป็นเพียงแค่เด็กเมื่อวานขึ้น

สิบปีต่อมาจำเริญเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น หลังจากคุณพ่อของเธอตายจากไป จำเริญเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบทุกอย่างในบ้าน หลวงนฤบาลฯ เป็นเพื่อนร่วมสำนักงานของคุณพ่อของเธอเขาไปมาหาสู่จำเริญอยู่เสมอ หลวงนฤบาลฯ เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเธอมากและเขาก็มีภรรยาแล้วคือคุณประยูร ซึ่งรู้จักชอบพอกันดีกับจำเริญ หลวงนฤบาลฯ เย่ปากกับจำเริญตรงๆ ว่าเขารักเธอและอยากได้ความสัมพันธ์สนมจากเธอ เพราะชีวิตสมรสของเขามันแห้งแล้ง จำเริญเล่นตัวกับหลวงนฤบาลฯ อยู่หลายเดือน ในที่สุดจำเริญก็ยอมสนมมีความสัมพันธ์ลับๆ กับหลวงนฤบาลฯ แต่ไม่นานจำเริญก็เริ่มเบื่อหลวงนฤบาลฯ จำเริญทุกข์ใจเพราะกลัวว่าจะถูกผูกมัดกับหลวงนฤบาลฯ ไปจนตาย แต่ไม่นานนักจำเริญก็รู้สึกโล่งใจเมื่อหลวงนฤบาลฯ ล้มเจ็บและตายจากไป

สิบหกปีต่อมา จำเริญอายุ 53 แล้ว สุขภาพของจำเริญไม่ค่อยสมบูรณ์นักเจ็บกระดูกสะเอวอยู่เสมอ จำเริญกลายเป็นคนเข้าวัดเข้าวาฟังเทศน์ และพยายามศึกษาเจ้าคุณไม่ใช่ศึกษาว่าท่านเทศน์ว่าอะไร แต่ศึกษาว่าท่านชอบอะไรจะได้หาของไปถวายให้ถูกใจ วันไหนถ้าเจ้าคุณไม่ขึ้นเทศน์จำเริญต้องเอาของไปถวายถึงกุฏิ เพราะพระรูปอื่นเทศน์เสียงไม่เพราะ ดังไม่เป็นกัณฑ์เหมือนเจ้าคุณ

ในที่สุดวาระสุดท้ายของจำเริญก็มาถึง เธอไม่สบายมากหมอมาตรวจแล้วก็บอกให้ทำใจดีๆ จำเริญนอนนิ่งๆ อยู่ในใจที่เห็นเจ้าคุณท่านมาเยี่ยม แล้วจำเริญก็หมดลม

จำเริญรู้สึกล่องลอย แล้วก็มารู้สึกตัวว่าเธอกำลังเดินเข้าโบสถ์ จำเริญเห็นคุณประยูรเมียหลวงนฤบาลฯ จ้องเธออยู่ข้างหลัง หูของจำเริญได้ยินเสียงเจ้าคุณให้ศีลช้อกเมสสุมิณาจารย์ไม่มีที่สิ้นสุด จำเริญรู้สึกอับอายกลัวว่าทุกคนจะรู้เรื่องของเธอกับหลวงนฤบาลฯ จำเริญจึงลุกขึ้นวิ่งหนีออกไปจากโบสถ์ จำเริญมองไปข้างหน้าเธอเห็นใครคนหนึ่งเมื่อคนนั้น หันมา เขาคือหลวงนฤบาลฯ จำเริญวิ่งหนีเธอต้องการหนีให้พ้นจากหลวงนฤบาลฯ จำเริญต้องการตายเร็วๆ เพื่อให้พ้นจากหลวงนฤบาลฯ แต่เสียงที่ตอบกลับมาคือเสียงของหลวงนฤบาลฯ ที่บอกจำเริญว่า “...เธอตายแล้วนะจำเริญเวลานี้เธอกำลังอยู่ในที่ที่เขาเรียกกันว่านรก เธอหนีไม่พ้นดอก เธอจะต้องถูกทรมานด้วยสิ่งเหล่านี้ไม่มีที่สิ้นสุด ไฟนรกไม่มีวันดับ จนกว่าดินหราชอาณาจักร จนกว่าเพลิงที่สูมอยู่ในหัวอกของเธอเองจะมอด”

ลองของ

เข้าวันหนึ่ง เลอ เซนญอร์ เดอ กรองด์ เมส์นีส ผู้มีตำแหน่งใกล้ชิดพระเจ้าหลุยส์ และเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนามากในราชสำนักคือ ผู้เชิญโถพระบังคนเข้าไปถวายในตอนเช้า ได้มาพบกับโคโลเนล ดูว์งต์ ผู้บังคับการทหารแม่นปืนรักษาพระองค์ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส เพื่อขอความร่วมมือ เพราะขณะนี้เอกอัครราชทูตจากพระเจ้ากรุงเซียมหรือยูเดียมาประจำอยู่ที่ราชสำนัก และการที่มีราชทูตจากประเทศตะวันออกที่ห่างไกลมาเจริญทางพระราชไมตรีกับราชสำนักกรุงฝรั่งเศสนั้นเป็นพระเกียรติยศยิ่งใหญ่ซึ่งจะต้องรักษาไว้ให้ได้

เนื่องจากเอกอัครราชทูตยูเดียกราบบังคมทูลว่า ทหารยูเดียที่ติดตามมายี่สิบกว่าคนนั้น เป็นผู้มีความสามารถสามารถป้องกันตนให้พ้นจากอาวุธทุกชนิดได้ แม้จะเอาปืนยิงก็จะเป็นอันตรายเลย พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสจึงต้องการทอดพระเนตร และมีรับสั่งให้จัดตั้งแถวทหารแม่นปืนห้าร้อยคน พร้อมด้วยปืนและกระสุนดินดำ เพื่อยิงทหารยูเดียที่หน้าพระลานต่อหน้าพระที่นั่ง เมื่อราชทูตร้องขอก็ไม่สามารถปฏิเสธได้เพราะจะเป็นการดูถูก แต่ถ้ายิงไปแล้วทหารยูเดียก็ตายจริงๆ ก็จะได้เสียทางพระราชไมตรีและเสียมพระเกียรติยศไปทั่วยุโรป เพราะการยิงทูตหรือคณะทูตนั้นไม่มีธรรมเนียม จากการประชุมของเสนาบดี เห็นว่า โคโลเนล ดูว์งต์ ขำนาญเรื่องปืนที่สุดในกองทัพบก สามารถจะให้ปืนทำอะไรก็ได้ จึงให้โคโลเนล ดูว์งต์เป็นผู้พิจารณาหาทางออกให้ได้

เข้าวันรุ่งขึ้น โคโลเนล ดูว์งต์ ก็ให้ทหารตั้งแถวหน้ากระดาน รอคำสั่งเตรียมยิง พอเวลาสิบนาฬิกาทหารยูเดียทั้ง 16 คน แต่งกายเหมือนกันหมด ตามต้นแขนและตัวมีรอยสักเขียวไปเป็นลวดลายต่างๆ เดินพนมมือออกมาแล้วหยุดที่หน้าพลับพลาตรงที่ประทับ แล้วถวายบังคมพระเจ้าหลุยส์ ระหว่างนั้นทหารไทยที่นั่งอยู่บนปะรำก็เริ่มรินเหล้าไวน์ใส่แก้ว เขามีดตัดหัวหมูและเปิดไก่กิน และดื่มเหล้าอย่างสบายอารมณ์ โคโลเนล ดูว์งต์ สั่งให้ทหารฝรั่งเศสยิงไปยังปะรำ โดยให้ทหารทำท่าเหมือนกับว่าเทดินปืนลงไป แต่ไม่มีดินปืน เพื่อมิให้ปืนลั่นกระสุนดินดำทหารก็ทำตามที ไม่มีเสียงปั้งดังขึ้นสักนัดเดียว มีแต่เสียงนกสับ ไม่มีทหารไทยผู้ใดได้รับอันตรายจากกระสุนปืน พระเจ้าหลุยส์ทรงพระสรวลแล้วปรบพระหัตถ์อยู่นาน สั่งให้พระราชทานรางวัลแก่ทหารไทยเป็นอันมาก

คืนนั้นในร้านเหล้า นายทหารฝรั่งเศสสองนายคือ จัง ริสเกอะตูร์ คุยกับ ปีแอร์ เรื่องการยิงปืนใส่ทหารไทยว่า แท้ที่จริงแล้วเขาแอบขัดคำสั่งของโคโลเนล ดูว์งต์ ที่ห้ามใส่ดินปืน จัง ริสเกอะตูร์เล่าให้ปีแอร์ฟังด้วยความฉงนในตัวทหารไทยว่า เขาอัดกระสุนดินดำลงไปมากกว่าอัตราเสียอีก เพื่อรักษาเกียรติของกรมทหารแม่นปืนไว้ แต่ในการยิงนัดแรก ปืนของเขาก็ไม่ลั่นเหมือนของคนอื่น รวมทั้งนัดที่สองก็เช่นกัน

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวปาริชาติ ศรีประสิทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	4 พฤษภาคม 2512
สถานที่เกิด	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	45/33 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวานิชพัฒนศึกษา จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2528	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเบญจมราชาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2533	ค.บ.(ภาษาไทย) จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม
พ.ศ.2550	กศ.ม.(ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร